פרשת **וישלח** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ו שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים

ברחובות קריה בין שאון האנשים הסתובב לו איש רמאי רע מעללים מלובש בבגדים יקרים כשכל כולו מראה על אדם עשיר בן טובים ובחלקלקות לשונו היה צודה ברשתו אנשים תמימים וישרים.

יום אחד נזדמן לשם עובר אורח שבא ממקום רחוק ואין הוא מכיר בעיר זו, החל הרמאי לשוחח עמו ושאלו: אם נצרך הוא לדבר מה, אולי אינו יודע לאן לפנות בעיר הזרה, כי מוכן ומזומן הוא ללוותו לכל מקום אשר פניו מועדות, בהיותו בטל ממלאכתו ויש לו פנאי לסייעו ולהוליכו למקום חפצו.

שמח האורח על ההצלחה בלתי צפויה שהאירה לו פנים, הוא הודה בדברים חמים למארחו ובלבו הרהר: לא נכון הדבר אשר בפי בריות כי פסו בני אדם הגונים מקרב הארץ, הרמאי הוליך את האורח לביתו וכיבד את מארחו בסעודה דשנה כשבכל עת דיבר עמו בחלקלקות לשונו דברי ידידות וחנופה, אולם האורח הבחין לפתע שהמארח זומם רעה ותחת מסוה של ידידות הוא מתכונן לרצחו נפש ולשדוד לו את כל רכושו, האורח נבהל ולא ידע לשות עצות בנפשו איך להנצל מידי הרוצח.

והנה עלתה עצה בלבו, באמצע הסעודה הוא החל לשבח את המארח ואת טעם המאכלים, וכך היה אומר: טעמה של הסעודה משובח מאוד, והוא דומה לטעמה של המאכלים שאכלתי בבית המלך על שולחנו.

המארח בשמעו זאת רפו ידיו וחשב לעצמו, אם כנים הדברים שהוא ידידו של המלך ושהוא מיסב על שולחנו, הרי שאני מסתכן בזה מאוד כאשר אבצע את זממי, פן תתעורר חמת המלך אשר ינקום בי ביד רמה על מות ידידו, ולכן מוטב לי שאמנע מלהזיק לו, ועל ידי תחבולה מחוכמת זו שעלתה בלבו, ניצל האורח ממות ונפשו היתה לו לשלל.

על פי משל זה מבואר בגמרא (סוטה דף מא:) את מאמה"כ שאמר יעקב אבינו לעשו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים", כי למרות דברי הידידות שהראה עשו כלפי חוץ בפגישתו עם יעקב, חשש יעקב שמא עשו הרשע מתנכל לו להרגו, לכן החליט להשמיע באזני עשו את קירבתו המיוחדת להקב"ה, וממילא לא כדאי להרע לו, כי הקב"ה אהבו ויעמוד לימינו של יעקב וינקום נקמת דם הקמים עליו, ובאופן זה ניצל יעקב ממזימותיו של עשו.

וחם הם דברי רש"י על הפסוק כאן שכתב: "ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שתיירא היכנו ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה", כיון שיעקב הוא אהובו ומקורבו של הקב"ה, ומי שיתנכל לו סופו יהיה מר ורע.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדו"ש יאל"ר כו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
לשכת הסת"ם ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
פינת קדרת ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
מאפילה לאורה ..... י
נועם שבתי ..... יא
לפעמן ציון לא אחשה ..... יב
פשולחן מלכים ..... יד
דברי תורה קודש ..... טו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

רק ע"י מלחמת היצר יקיים גם השס"ה מצוות ל"ת

עם לבן גרתי. וברש"י: **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.** יתכן שאדם יקיים את כל הרמ"ח מצות עשה, אבל כדי שיקיים את כל השס"ה מצוות לא תעשה, **זה שייך רק אם כשהיצר מסיתו לדבר עבירה, והוא כובש את יצרו ופורש את עצמו מן העבירה, ובזה מקיים הוא את אותו לא תעשה**, יעקב אבינו גר אצל לבן, משכן היצה"ר, ועי"ז יכול היה לקיים גם את כל השס"ה מצות לא– תעשה. וז"ש: **"עם לבן גרתי"** בזה שגרתי אצל לבן, עי"ז **"ותרי"ג מצוות שמרתי"**, ואילו לא גרתי עם לבן לא היה ביכולתי לקיים את כל המצות לא–תעשה.

אור יצחק (ראדוויל)

"ויצר לו" על שנכנס בלבו יראה מעשו

וירא יעקב מאוד ויצר לו. כשאדם עומד חזק באמונתו אז ה' עמו, ומורא לא יעלה עליו, וכפי שאמר דוד המע"ה בתהלים (קיח): **"ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם"**, כלומר, 'ה' לי' עימי, וסימן לכך, כי **'לא אירא'** שאינני מתייירא משום נברא בעולם, ואם כן **'מה יעשה לי אדם'** כי הרי ה' עימי. והוא מה שפי' האלשיך הק **"וירא יעקב מאוד"** שבא לו יראה מעשו, ולכן **"ויצר לו"**, כי יראה זו היא סימן שאין ה' עמו בצרתה לו ח"ו.

אמרות טהורות (להה"ק בעל "נועם מגדים" ז"ל)

יעקב הכין עצמו לקראת עשיו בג' העצות נגד היצה"ר

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. וברש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" רבותינו ז"ל נתנו לנו (ברכות ה.) ג' עצות להלחם עם יצר הרע; **יעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה.** והנה, ידוע דעשיו הוא היצה"ר מסטרא דסאבא (ראה זוה"ק ח"א קלו), ושלח אליו יעקב להודיעו שהוא אינו ירא ממנו, כי ערוך לקראתו בשלשה דברים אלו. וזהו שאמר: **"כה אמר עבדך יעקב"**, 'כה' מרמז על כ"ה אותיות שבפסוק "שמע ישראל"; **"עם לבן גרתי"** רומז על העצה של 'יזכיר לו יום המיתה' שהאדם מלובש אז בלבנים, **"ותרי"ג מצוות שמרתי"** הוא העצה של יעסוק בתורה.

עטרת ישועה, דזיקוב

יעקב נתירא שלא ידבק בו ממידת השקר של עשו

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו. עשיו הוא מקור השקר (במד"ר: 'עשו' הא שוא), ויעקב הוא מקור האמת (תתן אמת ליעקב) ובאמת רחוק ממדתו של עשו כמטחוי קשת. וירא היה פן ח"ו נכנם בו מדתו של עשו שאמר 'אני עשו בכורך' מחמת ההכרה, כשהוצרך לקבל הברכות, ומחמת כיבוד אם, וזהו: **"הצילני מיד אחי מיד עשו"** ממדת שוא **"כי ירא אנכ"י"** על מה שאמרתי **'אנכ"י עשו בכורך'** ונדבקתי ח"ו במדתו של עשו, שוא ושקר, ועי"ז **"פן יבוא והכני אם על בנים" ח"ו.**

דגל מחנה אפרים

'עצבות' בכאו"פ מתחבולות היצר לנצח את האדם ח"ו

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. הכתוב מבאר לנו כלל גדול בעבודת ה' **מה שאמר אא"ז הרח"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד ח"ו, **"כי זה העצבות היא עצת היצר, להפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבא שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בתורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר".** משל למה הדבר דומה, לסוחר שעומד בחנותו ביום השוק, והגנבים אורבים מבחוץ, ושולחים נער אחד משלהם, שיחטוף חפץ אחד ויברח, כדי שהסוחר ירדוף אחריו, ובתוך כך יבואו הם ויבזזו את כל החנות. אמנם סוחר שהוא פיקח ויודע תחבולות אלו, אומר אל לבו, יחזיק לו הלה מה שחטף ואינו רודף אחריו, אלא שומר חנותו מכאן ולהבא, ונושא ונותן ומרויח, וכך מתמלא החיוך בכפלי כפלים. וכמו כן הוא עבודת ה'. המתעצב ומתעסק עם חטאיו ישאר בעירום ובחוסר כל. לא כן המשכיל בעבודת ה' ישוב מיד לעבודתו לעסוק בתורה ומצוות בשמחה, ובמשך הזמן יתוקן הכל.

וזהו שרמז כאן הכתוב: **"אם יבוא עשו"** היצר הרע **"אל המחנה האחת והכהו"** שיכשיל את האדם באיזה חטא ח"ו, "לא יתיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה 'המחנה הנשאר לפליטה' להכשיר מעשיו מכאן ולהבא, וממילא יתוקן מה שעבר".

דברי ישראל

כשאדם קרוב לנצח את היצר, תחבולתו הוא לדחותו לזמן אחר, ונצחון האדם תלוי בזה שיהיה דוקא עתה

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר 'לא אשלחך כי אם ברכתני', ופירש רש"י שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה) [שימותין לו עד שיבא לבית אל ושם יברכנו כחפצו] **כי זחז מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לאדם, על כל פנים רוצה הוא לדחות אותו על זמן מאוחר.** אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: **"לא אשלחך כי אם ברכתני".**

הרח"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמתן ידים בכוחות אלהיים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

התורה היא פתח השער ליראת שמים

מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. הנה מצינו בגמרא (יומא עב:) "מכריז ר' ינאי, חבל על דלית ליה דרתא (שאין לו חצר) **ותרעא לדרתא עביד** (ועושה שער לחצר) ופירש שם רש"י ז"ל: **"שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים, לכך צריך שתקדים לו יראת שמים".** וידוע שיעקב נטמן בבית עבר י"ד שנה ועסק בתורה קודם שהלך לחרן (מגילה יז.) **והנה, כל השנים הללו לא הרגיש עדיין יראה כמו זו שהרגיש עכשיו כאן בהר המוריה, מקום המקדש,** ולכן אמר: ממה שאני רואה 'מה **נורא המקום הזה',** יודע אני ואומר 'אין זה כי אם בית **אלקים',** זה היראה עיקר ביתי ודירתי, כמו (ישעי' נג, ז) "ביתי בית תפלה", 'וזה', פירוש תלמודי שיש בידי מבית שם ועבר, 'הוא שער השמים' לבד, שאינה אלא תרעא לדרתא.

בעל שם טוב הקדמ

ע"י לימוד תורה לאחרים ישלים ויזכה לנפשו

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. נראה לפרש בדרך מוסר על פי מה ששמעתי ביאור על מאמר המשנה: "אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמו מה אני ואם לא עכשיו אימתי", שבאמת אף אם יחיה האדם אלף שנים אי אפשר לו לגמור מלאכתו בעבודת ה' ובתורתו שהוא לאין סוף ותכלית. **אמנם אדם המלמד לבניו ותלמידיו תורה ומעש"ט ומורה להם את הדרך אשר ילכו בה, אזי אף אחר מותו כל מה שהם ישכילו בעבודת ה' יזקפו גם לזכותו.** וזהו שאמר התנא: **"אם אין אני לי"** אם אין אני עובד את ה' רק לעצמי, אלא אני גם מלמד לאחרים, אז **"מי לי"** כל 'מי' מתלמידי שיעשה איזה מצוה, שייך גם 'לי'. ומפרש ואומר: **"וכשאני לעצמי"** אם אהיה עובד ה' רק לעצמי, בלי להורות לאחרים, **"מה אני" כמה אני כבר יכול להספיק, אף אם אחיה אלף שנים לא אגמור את המלאכה, "ואם לא עכשיו"** כשאני חי, **"אימתי"** הרי "לא המתים יהללו י–ה". אבל הלומד וגם מלמד לאחרים, והם ילמדו את בניהם ובני בניהם, אזי יתוספו לו תמיד מצוות ומעש"ט עד עולם. וזהו שאמר יעקב: **"הן עוד היום גדול"** אפילו אם יהיה היום גדול מאד **"לא עת האסף המקנה"** לא יספיק העת לאסוף ולקנות חכמה ומעשים טובים, באשר שאין להם סוף, רק העצה היא: **"השקו הצאן"** להשקות את הצאן קדשים בני ישראל חכמה ובינה, **"ולכו רעו"** להורות להם את הדרך אשר ילכו בה, **וממילא כל המצוות ומעש"ט שיעשו הם, יהיו שייכים גם לנו.**

מבשר צדק

תפילה

כח האמונה ברוממות קדושת תיבות התפילה

ויפגע במקום, תורתינו הקדושה באה ללמד לנו דרכי ה' לעבודתו ית"ש שהעיקר העבודה היא בתורה ותפלה להללו ולשבחו, וזאת צריך לידע שחלילה וחלילה לחשוב שהם פשוטי דברים ח"ו, **כי צריך לחשוב בעת עמדו בתפלה שבכל תיבה ואות ואף בנקודה קטנה תלויה אלפי אלפים עולמות אשר יש להם קיום וחיות מקדושת האותיות** וכו', ועי"כ [האמונה במחשבה בקדושת אותיות התפילה] **מדבק עצמו ברוחניות האותיות ומעורר מוחות עליונים** וכו'. **ועי"כ האותיות עצמן משתוקקים ומתעוררים עצמם למשוך ההארה הרוחניות** וכו'. וזה מרמז בפסוק ובפי' רש"י ז"ל **'ויקח מאבני המקום',** הם אותיות התפלה כידוע שאותיות מכונים בשם אבנים כמבואר בס' יצירה, **'המקום'** ר"ל שהם מקום של העולמות וכו', ומיד עשה הקב"ה אבן אחת היינו שמייחד כולם ע"י תפלת הצדיק וכו'.

מאור ושמש

תפילה הוא שער השמים להשיג אלקות ויראת שמים

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' ויקץ יעקב משנתו וגו', איתא במדרש ויקץ יעקב ממשנתו והוא תמוה, ונ"ל דהנה ידוע שעיקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות לעבודתו ית"ש להשיג אלקותו ית"ש הוא ע"י התורה והתפלה ולא יוכל להיות אחד בלי שני כי לא ע"ה חסיד וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לו, **כי בודאי ע"י עסק התורה לשמה יכול לבוא לקדושה גדולה כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו ורוחו ונשמתו באותיות התורה,** אמנם אעפי"כ **לא יוכל לבוא לעיקר היראה והאהבה והשתוקקות לעבודתו ית"ש ולהשיג אלקותו רק ע"י התפלה במס"נ ובהתלהבות כידוע מכל ספרי הקדושים.**

והנה ידוע מאמר חז"ל ויפגע במקום שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה, וזה פי' המדרש הנ"ל **ויקץ 'ממשנתו'** ר"ל מתורתו שנתעורר ע"י התפלה הזאת, **'ויאמר אכן יש ה' במקום הזה'** ר"ל **דע"י התפלה הזאת יוכל להבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה ע"י התורה לחוד, 'ואנכי לא ידעתי'** סוד זה, **'אין זה כי אם בית אלקים'** ר"ל **כי ע"י התפלה בהתעוררות והתלהבות יוכל האדם לבוא ליראת הרוממות** אשר נקרא בלשון חז"ל בית וכו', **כי התפלה היא עיקר שער השמים לבוא להשגת אלקות יראת שמים אוצר הטוב.**

מאור ושמש

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. ויי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהרי"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאגת אריי לחלק שכל זמן שאביו קיים יש טעם לחייבו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן חבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מובן היטב כי אז בלכתו לחרן היי יצחק קיים והיי יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפרי ויגש מיירי שלא היי יצחק כבר קיים, וכבר לא היי חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו.

(ישמח משה)

☆

ויחץ את העם אשר אתו. יש לרמז על פי מה שאמרו חז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים הקב"ה שקליהן לשקליו, ופי' המפרשים כי מצות מחצית השקל בא להורות שידמה כל אחד בנפש כאילו הוא מחצה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חברים כל ישראל למען יהיו כולם אגודה אחת ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן, וז"ש ויחץ את העם שהורה להם להיות כל אחד חצי, אשר ביחד הם אדם השלם, וזהו שאמר הכתוב הצילנו נא מיד ר"ת המן, שזה עמד להם בימי המן גם כן.

(ויטב לב)

☆

עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור. פירש"י עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ויתבאר לפי מה שידוע דאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא הינו דוקא שכר על גוף המצוה, אבל שכר על ההכנה שקודם למצוה איכא אף בהאי עלמא, וז"ש עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי', שהכנתי עצמי לקיים כל המצות ע"ד ואביו שמר את הדבר שהיה יושב ומצפה מתי תבא לידי ואקיימנה, ואמר ע"ז מאין מוכח מכון ויהיו לי שור וחמור וקשה הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ע"כ שהכנתי א"ע לקיים כל התרי"ג מצות ובא זה בשכרי.

(קדושת יו"ט)

☆

עם לבן גרתי. ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב למה הודיע זאת לעשו, יי"ל לפימ"ש בתפלי"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישראל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוה"ע בכל הענינים א"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם א"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ה"ק עצי התמרים

נתיירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי וגו'. והנה לכאורה קשה למה היה לו להודיע את כל זאת. ונראה דהנה לכאורה קשה למה נתיירא יעקב אבינו כיון שהשי"ת הבטיחו שישמור אותו, וגם יצחק אבינו בירך אותו, רק שאמר לו 'והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך', וכתב רש"י ז"ל דהיינו כשלא יעסוק בתורה, והנה באמת שמר את התורה כמו שאמר בעצמו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'.

אמנם מצות כיבוד אב לא שמר כהוגן מפני שהיה בבית לבן, ואף שאותן הי"ד שנים שהיה בשביל נשיו עשה כדין, מפני שאביו בעצמו שלח לו לזה, אך מה שהיה שם בשביל ממונו לזה נתיירא, לכן שלח לו **'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'**, ואם כן אין לי להיות ירא ממך, רק בשביל **'ואחר עד עתה'** כדי **ש'יהיה לי שור וחמור צאן עבד ושפחה'**, לזה **'ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך'**. (ואף שמפורש בזה"ק עניינים נוראים שהי' לו ליעקב אבינו בעבודתו זאת כידוע, אמנם לפי ערכו חשב זאת לעצמו לפגם) **אחר זה שמעתי זאת מפי הרב הצדיק מאוהעל זלל"ה** (עיין ביש"מ בפרשתינו ד"ה עם לבן גרתי) **וברוך ה' שכוונתי לדעתו.**

אך פרי תבואה

לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל ומופרש מאוה"ע וא"כ א"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וא"כ הנני נמשל כשמן הטוב שא"צ לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע וא"כ אין לך לשנוא אותי כיון שא"צ לכתישה.

(דברי יואל)

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. פרש"י עשו לבדו, ואבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתן לפרש דברי רשז"ל וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזוה"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא ק"ש להכניעו וז"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לק"ש ר"ת קריאת שמע כמ"ש במג"א על פסוק כה תאמרון לאדוני לעשו כה הוא ק"ש ויש לרמז בתיבת ממ"ש ר"ת מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת ק"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכ"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רשז"ל ואותם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אחי"ד אחי"ד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, באמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלוקינו הי אחי"ד.

(ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירש"י לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימש"פ מהר"י מבעלזא זי"ע הכתוב ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה, דיותר הול"ל אשר באו, דהנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל במשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמז הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיהיה לבנ"י הכח שיהו תמיד בבחי' הבאיים לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, וזשה"כ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו נקראים הבאים, ובזכות זה יציץ ופרח עליהם ישועות ע"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרון לאדני ומבואר בנועי"א שכיון בדברים אלו תפילה להקב"ה, וביקש הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יזכה לפעול ישועה ולהנצל מידי עשו הרשע.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

כיון שהגדיל ה' חסדו עמי כ"כ, ע"כ הנני רחוק עוד יותר מללכת בדרכיו, וזהו קטנת"י, מכל החסדי"ם

נאמר משמיה דהגאון הקדוש ה'ישמח משה' ז"ל דבר יקר, דיעקב אבינו היה מתירא יען כי הקב"ה הראה לו נסים הרבה, ועשה עמו חסדים גדולים ועצומים, והאדם מחויב להדמות לבוראו ולהידבק במדותיו מה הוא רחום וכו', וכמו שהרחיב בזה הרמ"ק בספר 'תומר דבורה'. והוא חשד עצמו שלא לקח לעצמו כלום לקנות שלימות המדות, ואם כן כל מה שנתוסף לו חסדי השי"ת, והוא לא למד מהם עשות כמוהם, אם כן לערך מעלת קדושתו חטא על ידי זה. וז"ש **קטנתי מכל החסדים וגו', דהיינו שעל זה יש לי לירא שגרם החטא, ואינני בערך החסדים שעשה לי השי"ת, וקטן אני מהם בערכם, שעל ידי החסדים נודע לי שקטונתי.**

אפסי ארץ

היכן 'איש' היינו גבריאל, והיכן הוא שרו של עשו, אמר רביה"ק זי"ע פי' מהרה"ק מצאנז זי"ע, במעשה שהיה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ויאבק איש. ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). סיפר רבינו ז"ל שפעם בא חסיד עני, ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים ז"ל, שבתו בגרה, ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, מרן ז"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים ז"ל סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב. החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי ה' טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו, וכאשר ראה הגביר שמרן הדברי חיים ז"ל דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקי את הסכום שנקב מרן ז"ל, כה התווכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידים ריקניות, וחזר לצאנז וסיפר למרן ז"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים ז"ל נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן ז"ל נתן לו מיד את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה. לימים כשנסע הגביר אשר דחה את החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים ז"ל, הוכיחו מרן הדברי חיים ז"ל ואמר לו: הנה כתיב בפ' וישלח **ויאבק איש עמו, ופירש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפ' וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופירש"י ז"ל זהו גבריאל שנאמר והאיש גבריאל,** ולכאורה מנא לי' לרש"י דאיש בפ' וישב הכוונה לגבריאל, ובפ' וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין **שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו, ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו, מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריאל,** ודפח"ח.

מושיען ש"י, ח"ב

פנינים מתורתן של מרן רבי"ס נעלה דבבי יואל זי"ע מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב, ט). במדרש רבה (בר"ר עו, ג) על המחנה האחת והכהו, אלו מחיצו שבדרום, והיה המחנה הנשאר לפליטה, אלו מחיצו שבגלות. ולכאורה היה מתאים יותר לומר והיה המחנה הנשאר לפליטה אלו מחיצו שבצפון, שזהו דבר והפיכו, שהוא ההיפוך מחיצו שבדרום. ועוד קשה להפ מחיצו שבדרום הם גם בני גלות, ואם כן למה מלקק להדדי.

ויש לומר דהנה כתיב (ישעיה כט, יד) 'ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר', כי בדורות האחרונים יאבדו ויסתלקו חכמי ישראל. ולפי זה איך שזכה לעשת מן הגלות אם לא יהיה לו זכותן של חכמי הדורות, אך ליתא במדרש (ילקוט בא רמז קצא) מי פורע לכם ממלכות רביעית, עטרונת. והיינו כי בזכות שיאבו ויחכו על הגאולה, ולא יעשו פעולות בזרוע כשר ליקח ממשלה קודם הזמן, בזכות זה יזכו להגאל לאחרית. וזהו ביאור המדרש אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, אלו מחיצו שבדרום, ועל דרך אמרם ז"ל (בבא בתרא כה ע"ב) הרואה שיחכים ירדים. נמצא לחכמי ישראל מכוונים כשם דרום, וזהו שאמר כי בבוא הזמן שיאבו ויאבדו חכמי ישראל, באיזה זכות יזכו להגאל לאחרית, על זה אמר והיה המחנה הנשאר לפליטה אלו מחיצו שבגלו"ת, היינו כי בזכות שישארו ישראל בגלות ויחכו על הגאולה מצמים, ולא ימהלו לעשות פעולות בזרוע כשר לפרוק עול הגלות, בזכות זה יהיו לפליטה.

(ס"ג וישלח תשכ"ה בבארא פארק יצ"ו)

ויותר יעקב לבדו (לב, כה). פירש"י שכח פכים קטנים וחזר עליהם. ומקור דברי רש"י ז"ל נובע מהגמרא במסכת חולין (דף קמ ע"ב), ומסיק שם על זה, מכאן לנדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם. וצריך ביאור להפ פירש"י בפרשת ויחי (ג, ה) שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן, ועשה מותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה. הרי לן מזה כי לא היה חשוב חלוי מעותיו כל כך.

ונראה על פי המבואר במדרש (עיין בר"ר עמ, יג) לכן חיפש הכתוב בפרטיות את הבהמות שעלו יעקב לעשו, לפי שעתיד עשו להחזירם לו בכפלי כפלים ובפירי פירות, על כן חיפש כל אלו דממנו נדע מה שעתידין לקבל בחזרה לעתיד לבוא, ע"כ. וכמו כן יש לומר לענין מה שנתן יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן לעשו, כי לא נתנם לו בשביל שלא היה חביב בעיניו, אלא מדרכה בעבור שהיה חביב בעיניו נתן לו את כל, לפי שעל ידי זה יתרצו כל אלו לכפלי כפלים ולפירי פירות לעתיד לבוא. ובעבור זה הקפיד גם כן יעקב אדינו על הפכים קטנים ששכח, לפי שרצה לכלול בתוכחתו לעשו גם פכים קטנים הללו[13], כדי שלא יהא הם יתרצו בכפלי כפלים ובפירי פירות, וממילא מובן מיניה שפיר לצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם.

(בעיר שאמלויא יצ"ו)

וירץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו (לג, ד). פירש"י אמר רשב"י הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו בשעתה שעה ונשקו בכל לבו. ויש לדקדק על מאמרו הלכה, דלעולם אינה דין נוגע הלכה זו.

ויש לומר על פי מה דהוה מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בכוונת הכתוב (תהלים קיט צא) מחויבי תחכמני מצותיך, כי בהזמן לחדש קפק בשום דבר אם הוא מצוה או עבירה, אז המצות לזה הוא להתבונן במעשה הרשעים, כי הרשעים זה דרכם בכל זמן שבכל מעשיהם בקרבם ישימו מרכם להירום הדת, ובכן אם יחזו הרשעים בדבר יש להמנע ממנו כי בודאי עבירה היא, ולעומת זה כל מה שהם יתרפו ויגדפו סימנא מילתא כי מצוה רבה היא. וזהו שאמר מחויבי, היינו מתוך מעשיהם של רשעים, תחכמיני מצוותיך, מתחכם אני לדעת איך לקיים מצוותיך, עכ"ל.[1]

ולזה דקדק בלומרו 'הלכה' היא בידוע וכו', כי דבר זה נוגע בשמת להלכה ולמעשה, דבעת כשהאדם נצוך בדעתו אם לעשות שום דבר, אזי המצען הוא לשמוע מה הוא דעת הרבעים בענין זה, כי בידוע הוא שעשו שונא ליעקב ורוצה לקלקלו מקדושתו, ואם כן בודאי יאמרו לו לעשות ההיפך מרצון הש"ת, ומזה ידע את הדרך אשר יצכון בו האור.

(פרשת תצוה תרצ"ד בדרשת פרידה מק"ק קראלי יצ"ו)

ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצוא חן בעיני אדוני (לג, ח). ויש לדקדק בתיבת לך דגראה כמיותר. ורש"י בציע בשם המדרש שפגע בו כיתות של מלאכים, והיו דוחפין אותו ואת מנשיו ואומרים להם של מי אתם, והם אומרים להם של עשו, והן אומרים הכו הכו וכו', אחיו של יעקב הוא, אומרים להם אם כן משלנו אתם. ותמוה וכי היה יעקב קרוב לעשו כל כך, עד שיאמרו להם המלאכים בשביל זה משלנו אתם, ואף שאמרו כן בכדי להמציא ליעקב חן בעיניו, מכל מקום היה לומרו דבר שאינו אמת.

ויש לומר על פי מה שבארתי כי מלאכים הללו שמלת יעקב של עשו, היו אותן המלאכים שנגרלו לו ממה שהתנגד במדת השקר והרמאות בבית לבן הארמי, וקיים מה שנאמר (שמואל ב' כב, מ) 'ועם עקש תתפל'. ויתכן כי אותן המלאכים הן הם גם כן אותן המלאכים שהכו את עשו. ולפי זה מובן שפיר מה שאמרו לו משלנו אתם, דכיון שהם היו מלאכי שקר ומרמה, אם כן בודאי היה עשו משלהם, שהרי זהו דרכו של עשו מאז ומתמיד לגזל ולרמות את הבריות. ולכן כשנפגש עשו עם יעקב היה מתמיה לפניו 'מי לך' כל המחנה הזה אשר פגשתי', מאין בא לך להשתמש במלאכים אלו שהם בעלי שקר ומרמה, והלא מדתך מדת האמת (זוה"ק ויצא קפג ע"ב), ככתוב (מיכה ז, כ) 'תתן אמת ליעקב', על זה אמר לו יעקב 'למצוא חן בעיני אדוני', והרי בעיניך לא ימצאו חן מלאכי אמת, על כן הוכרחתי לשלוח לך מלאכים כאלו שנגרלו ממדת השקר והמרמה.

(ס"ג תולדות תשכ"ב, ליל שב"ק וישלח תשכ"ג, ס"ג ויגש תשכ"ה, וס"ג בלק תשכ"ה בעיר בני ברק יצ"ו)

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי (לג, יד). ובמדרש רבה (בר"ר עח, יד) בפנים כרוכות אני מהלך, כמה דתימא (שמואל ב' כא, י) 'ותהי היא לוטה בשמלה'. ויש להבין כוונת המדרש בזמרו בפנים כרוכות אני מהלך. לומנם בעוונותינו הרבים יש לומר שהמדרש בא לרמז על הדור הזה שבר הגיעה הלוט, שהולכו לכרוך הזקן בשמלה כדי שלא יכירו שאנו יהודים.[2]

(דרשה שבת זכור תש"ד בעיר דעברעצין יצ"ו
לפני גירוש היהודים מן המדינה)

ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות על כן קרא שם המקום סכות (לג, יז). ולכאורה קשה למה קרא יעקב שם המקום ההוא סכות, על שם הסכות והדיר שבנה לבהמותיו, וכי לא היה נאה יותר לקרותו בית, על שם הבית שבנה שם לעצמו. אך יש לומר דבמדרש יונתן בן עוזיאל פירש הכתוב ויבן לו בית, ובגין ליה די מדרשא. וידוע (מגילה כט ע"ב) דעתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל. נמצא שבית זה שבנה יעקב שמה, עתיד גם כן לעלות לציון ברנה. על כן לא רצה לקרותו על שם בית זה, לפי שלא יאמר שם לעולם רק עתיד ליעקב ולהקבע בארץ ישראל, אלא קרא שם המקום ההוא סכות, על שם הסכות שיעתידו שם לעד.

(דרשה בחנוכת הבית לביהמ"ד מוזשאי בפלעטבוש יצ"ו)

---

1. וכמו כן הוא בדבר הנוגע אצלי כעת בענין ההליכה מכאן לעיר סאטמאר, שזה זמן רב שאני נבוך בדעתי אם לילך או לא, אבל מאחר שאני רואה שכל הרשעים ואינשי דלא מעלי שבכל מקומות מושבותיהם מתנגדים להליכתי לשם, ולעומת זה האנשים היראים רוצים שאלך שמה (לבד מהיראים שבכאן ק"ק קראלי), מזה אני רואה שרצון הבורא הוא שאלך לשם.

2. והנה יש שלקחו שערם בסם, וכמובן שהיה רק באונס והכאיב לבם עבור זה, אבל חוששני שבמשך הזמן שוב לא יכאב לבם על זה, רק יהיה תוכם כברם חלילה.

דינער השנתי · סעודת הודאה

עלה ונצלה

התעלות בבנינים

התעלות במשכורות

כ"א כסלו
תשפ"ג

במסלה נעל"ה בדרך הסלולה ממרן רבינו הק' זי"ע

קומה ונעל"ה להעלות משכורת הכלי קודש מרביצי תורה ויראה

מאוד נעל"ה התחדשות בנינים מפוארים והצלחת החינוך בעז"ה

וברננה נעל"ה בהתאסף כל קהלא קדישא סאטמאר בהצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

באותות הודאה והוקרה
מתכבדים אנחנו להזמין את כבודו שיחי'
לקחת חבל אצל

סעודת הודאה

ביום הצלת מרן רבינו הק' והטהור זי"ע

דינער השנתי

להחזקת אלפי תשב"ר במוסדותינו הקדושים

שתתקיים אי"ה ברוב פאר והדר במקהלות עם רב

יום ד' וישב כ"א כסלו תשפ"ג לפ"ק

למס' December 14 '22 || בשעה 6:00 בערב

בבנין ענקי

פה עירינו ווילליאמסבורג יצ"ו

WATERFRONT SQUARE

492 Kent Avenue, Brooklyn New York 11249

כ"ק מרן רבינו הגה"ק עטרת ראשינו שליט"א

ישמיע מדברותיו הקדושים ביסודות הדת וחובת השעה
לגדור גדר בענינים העומדים על הפרק
לחזק ולהתחזק במשנתו של בעל הנס זיע"א

מחכים אנו לקבל פניכם באהבה ובכל אותות כבוד בכינוס שם שמים זו

הנהלת הישיבה

חַסְדֵי ד' כִּי לֹא תָמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו

אֲהוֹדְנוּ בְּסוֹד עַם קְרוֹבוֹ, אֵלֵקִי צוּרִי אֶחֱסֶה בּוֹ

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוכ'ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאו בדמות "אנשים", כמו שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובאו אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצללה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובזה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה האיך קיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור ניחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותרפים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלתי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכך נחשב לו כאלו קיים כל התרי"ג מצוות.

(צמח דוד)

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי יריכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אביי".

(אור הגנוז)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. אאמו"ר ז"ל הי"ד הי' רגיל לפרש בדרך צחות. דהנה רואים כמה פעמים דכשאיש ישראל מקבל פני צדיק אז עושה עליו רושם כל אחד ואחד לפי הדרגתו והשגתו שיתבונן במעשיו וייטיב דרכיו על כל פנים לזמן מועט, לא כן הרשעים שאף על פי שראה והסתכל עשו הרשע בדמות דיוקנו של יעקב אבינו שהוא אחד מרגלי המרכבה ונחקקה צורתו בכסא הכבוד, עם כל זה לא עשה עליו שום רושם דקדושה אף לזמן קצר אלא **וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה**, דרך עקלתון המורידתו לשאול.

כונת הלב

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. פי' רש"י כלומר עם לבן גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל **על דרך צחות,** על פי הגמרא (סוטה כג) דמצוה בעידנא דעסיק ביה מגינא ומצלא, תורה מגיני ומצלא בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק. והנה יעקב בבית לבן לא היה יכול ללמוד כל כך שהיו שם טרדת לבן (שהחליף את משכורתו עשרת מונים, והיה צריך להתייגע בלעז מפיו), ולכן היה ירא מעשו דרק תורה מגיני ומצלא בכל עת ועידן. וזהו מה שכ' רש"י דאין הכי נמי **תרי"ג מצות שמרתי, אבל 'לא למדתי', ממעשיו הרעים,** ר"ל מחמת מעשיו הרעים לא יכולתי ללמוד, ולכך שלח מלאכים אל עשו.

פני מבין

אוֹתִי נָהַג וַיּוֹלֵךְ!

אַיד בין געזונעם מישן רבינ׳ס אויטו

מיטגעליטן אין "בערגן בעלזן" לאַגער, און באַדינט דעם הייליגן רבי׳ן אין די שווייץ.

ביים מעמד האדיר במקהלות אלפי ישראל כ"א נסלו הבעל"ט, וועט מען האָבן דעם כבוד און עהרע צו מקדם זיין את פני

הרבני החסיד הישיש נכבד ונערץ בפי עדת ישרים

מו"ה זלמן אָבערלאנדער שליט"א

אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עָנְיִי:

אַלס אינגער בחור האָט ר׳ זלמן הי"ו מיטגעלעבט מיטן הייליגן רבי׳ן זי"ע די שרעקעדיגע חדשים אין בערגן בעלזן לאַגער, צוגעזען די הייליגע מסירות נפש׳דיגע עבודה און שפעטער מיטגעווען מיטן רבי׳ן אויף יענע גורל׳דיגע נסיעה בליל ההצלה מיט די באַן וואָס האָט געראַטעוועט דעם גאנצן דור בהצלת רבינו הק׳ זי"ע אַרויס צו די פרייע שווייץ, און דערנאָך מיטגעהאָלטן די רייכע חדשים אין די שווייץ ביז דער רבי איז אַרויף קיין ארץ ישראל.

זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי... חַסְדֵי ה׳ כִּי לֹא תָמְנוּ!

במקהלות אלפים וועט מען הערן די אָטעם-פאַרכאפענדע געשיכטע און פרטי התלאות ווי ער האָט זוכה געווען צו ווייטן במחיצתו של צדיק און אינאיינעם געווארן געראַטעוועט ממות לחיים, ביז דער רבי איז אַרויס מאפילה לאור גדול צוריק אַוועקצושטעלן ערליכע אידישקייט נאָכן ביטערן חורבן, ופורקן כהיום הזה.

במקהלות רבבות - כ"א כסלו - בשעה 8:00 שארף!

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר" ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

בְּנָעֳרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה׳ לָנוּ

מיטוואך פר' וישב

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי. פירש"י ותרי"ג מצות שמרתי, פליאה דעת היא מה לו לעשו אם כן שמר תרי"ג מצות או לא שמר, ונראה דלכאורה קשה למה לא שלח להודיעו שיש לו נשים ובנים, וי"ל כי לא היה איכפת לו שעשו יהא סבור שאין לו נשים ובנים, ולכך שלח להודיעו רק שיש לו שור וחמור וצאן וכו' ועדיין עוסק הוא באסוף הון ונכסים עוד ועוד, וכיון שאין לו יורשים יירשנו עשו לבסוף, וזו היתה כוונתו באמרו ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, אולם עם זאת היה יעקב ירא, שמא כשיבוא ויראה נשיו ובניו אזי יקצוף עליו על שהעלים ממנו לכן שלח לו ברמיזה לומר תרי"ג מצות שמרתי, והלא בכללן מצות פריה ורביה ויאמר לו שהודיעו לו בזה שיש לו בנים ואשה, ואמנם כששאל אותו עשו מי אלה לך כלומר לא ידעתי מאלה, השיב לו הילדים אשר חנן לי אלקים כלומר על ידי המצוה שזיכני.

(כתב סופר)

☆

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, ולכאורה יפלא מנין לו הבטחון שאם ילחם עמ ישאר המחנה השני לפליטה, אולי ח"ו ינצח עשו ויהרוג גם את המחנה השני, וי"ל דאי' במדרש דבין שני המחנות ה' רחוק מהלך יום, ועל הפסוק (ל"ג ג') "והוא עבר לפניהם" פרש"י אמר אם יבוא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, הרי שיעקב הלך במחנה הראשון, עוד כתיב לעיל (כ"ג, מ"ה) שרבקה אמרה "למה אשכל גם שניכם יום אחד, פי' שם רש"י רוח הקודש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו כמו שמפו' בגמ' (סוטה י"ג) ולזאת נתחכם יעקב והרחיק את המחנות דרך יום שאם יבוא עשו ויהרגהו, כי הוא היה במחנה הראשון, ואח"כ ילך אל המחנה השני, אזי עד שיגיע לשם ימות, שהרי שניהם ימותו ביום אחד, ואם כן על כרחך "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

(חנוכת התורה)

☆

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. נתן עיניו ביוצאי ירכו המה נדב ואביהוא. בילדותי שמעתי פירש נאה על המדרש הנ"ל דהנה המלאך הזה היה שרו של עשו שבא לערער על הבכורה, דשלא כדין לקחה יעקב דמן הדין לא קנה יעקב את הבכורה, לפי שמכרה עשו באונס מחמת זלעפות רעב ואעפ"י שבסוף היה ברצון, מ"מ סבר המלאך דתחילתו באונס וסופו ברצון כאונס נחשב ולא קנה יעקב את הבכורה ויעקב טען כנגדו זה דסופו ברצון אעפ"י שתחילתו באונס לרצון נחשב, והנה ידוע דנדב ואביהוא מתו בחטא אהרן שעשה את העגל והנה לכאורה קשה הא קבלת התורה היתה באונס דכפה עליהם ההר כגיגית ואף שלבסוף היה ברצון מ"מ אם נאמר דמתחילתה באונס אעפ"י שסופו ברצון לאונס נחשב א"כ חטא העגל לא חטא הוא שהם לא כפרו בד' רק שתפו שם שמים ודבר אחר ושיתוף אינו איסור לב"נ כידוע וא"כ למה מתו נ"א בעבור זה וע"כ דמתחילתו באונס וסופו ברצון לרצון נחשב, וז"ש וירא כי לא יכול לו כי יעקב טען דסוף המכירה היתה ברצון, וכרצון נחשב הכל, ולכן נגע ביוצאי ירכו זה נ"א כי לשיטה זו, יש חטא באהרן, ולכן שעשה את העגל ולכן מתו נ"א בעבור החטא הזה.

(דמשק אליעזר)

דורש טוב

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו על ירכו, בני יעקב באו על החללים ויבוזו וגו'. **יש לדקדק** למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים, **גם יש להבין למה גער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, במאי פליגי.**

ונראה דיעקב היה חושש **דאנשי שכם מלו את עצמם לשם שמים, והם גרים גמורים וא"כ אסור להרגם** [ואף שחטאו קודם הגירות הלא קי"ל בסנהדרין (דף ע"א) דבן נח שחטא ואח"כ נתגייר פטור, שנשתנה דינו] וכן סברו כיעקב השבטים האחרים מלבד שמעון ולוי. אך שמעון ולוי סברו **שלא מלו עצמם לשם גירות רק משום שרצו להתחתן ביעקב וכיון שגויים המה, הלא עכו"ם נהרגים על עוון גניבה ועוון דינים** וכו' כמבואר בראשונים, ולכן דייקא שמעון ולוי בעצמם עשו ההריגה.

ולענין הביזה דדייקא שאר השבטים בזזו ולא שמעון ולוי, **הוא ג"כ מהאי טעמא גופא,** דכיון ששמעון ולוי סברו שדין גויים לבני שכם, המה לא שללו את נכסי אנשי שכם, כי אמרינן בקידושין (דף י"ז) **שאף הגוי יש לו יורשים,** וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה **גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב** שסברו כיעקב אבינו שהיו גרים גמורים, **וגר אין לו יורשים ונכסיו הפקר** (שכשנתגייר הוי תינוק שנולד, ואין קרוביו הגויים נחשבים כבר לקרוביו) ע"כ דייקא בני יעקב - שאר השבטים - **באו על החללים ויבוזו** אותם כי לשיטתי' אין כאן איסור גזל כלל.

דברי אברהם, בשם רבו מרן בעל חת"ס זללה"ה

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (ה)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

אופן הריקודין משמע לפי מה שמבואר בגמ' דהתנאים הקדושים היו מרקדין עם הכלה ממש, אולם תנאי מצינו בדבר הזה וכמבואר בגמ' (כתובות יז.) "רב אחא מרכיב לה אכתפיה ומרקד אמרי ליה רבנן אנן מהו למיעבד הכי, אמר להו אי דמיין עלייכו ככשורא לחיי ואי לא לא", ופי' רש"י: "כי כשורא - כקורה בעלמא שאין אתם מהרהרין עליה". דהיינו: **אם דומה כלה זו בעיניכם כקורה זו, שאין לכם בה הירהור כלל רשאים אתם לעשות כן, ואי לא לא תעשו כן.**

ואגב ראוי לציין את דברי ה'מהרש"א (שם) שמבאר הטעם שדימה את הכלה לקורה, מפני שהאישה הרי היא כקורה שעליה נסמך הבית, ולכן היא נקראת בכל מקום 'בית', כפי שאמרו במסכת שבת (קיח:) "אמר רבי יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי אלא לאשתי ביתי" וכו', ופי' רש"י: "אשתי ביתי - שהיא עיקר של בית" היינו כי היא עקרת הבית. וב'בן יהוידע' כתב שם: "נראה ודאי שהיתה יושבת על כסא והוא מרכיב הכסא על כתפו ומרקד, באופן שלא היה נוגע גופה בגופו וזה פשוט וברור", עי"ש. ואף בזה מותר רק אם דומה לקורה.

אולם בדברי הראשונים מבואר שהי' מרקדין עם הכלה ממש, אבל כמובן זהו דוקא לראשונים כמלאכים קדושי עליון, וכלשון ה'ריטב"א' בסוף מס' קידושין וזל"ק: "ורב אדא בר אהבה דנקיט כלה אכתפי' ורקיד בה ולא חייש להרהורא וכו', **אלא שאין ראוי להקל בזה אלא לחסיד גדול שמכיר ביצרו**, ולא כל ת"ח בוטחין ביצריהן כדחזינן בשמעתין וכו', ואשרי מי שגובר על יצרו ועמלו ואומנתו בתורה, שד"ת עומדים לו לאדם בילדותו ונותנין לו אחרית ותקוה לעת זקנותו" וכו', עי"ש.

ועי' ב'טור' בהלכות השתמשות באשה (אבה"ע סימן כ"א) מה שכתב שם הב"ח בשם המהרש"ל, וזל"ק: דכלה מותר לרקוד "כדי לחבבה על בעלה או משום כבוד אביה, **ות"ח ראוי להחמיר**", עכל"ק, ומסיק הב"ח: "ובמלכותינו נהגו ת"ח להקל בכלה גם הגדולים שבדור והיכא דנהוג נהוג, **והיכא דלא נהוג אישורא איכא**", עי"ש. וב'רמ"א' (אבה"ע כ"א, ה) מביא הי"א "דכל שאינו עושה דרך חיבה רק כוונתו לשם שמים מותר ולכן נהגו להקל", עי"ש. וב'חלקת מחוקק' סק"ו ובבית שמואל סקי"א העתיקו דברי מהרש"ל הנ"ל, וב'פתחי תשובה' סק"ג הביא דברי הריטב"א הנ"ל.

ובספר 'אפי זוטרי' (שם ס"קי"ט) כתב ע"ז בזה"ל: "ואני עפר סתם עבדא דרבנן ואיהו גופיה לאו צורבא מרבנן אמינא, דדברים כאלו לא ניתנו ליכתב על הספר ובדיו, שיבואו להקל על עצמם כל מאן דלביש גנדא דתלמיד חכם ויקל עליו ויאמר גם אני כמוהו גבור הכובש את יצרו ואם כן תורת כל אחד ואחד בידו, ואני הרואה בריש פרק ב' דכתובות דאמרינן אמרו עליו על רבי יהודה בר אלעאי שהיה נוטל בד של הדם והיה מרקד לפני הכלה ואומר וכו', רב שמואל בר יצחק מרקד אתלת אמר רב זירא וכו', רב אחא מנקטי לה אכיתפיה ומרקד אמרו ליה רבנן אנן מהו למיעבד הכי אמר להו אי דמייא עלייכו כי כשורא לחיי ואי לא לא, אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מותר להסתכל בכלה כל שבעה כדי לחבבה על בעלה ולית הלכתא כוותיה עד כאן דברי הגמרא שם, הלא בעיניך תראה כי רבותינו הקדושים שהיו מקדשים עצמם כמלאכי

השרת ובפרט רבי יהודה בר אלעאי, כמו שאמרו עליו בהכנסת שבת (שבת כה:) ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין ודומה למלאך ה' צבאות, אפילו הכי היה מרקד **לפני הכלה** ולא עמה ח"ו דלא ליתי לידי נדנוד איסור, וכן רב שמואל בר יצחק, ואם רב אחא היה מרכיב לה אכיתפיה כבר העיד על עצמו שהיה דומה בעיניו כקורה ואסר לכולהו רבנן, דודאי היו תלמידיו שותי מימיו גם הם קדושים כמוהו ואפילו הכי כמעט אסר להם, ואנן ניקום ונעשה מעשה בעצמנו להתיר לנו כאילו היינו במדרגת מלאכי השרת, והא אמרו אם ראשונים כמלאכים' וכו', ולא כל הרוצה ליטול את השם יטול לומר ליבי חלל בקרבי ואני יודע דאין יצה"ר שולט בי, אדרבה קיימא לן יותר (סוכה נב.) שהאדם גדול מחבירו יצרו גדול ממנו, והא קא חזינא דאפילו בנוגע להסתכל בה אמרו ולית הלכתא כוותיה' ואנן נעשה מעשה לרקד עמה דשחוק וקלות ראש מרגילין וכו', ואין צריך לומר דהיכא דליכא מנהג רע ומר כזה שאיסור גמור לנהוג, כמו שכתב הב"ח הבית שמואל והחלקת מחוקק, **אלא אפילו במקום שנוהגים אותו, אילו הוו צייתי לדברי נער קטן כמוני ליבטיל ולהוי כעפרא דארעא וכדבר שאין בו ממש היתר לגמרי**", עי"ש.

אולם בשו"ת 'באר משה' ח"ד (סימן קל"א) העיר דודאי לא התיר הב"ח לרקוד עם הכלה רק באופן הפסק מטפחת כדלהלן, ותמה איך עלה ע"ד האפי זוטרי דהב"ח התיר בפשיטות, עי"ש.

ובספר 'תורת חיים' (ע"ז יז.) כתב להחמיר, וז"ל: "ונראה דאסור ללכת במחול עם הכלה בשבעת ימי המשתה אפילו אינו אוחז בידה ממש **אלא בהפסק מטפחת כדרך שנוהגין מקצת תלמידי חכמים שבדור הזה** אפילו הכי לאו שפיר עבדי, כדמשמע הכא דשום קריבה בעלמא אסור, ואין לחלק בין כלה לאחרת דליכא האידנא מאן דמצי למימר דדמיא עליה ככשורא וכו', והעיקר כי לא אמרו חכמים אלא כיצד מרקדין לפני הכלה ולא עם הכלה, וכהאי גוונא פסק ש"ס בריש פרק שני דכתובות דאסור להסתכל בפני כלה כל שבעה כמו שאסור להסתכל באשה" וכו', עי"ש, ומובא בפתחי תשובה (אה"ע סימן ס"ה סק"ב), וציין שם למש"כ החלקת מחוקק וב"ש בסימן כ"א.

וגם בספר 'דברי תורה' להגה"ק ממונקאטש ז"ל (מהדורא קמא אות ו) כתוב לאמור: "שמעתי וראיתי מאדמו"ר זי"ע משינאווע הקדוש, שהיה אצלו עבודה גדולה לרקד לפני הכלה בבהירות גדול, אמנם כדברי חז"ל (כתובות סז:) כיצד מרקדין לפני הכלה, **ולא היה אוחז במטפחת אחת בידו עם הכלה שאוחזת גם כן במטפחת**, ואמר כי זהו מנהג קלות של הבדחנים שהנהיגו כן לאחוז במטפחת **ודברי חז"ל בדיוק רק לפני הכלה** ריקוד לפני הכלה בלא מטפח, וציין שם למש"כ התורת חיים הנ"ל, וכ"כ ב'לקוטי מהרי"ח' [התנהגות יום החופה] לאחר שהעתיק דברי הפתחי תשובה הנ"ל, שהרה"ק משינאווע נהג כנ"ל דלא רקד אף במטפחת. וב'שלחן העזר' ח"ב (סימן ט' סעי' ח' סק"ב בסו"ד) לאחר שהעתיק מנהג הרה"ק משינאווע זי"ע כתב: "וכן ראיתי אני את כ"ק מרן הגה"ק מופה"ד בעהמ"ח דרכי תשובה זצוק"ל שהכלה הי' עומדת על מקומה והי' מרקד לפני' ברצוא ושוב בקדושה וטהרה בהתלהבות מלאכי אש צבאות בעצימות עינים הטהורים ובהכאת כף אל כף בקול רנה וזמרה לה' הטוב" וכו', עי"ש, וכן נהג אחריהם הרה"ק מקאלאשיץ ז"ל ואדמור"י פשווארסק ז"ל.

אולם מנהג מרנן רבותינו הקדושים, ובתוכם הגה"ק מצאנז ורוב בניו ז"ל, אדמור"י בעלזא ז"ל, ומרנן רבותינו הדבר"י והבר"מ ז"ל שרקדו במטפחת, וכן נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכמובא ב'לקוטי מהרי"ח' שם: **שראה גדולי הדור שהלכו במחול עם הכלה על ידי הפסק מטפחת**, וציין שם לדברי הב"ח הנ"ל: שבמדינתינו נהגו גם הגדולים שבדור להקל בכלה והיכי דנהוג נהוג, עי"ש, וב'שלחן העזר' שם נמי מביא מנהגם של צדיקים וקדושים שרקדו במטפחת.

והרבה אחרונים ישבו את מנהג קדוש זה, כפי שהאריך בשו"ת 'מנחם משיב' ח"ב (סימן סז): עפ"י המבואר ב'ירושלמי' ריש פרק ג' דסוטה (יג:) דבהפסק שרי, דתנן התם היה נוטל את מנחתה וכו' ונותנה על ידיה וכהן מניח את ידו תחתיה ומניפה, ומקשינן ואין הדבר כעור, ומשני מביא מפה, [והובא זה בתוספות מסכת סוכה דף מ"ז: ד"ה כהן, סוטה דף יח. מנחות דף סט:] הרי מבואר שכשרוקד בהפסק מטפחת אין חשש, ומסיק שם: ובאמת נהגו עד היום גדולי האדמורי"ם לרקד במחול עם הכלה ע"י הפסק מטפחת, אף דהם יוכלו לומר דדמיא עלי כשורא, אפ"ה לא מחו גם לאנשים פשוטים מלרקד מצות המחול ע"י הפסק מטפחת, וכדמשמע מהירושלמי דע"י הפסק מטפחת אינו משום כיעור ע"כ נהגו להיתר בזה בריקוד דמצוה באין מוחה, עי"ש.

ובספר 'בית ישראל' [להגה"צ מעדעלין ז"ל] על מס' קידושין דף ל"ו, כתב ג"כ לישב המנהג עפ"י הירושלמי הנ"ל, דהגם שיש קצת לפקפק בזה כיון דשאני התם אצל סוטה דגזירת הכתוב הוא שגם האשה תאחז בידה המנחה וגם הכהן על כן היה מוכרח להיות כך, משא"כ בכלה שלא מצינו גזירת הכתוב בזה שהתלמיד חכם יאחז במטפחת של הכלה, ולא תנינן רק סתם כיצד מרקדין 'לפני' הכלה ולא 'עם' הכלה, מכל מקום מי שעושה כן אין מזניחין אותו כי יש לו סמך וכו', ומי שמחמיר על עצמו ומרקד לפני הכלה ולא במטפחת אחת עם הכלה בודאי קדוש יאמר לו, ורק שאז נכון שיעשה גם כן חומרא זאת **שבשעת ריקוד לפני הכלה יהיו עיניו סגורות כדי שלא יסתכל בה** גם כן, עי"ש.

המשך המאמר בענין זה, בשבוע הבא בס"ד

בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל

כ"א כסלו

ביום הצלת צדיק הדורות מרן רבינו הקדוש והטהור זיע"א

להודות

להלל להקב"ה על הנסים והנפלאות בימים ההם כאור בוקר יזרח שמש ביום כ"א כסלו שנת תש"ה בהצלת רועה אבן ישראל אביר הרועים מרן רבינו הק' זי"ע, שיצא מאפילה לאור גדול למען הקים אותנו לעם קדוש להחזיר עטרת תפארת ישראל ליושנה בדרך ישראל סבא, ובכח קדושתו זכה להרביץ ולהקים עולה של תורה קהלות הקודש ומוסדות מפוארים בארץ ובגולה, עם אלפי תלמידים יראים ושלמים ההולכים באור תורתו, בתי ישראל מלאים כל טוב שהם למופת בצניעות בקדושה וביראת ה'.

לחזק

פעולות צדיק לחיים ממלכת ה"תורה והיראה" המוסדות הקדושים בעיר "וויליאמסבורג" ערש מולדתה של ממלכת סאטמאר בכל קצוי תבל, עם אלפי תלמידים ותלמידות בליעה"ר, לגיון של מלך עדרי צאן קדשים פרי קודש הילולים זרע ברך ה' המתחנכים ברוחו הטהור והשקפתו הבהיר בצניעות וקדושה בלי שום שינוי, תחת דגל נשיאות כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א, והם יפה נוף משוש כל הארץ, כל רואיהם יכירום כי זרע ברך ה' המה, ורוחו הטהור מרחפת וחופפת עליהם עד ביאת ינון.

אַמְרֵי הָעָם שָׁמָּה כֹּה,
אַמְרֵי הָעָם שָׁה' אֱלֹקָיו.

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר" ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

בְּנָעֳרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ

מיטוואך פר' וישב

חוקים להורותם
הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני השמן הפתילות הנרות והמנורה להדלקת נר חנוכה

מדריגות במיני הנרות להדלקה

יש להשתמש בשמן ונרות לצורך ההדלקה כפי הסדר דלהלן: א) שמן זית[1], ב) שאר שמנים שאורן זך וצלול[2], ג) נרות שעוה[3], ד) נרות העשויים מחלב[4].

---

1 ברמ"א (סי' תרע"ג סעי' א') הביא בשם הראשונים דשמן זית מצוה מן המובחר, והטעם דעדיף שמן זית, בפשטות הכוונה היא כיון דשמן זית מאיר יותר יפה משאר שמנים, ויסודו עפ"י הגמ' (שבת כג.) דאמרינן התם דאביי מתחילה היה מהדר על שמן שומשומין, כיון ששמע דר' יהושע בן לוי מהדר על שמן זית, אמר האי צליל נהוריה טפי, ומשמע בפשטות דמעלתו משום דדולק יותר יפה, אלא דלפי טעם זה לחוד אם יהא מצוי שמן אחר שמאיר יפה כמו שמן זית אזי אפשר להדליק גם בשמן אחר, וכמו"כ גם נר שעוה שהוא מאיר יפה יש לו מעלה כמו שמן זית כמבואר בראשונים שהובאו בד"מ.

אלא דעדיין יש עוד ענין מטעם אחר להדליק בשמן זית כמו שכתבו הלבוש (סעי' ב') והשל"ה (מס' תמיד פר' נר מצוה א) משום שבו נעשה הנס, וכן כתב בקו' סדר הדלקת נרות (לרבינו יצחק בן הראב"ד), וכן משמע קצת במאירי (שבת כא.) דכתב וז"ל מצוה מן המובחר לעשות בשמן, אחר שהנס היה בשמן, והוא שאמרו כל השמנים יפים לנר ושמן זית מצוה מן המובחר ע"כ, ובפשטות כוונתו דגם שמן זית הטעם דהוי מצוה מן המובחר הוא משום שבו נעשה הנס, ובכה"ח (סקי"ב) כתב הטעם משום שבו הדליקו את המנורה, ובלבוש אחר שכתב דשמן זית מצוה מן המובחר משום שנעשה בו הנס, כתב דבמדינות אלו נוהגין להדליק בנרות שעוה, וצריך לומר דבמדינות אלו לא היה מצוי שמן זית, וכדמבואר כן ברמ"א דאחר שכתב דשמן זית מצוה מן המובחר כתב דבמדינות אלו מדליקין בנרות שעוה.

2 ברמ"א (שם) כתב דאם אין לו שמן זית, ידליק בשאר שמנים, ונוהגין במדינות אלו להדליק בשל שעוה, כי אורן צלול כמו שמן ע"כ, ובפשטות הרמ"א וביותר בד"מ משמע דנר שעוה שוה לשמן, ובשם מוהר"א מפראג כתב (בד"מ שם) דשעוה עדיף דצליל נהוריה טפי, אולם במשנ"ב (סקי"ד) הביא מתשו' מהר"י ברונא דשאר שמנים עדיפא משל שעוה, כיון דהנס נעשה בשמן, וכ"כ בשד"ח (מע' חנוכה אות ה') דכשאין מצוי שמן זית שאר שמנים עדיפי על נר שעוה, וכן מבואר בעוד אחרונים.

ודעת המהר"ל מפראג (נר מצוה עמ' כד, מובא בשעה"צ סקי"ד) דאין להדליק כלל בשל שעוה, וטעמו כיון דצריך להדליק בנר, ולא נקרא 'נר' כלל רק מה שנותנין השמן בכלי, ומניחים שם הפתילה, זה נקרא 'נר', לא כאשר כורכין השעוה על הפתילה. וכן חלב שכורכין על הפתילה, לאו נר הוא, רק אבוקה, ואבוקה נראה דפסול לנר חנוכה, מדאמר (שבת כג ב) מילא קערה שמן והקיפה פתילות, כפה עליה כלי, עולה לכמה בני אדם. לא כפה עליה כלי, עשאה כמין מדורה, ואפילו לאחד

ובמרא דשמעתתא מובא דהגה"ק הרמ"א פריינד זי"ע היה מדליק בשמן שתלה בסוכתו לנוי סוכה, והביאו בהערות שם שכן נהג המהר"ם א"ש, ומסתבר הטעם דכיון דאיתעביד בה מצוה חדא תיתעביד בה מצוה אחריתא.

ובפלא יועץ (ערך נר שבת ונר חנוכה) כתב דהא דאיתא שהזהיר בנר הויין ליה בנים ת"ח, הכוונה היא שמדליק בכלי נאה ונקי, ובשמן זית זך, והוסיף שם 'יוראוי לאדם להתחזק לקיים המצוה מן המובחר, לעשות נחת רוח ליוצרו, ובפרט במצוה כזו שבא בשכרו שכר טוב, כי יתן איש את כל הון ביתו באהבה לזכות את בניו בכתרה של תורה'.

עירוב שמן זית עם שאר שמנים

כשיש בידו שמן זית בצמצום, יכול לערב בו שאר שמנים, באופן שהשמן זית יהא מרובה מעט משאר השמנים, ונכון שהנר הנוסף בכל לילה יהא של שמן זית לחוד[5].

שמן של שביעית

לכתחילה נכון שלא להדליק בשמן של שביעית [דהיינו שמן זית של יהודים הנמכר על ידי אוצר בי"ד, או שמן זית של נכרים להנוהגים בו קדושת שביעית], ובדיעבד יש להקל[6].

שמן שתחת המטה

לכתחילה אין להדליק בשמן שהיה מונח תחת המטה[7].

נמי אינה עולה, ועל כרחך היינו טעמא, מפני שהנס נעשה בנר, וזה לאו נר הוא רק מדורה, כיון שהקיפוה פתילות הרבה, אין זה נר כלל, וכן דבר זה כאשר כורך שעוה על הפתילה לאו נר הוא רק אבוקה הוא, דנרות של שעוה או חלב לא מקרי נר רק אבוקה, ופסול לנר חנוכה ע"כ, אולם בשעה"צ (שם) כתב דאין נוהגין כוותיה.

3 רמ"א (שם), דנרות שעוה אורן צלול כמו בשל שמן, ומה שהבאנו בהערה הקודמת מהמהר"ל דאין להדליק בשל שעוה, עי' במחצה"ש ובברכ"י שחולקים.

4 בחיי אדם (כלל קנד) כתב ואם אין לו של שעוה, יקח של חלב או שומן.

5 אשל אברהם (בוטשאטש, תנינא סי' תרעג), וביאר שם דלא שייך בזה משום אין מבטלין איסור לכתחילה [דאין זה איסור בעצם], והגם דקיימא לן (ע"ז סו.) לגבי ביטול איסור דמין במינו אזלינן בתר טעמא ולא בתר שמא [וכיון דהם שני טעמים צריך שישים בכדי לבטלו], מכל מקום לגבי נרות חנוכה דלא עביד לגלויי שינוי הטעם, אולי לכולי עלמא הוה ליה מין במינו [נחשב כמין אחד] ובטל ברוב גם מדרבנן, ואולי אין הטעם משונה כל כך בין שמן זית לשמן פשתן או שארי שמנים [ולכן נחשב כטעם אחד], הגם שבלא ספק יש היכר בטעם משונה לכל שמן מעין מה שנעשה ממנו השמן, מ"מ אולי אין הרגש גדול להפליג בין הטעמים ולגבי הדלקה אולי הוה ליה כמו מין במינו, וצלע"ע היטב עי"ש.

6 דנחלקו האחרונים האם מותר להדליק נרות חנוכה בשמן שביעית, ולכן כתבנו דלכתחילה נכון שלא להדליק בהם.

ונפרט יסוד הדברים – דהנה שמן של שביעית מותר להשתמש בו להדלקת הנר, כדמפורש במתני' (שביעית, פ"ח, משנה ב) דפירות שביעית אפשר להשתמש בהם לאכילה ולשתיה ולסיכה... ולהדלקת הנר, אולם פירות שביעית אסורים בהפסד דילפי' לאכלה ולא להפסד, ובירושלמי (פ"ז ה"א) יליף להתיר הדלקת הנר מדכתיב "תהיה" מרבינן אף להדלקת הנר, ולכן מותר להדליק בשמן שביעית לצורך נר שבת ושאר הנאות מהנרות, אולם לגבי נר חנוכה יש לדון דהרי נר חנוכה אסור להשתמש בו לשאר הנאות, ונמצא דבזה שמדליקו הוא מפסידו, וממילא יש לומר דאסור להדליק בשמן של שביעית, ונחלקו האחרונים בזה – הרידב"ז בפאת השולחן (פ"ה ה"ט), אמרי יושר (ח"א סי' ק), שערי דעה (ח"ב סי' ט), תורת הארץ (פ"ח אות מו) כתבו לאסור, והוכיחו סברתם מהא דאיתא בבכורות (יב:) דבהמה שנקנתה בדמי שביעית, פטורה מן הבכורה, משום שהאימורים נשרפין על המזבח, והתורה אמרה בבכור "לאכלה ולא לשריפה", ואע"ג שמקיים מצוה בשריפה, ובספרים מובא שכך פסק החזו"א, ובשו"ת שבה"ל (ח"א סי' קפד) כתב לצדד להתיר משום דמצינו כמה אופנים בהיתר להשתמש בנר חנוכה, א. לבעל העיטור מותר תשמיש קדושה, ב. אף להחולקים מותר תשמיש עראי שאינו של גנאי, ג. אף להמחמירים בזה, בתשמיש קדושה יש מקום להקל בדרך עראי כדמובא בביאוה"ל, ד. בפר"ח בשם מהריק"ש מתיר לילך לאור הנר דלא מחויב להעצים עיניו, ולכן כיון דיש התירים אלו יש להקל דאינו חשיב הפסד, ובפרט בשביעית בזה"ז דרבנן, אולם הוא מסיק שם דלא מלאו לבו להקל כיון דגדולי ההוראה החמירו, אנו נמשוך אבתרייהו ע"כ, ובהגה' הפסקי תשובה (פיעטרקוב, ח"א סי' צד) כתב להתיר מטעם דנר חנוכה הוי מצוה דרבנן, ודעת בעל המאור דמצוות דרבנן ליהנות ניתנו, וממילא עצם המצוה נחשב הנאה, ובס' מנחת שלמה (ח"א סי' מב) כתב להתיר מטעם דאף דאסור ליהנות לאורה, אולם עצם ההדלקה לצורך מצוה, נחשב השתמשות, ולגבי היתר ההדלקה בשמן שביעית די בהשתמשות זו, דזה נחשב השתמשות בזה שמדליקו לצורך מצוה, ואפשר דאף נחשב הנאה כיון שנהנה בנרות שמפרסם הנס, וזה דומה למי שמפרסם בית מסחרו ע"י נרות שביעית דמותר, דנחשב השתמשות.

7 כף החיים (סי' תרע"ג אות יא), דכל מידי דאכילה שורה עליו רוח טומאה כשהיה תחת המטה, ומחמת כן

להדליק שני מיני נרות או נרות ושמן

ביום שמדליקים כמה נרות, לכתחילה אין להדליק מקצת נרות משמן ומקצת משעוה[8], ואפשר להדליק מקצת נרות משמן זית ומקצת נרות משאר שמנים[9], ואם אין לו שמן זית אלא בצמצום, יכול לערב הרבה שמן זית עם מעט משאר שמנים, ונחשב ככולו שמן זית, אולם נכון שהנר הנוסף יהא משמן זית לחוד[10].

נרות שוין בגודלן

טוב שגוף הנרות יהיו שוין בגודלן ומראיהם ומינם משום הידור מצוה[11].

פתילות

מצוה מן המובחר ליקח פתילות מצמר גפן או מחוטי פשתן[12], ויש הנוהגין לתקן בעצמם

---

8 בן איש חי (שנה ראשונה פרי וישב), והטעם בכדי שלא יאמרו שני אנשים הדליקו, ועוד דאין בזה הידור מצוה, וכ״כ בשו״ת שער אפרים (סי׳ ל״ט והובא בשע״ת תרע״ג א׳) דיאמרו ששני אנשים הדליקו, דהיינו שיאמרו שני אנשים הדליקום זה משעוה וזה משמן ויאמרו שמי שהדליקו בה אינם מהמהדרין מן המהדרין, וכן הביא במשנ״ב (סק״ב) בשם הישועות יעקב, אלא דהוא לא כתב טעם בזה, אולם בברכ״י פקפק בדבריו (סי׳ תרע״ג ס״ק ב׳) וכתב דנראה דכאן לא שייך לומר לצרכו הדליקם, דעין רואה דקביעי וקיימי במקום נרות חנוכה, אלא כל החשש הוא שיאמרו שזה משני אנשים ואינם מהדרין מן המהדרין, א״כ מהיכא תיתי לחוש, דאם אמרו לחוש היינו בנר מצוה וגם דיאמרו לצרכו אדלקה ואין כאן נר מצוה כלל, אבל לחוש בהידור, דיאמרו דאינו ממהדרין מן המהדרין, זו לא שמענו, ואין לנו לגזור גזירות מדעתנו, ותו לפי מנהגם להניח כל אחד נרותיו במקום מיוחד, כמ״ש מהר״א מפראג והרמ״א (ריש סי׳ תרע״א), א״כ כשרואים דהני נרות דשמן ושעוה כאחד, עומדים במקום מיוחד, ליכא למימר של שנים הם, דא״כ היה צריך כל אחד להעמיד נרותיו במקום אחד, ותו לדידן דכל ההיכר לבני הבית, מידע ידעי שהם נרותיו והוא מהדר מן המהדרין, ולכן מסיק דיש להקל ע״כ, ובפמ״ג (א״א סי׳ תרע״ו) כתב דאם יש לו שמן זית לנר אחד ולשאר הנרות רק של שעוה, יראה דטוב לעשות כן, כי עיקר נר אחד ע״כ, ומבואר מדבריו דבדיעבד אפשר לעשות כן, אלא דמבואר בדבריו הא דבדיעבד אפשר לעשות כן זהו רק משום דהעיקר הוא נר אחד, ומשמע דאם שאר הנרות היו ג״כ מעיקר המצוה לא היה באפשרות להדליק שני מינים, וזהו כטעם הראשון שכתב הברכ״י להתיר, דלשאר הטעמים שכתב הברכ״י יהא אפשר גם אם היו מעיקר הדין.

ולמעשה לכתחילה אין לעשות כן, ובדיעבד כשאין לו די שמן או נרות יכול לעשות כן, וכן מסיים בכף החיים (סי׳ תרע״ג סקכ״א).

ויש להסתפק בענין שיש לו מעט שמן לנר אחד, ויש לו הרבה נרות בשביל כל הנרות שצריך להדליק, האם עדיף להדליק בשמן שזהו מצוה מן המובחר אף שבזה מדליק חלק אחד שמן וחלק אחד נרות, או דילמא עדיף להדליק כולם מנרות בכדי שיהיו שוים.

9 שו״ת שבות יעקב (ח״ב סי׳ ל״א) והובא בשעה״צ (סק״א), וטעמו כיון דאין ניכר ההפרש ביניהם בשעת ההדלקה.

10 אשל אברהם (בוטשאטש, סי׳ תרע״ג) וכתב שם דהמיעוט נתבטל ברוב, שהרי לא שייך בזה משום אין מבטלין איסור לכתחילה, דאין זה איסור, ואין בזה דררא דמניעה מלבטל, ואחר שנתבטל אין בו שום צד גרעון משאר שמנים שאין בהם תערובות. וכתב דהגם דקיימא לן (ע״ז ס״ו) דלגבי מין במינו אזלינן בתר טעמא ולא בתר שמא, וממילא בעינן שישים בכדי לבטלו, מכל מקום לגבי נרות חנוכה דלא עביד לגלויי שינוי הטעם, אולי לכולי עלמא הוה ליה מין במינו ובטל ברוב גם מדרבנן. ואולי אין הטעם משונה כל כך בין שמן זית לשמן פשתן או שארי שמנים, הגם שבלא ספק יש היכר בטעם משונה לכל שמן מעין מה שנעשה ממנו השמן, מ״מ אולי אין הרגש גדול להפליג בין הטעמים ולגבי הדלקה אולי הוה ליה כמו מין במינו, וי״ע היטב, אלא דכתב באמצע דבריו דאם ביכלתו להדליק נר אחד לפחות שיש בה שמן לחוד הרי זה מצוה מן המובחר.

11 בא״ח (שם), ואולי יש להוסיף דאלו המדליקים בשמן, ראוי שיהיו כל הכוסיות של השמן מלאים בשוה, וכן אלו המניחים מים תחת השמן, נכון ששיעור המים והשמן יהיו שוים בכולם, משום הידור מצוה, ואולי אפשר לכוין זאת בדברי הגמ׳ ״הרגיל בנר״, שיעשה הנר יפה, שיהיו שווים בגודלם ובכמותם.

12 משנ״ב (סק״ב) בשם הח״א (כלל קנ״ד ס״ח), וכ״כ בקיצור שו״ע (סי׳ קל״ט ד׳) לגבי צמר גפן, אולם עי׳ שבה״ל (ח״ז סו״ס פ״ד).

הפתילות[13], וראוי לעשות פתילה יפה[14].

החלפת פתילות כל לילה

בהרבה מקומות המנהג להחליף הפתילות מדי לילה[15], ויש הנוהגין שלא להחליף ומשתמשים בפתילות הישנות[16], ולפי מנהג זה יש אומרים שאת הנר הנוסף שבכל יום, ידליק עם הפתילה שהיתה אתמול בנר הנוסף[17].

עירוב מים ושמן

יש מי שכתב דטוב ליתן מים תחת השמן[18].

---

13 ויש חסידים ואנשי מעשה שמכינים בעצמם הפתילות, עי' מנהגי מהרי"ו (הערה תתקס"ז) שכן נהג בעל באר משה מקאזניץ זי"ע, וכן הביאו בשם הרה"ק רבי צבי הירק מליסקא זי"ע, וכן מובא במרא דשמעתתא דכן נהג הגה"ק הרמ"א פריינד זי"ע.

ויש מקומות שנוהגים שאין מכינים בעצמם, ומובא (בס' עדות ביהוסף) דהגה"צ מהר"י מדז'יקוב זצ"ל תמה במנהג אלו שאין מכינים בעצמם, שהרי הטבת הנרות היתה אסורה בזר, וההדלקה היתה כשירה בזר, א"כ ההטבה חשובה יותר מהההדלקה, ותי' עפ"י דברי הגהות אמרי ברוך (מבעל ברוך טעם, סי' תר"ע) דבזמן נס המנורה לא הטיבו את הנרות במקדש, שהרי הנרות דלקו שמונת ימים, ולכן גם בזה"ז אין קפידא בהכנתם ע"כ.

14 בערוה"ש (סי' תרע"ב סעי' יט) כתב דיש לעשות פתילות נאות, ובפנים יפות (פרי' תצוה, בד"ה מערב עד בוקר) כתב דבנר חנוכה ראוי לעשות הפילות דומיא דמקדש, ובמקדש היה הפתילה שיעור אמצעי שתהא מאירה יפה, דהיינו לא דקה ביותר משום הידור מצוה שתהא להאיר, ולא עבה ביותר שתהא נראית כאבוקה, ובזה מיישב שם קושית הב"י דאמאי עושים זכר לנס היה ביום הראשון, הא היה שמן ליום אחד, ותי' דהיה שמן שהיה דולק רק בפתילה דקה ,[דבפתילה דקה די במעט שמן], והיה דנתרבה השמן כך שהיו יכולים להדליק אף במעט שמן.

15 בשו"ע (סי' תרע"ג סעי' ד') הביא דברי השבלי הלקט (סי' קפ"ה) דאין צריך להחליף הפתילות בכל יום, ובמשנ"ב (סקל"א) כתב הטעם דאין צריך להחליף, כיון דאין חשש ביזוי מצוה בזה שידליק באותה פתילה שהדליק אתמול, דאדרבה הם יותר נוחים להדליק כשהדליקו בהם כבר, אולם בדרכי משה כתב דאף שאין צריך להחליף, מ"מ נהגו להחליפן, כדאיתא באבודרהם ובכל בו, ועי' בכל בו ובעוד ראשונים כתבו הטעם דנהגו להחליף לפי שבכל לילה היה הנס מתחדש, ועוד טעם אחר לחדש הפתילות זכר למקדש שהיו מחדשין אותו בלילה במנורת המאור, ובמשמרת שלום (ס"ס מ"ח) כתב עוד טעם לשבח להחליף הפתילות, עפ"י מה שכתב הרמ"א (סי' תרע"ד סעי' א') דאין להדליק מנר לנר, לפי שהנר הראשון הוא עיקר המצוה, ושאר הנרות אינם אלא הידור מצוה, ולכן אם לא יחליפו הפתילות, נמצא שהפתילה שקיימו אתמול את עיקר המצוה, יקיימו היום רק הידור מצוה, והרי זה הורדה מקדושה, ועי' להלן מה שכתבנו עוד בזה.

ומצינו הרבה שנהגו להחליף כל יום, כן מובא בלקט יושר (דף קנ"ב) דכן נהג רבו התרומת הדשן, ובדרכי חיים ושלום (אות תת"ד), וכן נהג רביה"ק זי"ע.

ויש להוסיף דבזמנינו טעם המשנ"ב לא שייך כ"כ, דהיום יש סוגי פתילות שנוחין לידלק יותר כשלא דלקו עדיין.

16 מנהגי החת"ס דכן נהג החת"ס, והטעם דכיון דאיתעביד ביה מצוה חדא, ליתעביד ביה מצוה אחריתא, ובליקוטי חבר בן חיים (ח"ב בהגה' על שו"ע) הביא מנהג רבו החת"ס שלא החליף, וכתב דאף דבמקדש היו מחליפים, התם חששו שלא להדליק פתילה ישנה, שלא יאמרו לצרכו הוא צריך, אבל בנר חנוכה דמשום פרסומי ניסא הוא, עדיף טפי שלא להחליף שידלוק יותר יפה, וכן נוהגים בכמה קהילות.

17 משמרת שלום (קוידנוב סי' מח), וטעמו כיון דעיקר המצוה מתקיימת בפתילה הנוספת, והשאר אינן אלא להידור, ולכן אם ישאיר את הפתילה הנוספת מאתמול במקומה, נמצא דכשידליק היום הנרות, ידליק קודם את הפתילה החדשה שנתן היום, ויקיים בה את עיקר המצוה, ובפתילה מאתמול יקיים רק את ההידור מצוה, ויש בזה משום מעלין בקודש ואין מורידין ע"כ, אולם בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' קכ"ח) העיר על חידושו דדין מעלין ולא מורידין אינו אלא בדברים שעדיין קדושתם עליהם, אבל בדבר שכבר נפסקה קדושתו אין בו דין זה, ולכן בנר חנוכה דאחר החצי שעה מותר, נפסקה קדושתו, ואין בו איסור הורדה מקדושתו ועי"ש עוד, ובס' ויקהל משה (להגאון רמ"ש קליין שליט"א ח"ד עמ' שמ"ו) כתב עוד טעם לצרף להקל דהא דעת המחב' (בסי' תרע"ד סעי' א') שמותר להדליק מנר לנר, דהיינו שמותר להדליק מנר העיקר לנר ההידור, ואין בזה הורדה מקדושה, א"כ ה"ה דהפתילה מאתמול שהיתה עיקר המצוה, מותר להדליקה היום לצורך ההידור.

18 כף החיים (תרע"א, לב) בשם ספר יפה ללב, והטעם כיון דבזה שהמים למטה והשמן למעלה, הוא רמז על

הידור המנורה

כל אחד יטריח עצמו לעשות לו מנורה יפה, ומי שידו משגת יעשה מנורה של כסף[19], ואם אין ידו משגת לקנות כל הח' נרות מכסף, יקנה לפחות נר אחד מכסף דהיינו בכל יום נר הנוסף[20].

הידור בדבר שמונח עליו המנורה

ראוי להדר להניח המנורה על טס או כלי נאה, כבכל הידור מצוה[21].

התגברות ישראל על אומות העולם, דישראל נמשלו לשמן, והאוה"ע למים הזידונים.

19 סדר היום מובא בבאה"ט (סי' תרע"ג סקי"ג), ומחביבות דבריו נעתיק לשונו, וז"ל ובענין הנרות שידליקו בהן כל א' יעשה אותן כפי כחו, וכל המהדר אותם ביותר ה"ז משובח, ומי שידו משגת לעשות אותם מכסף יעשה אותם כי אין ההוצאה בהם כ"כ, וה' יודע כמה דאגתי על ענין זה ולא עלה בידי לקוצר ההשגה, אבל בטחתי בחסד אלהים שיגמור בידי לעשות כוונתי לפחות ע"כ, וכן במשנ"ב (סקכ"ח) הביא בשם הספרים שכל אחד יטריח לעשות מנורה יפה, וכן הנרות יעשה יפה.

ומי שמדליק בחוץ, ואם ידליק במנורה שהיא יקרה לא יוכל להדליק בחוץ, מסתבר שעדיף הדלקה בחוץ מאשר הדלקה במנורה יקרה.

ובפלא יועץ (ערך נר שבת נר חנוכה) כתב דמה דאיתא שהזהיר בנר הויין ליה בנים ת"ח, ענין הזהירות הוא, שיהא הכלי שמדליק בו נאה ונקי ע"כ, ובשבה"ל (חנוכה, דרוש שישי ב') הביא פירוש נאה לבאר דברי חז"ל "הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים", עפ"י מה שפירש רש"י בכמה מקומות שבלשון הגמ' "נר" איננו השלהבת המאירה, אלא הוא בית הקיבול שבו נותנים את השמן ע"כ, ולפי"ז משמע דהרגיל בנר, הכוונה הוא שמהדר במצוות ומדקדק לא רק על השמן שיהיה כהלכה ובהידור מצוה, אלא שגם הנר דהיינו הכלי קיבול יהיה מהודר.

ויש לציין מה שמובא בס' שיח זקנים (ח"ד עמ' רנ"א) שאחד שלא נפקד עדיין בזש"ק, קנה מנורה חדשה להגאון בעל האבני נזר זצ"ל, ובירכו האבנ"ז במאמר חז"ל "הרגיל בנר הויין ליה בנים ת"ח", ונושע.

וראיתי מובא בס' עדות ביהוסף (פ"ג, א) שהגה"צ מהר"י מדזיקוב זצ"ל היה רגיל לספר, שבעת שהרה"ק מוהר"ח מאוטינע זצ"ל שכב על ערש דוי ביומו האחרון עלי אדמות ליל ראשון של חנוכה, והביאו לו המנורה להדליק, נענה ואמר "איך וואלט געוואלט א שענערע מנורה", [הייתי חפץ במנורה נאה יותר], והרה"ח ר' שמעלקא גריפל ע"ה שהיה באותו מעמד, רץ מיד לחפש מנורה נאה, למלא רצון קדשו, ואכן השיג מנורה נאה, וכשהביאה להגה"ק זצ"ל קרנו פניו בשמחה של מצוה, והפליאו הרואים, שבשעה קשה כזאת, היו כל מעיינותיו נתונים להדר במצוה.

20 לשון ספר סדר היום וז"ל מי שאין בידו לעשות כל הח' נרות כסף יעשה א' מהם כסף, ויהיה אותה שמחדש בכל לילה זכר לנס, וכל זה אם אינו מעכב מראה בה חביבות המצוה וחפצו והשמחה שיש לו בה שהוא עיקר העבודה ע"כ.

21 מסתבר כן דכל מה שמייחד לצורך המצוה, יש ענין לעשותו נאה, ומסתבר דזהו עדיף מכלי נאה שקונים לאתרוג ומגילה, שהם מונחים שם שלא בשעת קיום המצוה, וכפי שמצינו לגבי הבאת ביכורים (מתני' פ"ג דביכורים מ"י) דהעשירים היו מביאים אותם בקלתות של כסף וזהב, והמנורה מונחת שם בשעת קיום המצוה, וממילא נכון שיהא באופן מהודר.

ונכון להעתיק העובדא שמובא (בס' חיים שיש בהם, מועדים עמ' רלט) מהרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב זצ"ל שכידוע שהנהגתו היתה בתכלית הפשטות, וקורות ביתו וכלי ביתו היו נראים משכבר הימים, ועל אף רצונותיהם ובקשותיהם של חסידיו שיהדר ביתו וכליו כיאה למנהיג העדה, לא נאות לזה והתעקש שכל עוד ששייך להשתמש בהם, שלא להחליפם, אך מאידך אש של מצוה וחביבות המצוה בערה בו, ולצורך מצוה נתן כל אשר לו, ולא חס על כספו בעבור שיהיו לו כלים נאים לקיום המצוה, באחת השנים נערכה הגרלה גדולה בעירו, והמאושר זכה בגורל שולחן מכסף טהור אשר עין לא ראתה, והזוכה שהיה אחד מחסידיו, כמובן שרצונו ליתן השולחן לרבו להראות לו חיבתו, אך הרבי לא הסכים בשום אופן לקבל המתנה, באמרו שאינו חפץ בכלים מהודרים, אך משטען בנו שעמד לצידו שיכולים לקיים בזה "התנאה לפניו במצוות", שישתמשו בשולחן בכדי להעמיד עליו את המנורה ובזה יהדרו את המצוה, הסכים לזה ואף חפץ בכך מאד, ובתנאי שאחר חנוכה יוציאו את השולחן מביתו, שלא להשתמש בו.

הַמְשׁוֹרְרִים

דעם גאנצן ליל
ההודאה וועט באגלייטן
די פילהארמאנישע

שירה קאפעליע

מיט דעם בארימטן
מנצח על כלי השיר

מו"ה יושע קאללער
הי"ו

בכלי זיד נגלים וכנרות
מזמיעים פהודים בקול פזמרות

כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן

במקהלות רבבות וועט אפהילכן
די רירנדע צלצלי שמע פון דעם

הרב זאנויל וויינבערגער
הי"ו מארץ הקודש

וועלט-בארימטער חסיד'ישער חזן און בעל מנגן

תִּשְׂמַח בְּמַחוֹל בַּחֻרִים וּזְקֵנִים יַחְדָּו

נאך די דברות קודש פון כ"ק מרן
רבינו שליט"א וועט נאכפאלגן

פייערליכע טענץ-רינגען

דורך זקנים עם נערים,
בחורי חמד תלמידי
הישיבות הקדושות
בצלצלי תרועה להודות
ולהלל להקב"ה על
הנסים ועל הנפלאות
בהצלת רבינו הק' זי"ע

שירה וזימרה נתנדב
ע"י ידידינו הרבני הנכבד
מוה"ר ר' יוסף אליעזר
איצקאוויטש הי"ז

Toys4u

לע"נ חמיו מו"ה יקותיאל יהודא
ב"ר חיים שמואל ע"ה
שעמד לימינינו באופן יוצא מן הכלל
ת.נ.צ.ב.ה.

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר" ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue,
Brooklyn NY 11249

בְּנֵעֲרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ

מיטוואך פר' וישב

דיני הכריעות בסיום השמונה עשרה (ב)

א] יש לפסוע השלשה פסיעות מתוך כוונת הלב ולא מצד ההרגל כמצות אנשים מלומדה בלא כוונה כלל ויעשה השלשה פסיעות בבושה והכנעה גדולה ממש כעבד הנפטר מאדונו ויחשוב במחשבתו שמשתחוה ממש כנגד השכינה הקדושה ונותן לה בזה כבוד וגם עפ"י סוד יש בזה ענין גדול ונורא [א].

ב] אם מתפלל שמונה עשרה בישיבה מחמת טלטול הדרכים שיושב ברכב (אוטו) או חולה שיושב על כסא גלגלים לכתחילה יש לו לעמוד בשעת הכריעות והפסיעות לעשותן כדרכן [ב] ואם אינו יכול יחזיר את הכסא לאחוריו שיעור של שלש פסיעות[ג].

ג] כשאומר "עושה שלום במרומיו" בגמר הקדיש יש ג"כ לפסוע שלש פסיעות לאחוריו ואח"כ יתחיל לומר עושה שלום עם כל הכריעות כמו בסיום השמונה עשרה [ד] אמנם זהו רק בקדיש תתקבל שאחר שמונה עשרה בשחרית ובמנחה אבל בשאר קדישים וכן בקדיש תתקבל של תפלת ערבית א"צ להקפיד על זה [ה].

ד] כשפוסע יש לעקור קודם רגל שמאל תחלה ואח"כ יפסע ברגל ימין וישנו בזה ב' טעמים: א) כי בדרך כלל עוקרין מקודם רגל ימין ולכן כשעוקר רגל שמאל מראה בזה שכבד עליו לפטור מן המקום [ו] ב) מתחיל בשמאל כי בזה חולק כבוד לשכינה כי צד שמאל של האדם הוא ימין השכינה העומדת כנגדו [ז] ויש בזה נפק"מ לגבי איטר רגל דלטעם הראשון איטר צריך לפסוע ברגל ימין שהוא שמאל שלו שרגל זה יותר כבד עליו להזיזו [ח] אך לטעם השני גם איטר רגל יש לו לפסוע קודם ברגל שמאל וכן הסכימו כמה אחרונים [ט] אכן גוף הכריעה באמירת "עושה שלום במרומיו" יש לעשות קודם לצד שמאל אליבא דכולי עלמא אפילו באיטר [י].

ביאורים והוספות

(א) יסוד ושורש העבודה שער הקרבן סוף פרק חמישי ונעתיק מקצת מלשונו הטהור שהמה דברים היוצאים מן הלב ומעוררים לקיים ענין זה בשלימות ובהידור וזה לשונו "טעם לג' פסיעות אלו ע"ד הפשט שהוא כעבד הנפטר מרבו לבד הסוד הגדול והנורא של תיקון ג' פסיעות אלו בעולמות העליונים הקדושים להבאים בסוד ה' להמעיין בכתבי האר"י ז"ל - עתה אחיי ורעיי על זה יודה כל בעל שכל יתנו עיניהם ויצדקו ויאמרו אמת כי מי שפוסע ג' פסיעות אלו כמצות אנשים מלומדה בלא כוונה כלל רק רגליהם לא יהלכו ילפתו אורחות דרכם על צד ההרגל שזה לא יחשב לו לעבודה כלל לצאת ידי חובתו שמחויב מדינא דגמרא והרי הוא כאילו לא התפלל ואוי לאותו בושה ואוי לאותה כלימה שביטל תפלות של כמה שנים שלא היו נחשבין לתפלות כלל אף אם התפלל התפלות בכוונה כראוי שהרי הוא כאילו לא התפלל כמה שנים כלל וכלל וכו' נמצא עתה שהמתפלל בלא פסיעות לאחוריו אחר תפלתו ענשו כפול יותר משלא היה מתפלל כלל עיי"ש.

(ב) כמבואר בסימן צ"ד סעיף ה' ברמ"א.

(ג) כמבואר שם ברמ"א שאם רוכב על בהמה יחזיר הבהמה שלש פסיעות לאחוריה ועולה לו כאילו פוסע בעצמו עיי"ש ולפי"ז אם נוסע ברכב פרטי ואינו יכול לפסוע ג' פסיעות יסע אחורנית כשיעור ג' פסיעות ובמג"א שם מביא עוד עצה שיחזיר את עצמו לאחוריו על גבי בהמתו כדרך שהיה נוהג אם בא ליפטר מלפני המלך.

(ד) משנ"ב סק"ג בשם הא"ר סק"ב ומקורו בתרומת הדשן סימן י"ג.

(ה) עיין בסימן נ"ו ס"ה ובכף החיים שם ס"ק ל"ו שהביא בשם הרבה אחרונים שמדברי התרומת הדשן נראה דהוא רק על קדיש תתקבל שהש"ץ פוסע עתה לאחוריו ועולה לו במקום הפסיעות שהיה צריך לעשות אחר השמונה עשרה של חזרת הש"ץ אבל בשאר קדישים וכן בקדיש תתקבל שלאחר תפלת ערבית אין צריך לפסוע כלל וכתב שכך המנהג.

ה] כשפוסע יש ליזהר שיהיה גודל בצד עקב ולא יפחות משיעור זה [יא] ופחות משיעור זה אין עליה שום פסיעה כלל ואין להקל אפילו המקום צר ודחוק [יב] אמנם יש מקילין במקום הדחק שיכול לפסוע אפילו פסיעות קטנות דבכל אופן שמניע רגליו מזו לזו לאחוריו נחשב לפסיעות [יג].

ו] ולכן בבית כנסת שהמקום צר ודחוק ואינו יכול לפסוע ג' פסיעות כפי שיעור הנ"ל יפסע ג' פסיעות קטנות וזה עדיף משיעשה רק פסיעה אחת שלימה כי בפחות מג' פסיעות וודאי לא עשה כלום, ולכתחילה צריך האדם להשגיח קודם שיתפלל ולראות אם יש לאחריו שיעור לעשות ג' פסיעות כהלכתן ולא יעמוד להתפלל במקום שלא יוכל לפסוע לאחריו כדין [יד].

ז] אם מפני דוחק המקום עשה פסיעות קטנות ואח"כ נתרחב המקום לפני שהספיק לחזור למקומו אינו צריך לפסוע ג' פסיעות גדולות נוספות [טו].

ח] אם אינו יכול לפסוע לאחוריו כי המקום דחוק מריבוי אנשים [טז] או שיש שם ספסל או שולחן יכול לפסוע לצדדין [יז].

ט] כמו שיש להקפיד בגודל שיעור הפסיעות שלא לפחות משיעור שיתן גודל בצד עקב כן יש להקפיד שלא לפסוע פסיעות גסות וגדולות משיעור זה [יח] כמו כן יש לפסוע במתינות דווקא לאט ולא במהירות שלא יהא כרץ מלפני המלך [יט].

ביאורים והוספות

(ו) טעם זה הובא במג"א סק"י והביאו בשו"ע הרב ובחיי אדם.

(ז) הוא טעם שני שכתב המג"א וכ"כ הטו"ז בסק"ו.

(ח) וכן הסכים להלכה בביאור הלכה ד"ה כשפוסע וכן הדין לשו"ע הרב והחיי אדם.

(ט) כ"כ בדרך החיים אות ג' ערוך השולחן סעיף ז' ובכף החיים ס"ק כ"ג כתב שרוב הפוסקים הביאו הטעם השני של המג"א ושכן מסתבר.

(י) דהתם ישנו רק הטעם דצד שמאל הוא נגד ימין של השכינה ולא תלוי כלל לפי האדם.

(יא) כמבואר שם סעיף ב' דצריך שיהיה דומה לפסיעות הכהנים בשעת עבודה שהיו מהלכין עקב בצד גודל לקיים מה שנאמר ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו.

(יב) כן דעת המג"א סק"י וכן פסק בשועה"ר ס"ו.

(יג) הב"ח כתב כי בשעת הדחק יש לסמוך על דברי הרשב"א (בתשובה חלק א' סימן שפ"א) שכתב "לא ידעתי שיעור לפסיעות שלאחר התפלה שאינן אלא משום נטילת רשות כנפרד מלפני המלך ואע"פ שפסיעה בינונית היא אמה אבל לשלש פסיעות שלאחר תפלה לא שמענו להם שיעור ופוק חזי שברוב מקומות של בית כנסת אין להם מקום פנוי של שלש אמות ע"כ" אבל המג"א השיג על הב"ח דהרשב"א כתב רק שא"צ שיעור אמה אבל פחות מעקב בצד גודל אינו נקרא פסיעה כלל.

(יד) כף החיים ס"ק כ"ה ועיי"ש דכן הוא עפ"י סוד שצריך ג' פסיעות כשיעור עקב בצד גודל.

(טו) שאלת רב עמוד רי"ח.

(טז) היינו שעומדים צפופים ואי אפשר לבקש מהם לפנות מקום מחמת כבודם או מחמת הלחץ.

(יז) ערוך השולחן סעיף ה' עיי"ש שכתב שיש להסתפק אם גם לצדדין הוי כנפטר מלפני המלך והביא ראיה מיומא נ"ג ע"א דקתני וכן כהנים בעבודתם וכו' לא היו מחזירין פניהם והולכין אלא מצדדין פניהם והולכין וכן תלמיד הנפטר מרבו וכו' מצדד פניו והולך ובבית ברוך על החיי אדם (כלל כ"ד אות הי"ט) כתב דאף דראייתו תמוהה מ"מ יש לסמוך ע"ז בשעת הדחק.

(יח) כמבואר ברמ"א סעיף ג' והטעם בזה דתפלות כנגד תמידין תקנום וצריך להיות דומה לכהנים בעבודתן ולא יותר מזה וטעם נוסף יש בזה דמיחזי כרץ מלפני המלך ובביאור הגר"א מציין לדברי השו"ע (סימן צ' סעיף י"ב) דהיוצא מבית הכנסת אסור לרוץ וא"כ ק"ו כאן שהוא עומד לפני המלך ועיי"ש במשנ"ב ס"ק מ"ג דהיוצא מבית הכנסת לא יפסע פסיעה גסה לפי שמראה בעצמו שעיכוב בית הכנסת דומה עליו כמשא.

(יט) תשובות והנהגות ח"א סימן פ'.

י] אם גמר תפלתו ורוצה לפסוע ויש שם אדם שעומד מאחוריו שהוא באמצע תפלת שמונה עשרה אסור לפסוע ג' פסיעות לאחוריו אם על ידי פסיעתו יכנס לתוך ד' אמות של חבירו [כ] אלא ימתין עד שיסיים חבירו שמו"ע ואז יפסע וצריך ליזהר בזה אפילו אם זה העומד מאחוריו התחיל להתפלל אחריו ואפילו הוא מאריך בתפלתו זמן רב [כא].

יא] ולכן אם רוצה לפסוע באופן שעומד אחד מאחוריו באמצע תפלתו יפסע לצדדי המתפלל באלכסון ולא נגד פניו ממש [כב] ואם אינו יכול לפסוע לצדדין והזמן דחוק לו ואי אפשר לו להמתין [כג] אפשר לסמוך על המקילים לעשות ג' פסיעות קטנות מאוד [כד].

יב] ואם עומד סמוך ממש לחבירו בתוך ד' אמותיו ואינו יכול לעשות אפילו פסיעות קטנות ובאופן שיש לו היתר לילך כגון לצורך מצוה או כבוד הבריות [כה] יאמר "עושה שלום" בלא לפסוע ג' פסיעות וילך למקום שצריך לו [כו].

יג] אמנם כ"ז דווקא אם האדם עומד מאחוריו לא סיים עדיין את תפלתו אבל אם כבר סיים שמו"ע אלא שלא עקר רגליו מפני שחבירו עדיין מתפלל מאחריו מותר לו לפסוע אף שיגיע לתוך ד' אמות של המתפלל [כז].

יד] ופשוט דהוא הדין לפסוע ג' פסיעות שלפני התפלה שנוהגין לפסוע דאסור לפסוע תוך ד' אמות של המתפלל ודבר זה מצוי מאוד שאחד מתאחר עקב שמאריך בתפלתו עד שמו"ע וכשהוא מתחיל תפלת שמו"ע כבר התחילו כל חביריו העומדים לידו להתפלל ואז יש לו ליזהר שלא לפסוע הג' פסיעות [כח].

טו] י"א דרב שסיים תפלתו והש"ץ ממתין עליו [כט] מותר לו לפסוע אף שיש מי שמתפלל אחוריו משום טירחא דציבורא [ל].

ביאורים והוספות

(כ) שו"ע סימן ק"ב סעיף ה' דאסור לעבור כנגד המתפלל.

(כא) כמבואר שם במשנ"ב ס"ק כ"א.

(כב) כן הוא עפ"י הערוך השולחן המובא לעיל.

(כג) כגון שיש שם כותל או שולחן או שאר אנשים העומדים שם בתפלה.

(כד) כמבואר במשנ"ב סימן קכ"ג ס"ק י"ד לסמוך על הב"ח שמתיר ע"פ הרשב"א דגם פסיעות קטנות נקראים פסיעה.

(כה) כגון שצריך לנקביו או שצריך לצאת עם תינוק הבוכה ומפריע.

(כו) והטעם בזה דלעבור לפני המתפלל אסור מדינא וג' פסיעות אחר התפלה אינו לעיכובא ויש להקל בזה לצורך מצוה כמבואר במשנ"ב (סימן ק"ד סק"ט) דאנו נוהגין שהש"ץ עוקר רגליו תיכף אחר חזרת הש"ץ כדי לומר תחנון בישיבה וכן עולה לבימה לקריאת התורה וכן מתיר שם אם סיים תפלתו קודם שאמר עושה שלום וכבדו אותו לפתיחת ארון הקודש בעת שאומרים אבינו מלכנו שמותר לו לילך כיון שהעולם חושבים זה קצת מצוה.

(כז) שו"ת בצל חכמה ח"ו סימן ל"ב והטעם בזה דהאדם האמצעי שעומד שם נחשב כמפסיק והריהו מחיצה בפני המתפלל ואף דלגבי איסור לעבור נגד המתפלל יש שמחמירים אם האדם האמצעי אינו מסתיר לגמרי את האדם העומד אחריו אך לענין ג' פסיעות יש להקל יותר בצירוף דעת רש"י שהובא שם במג"א סק"ז שסובר דלענין ג' פסיעות שהוא חיוב בזה לא אמרו חז"ל את האיסור דלעבור נגד המתפלל.

(כח) אשי ישראל פכ"ט ס"ח דלעבור נגד המתפלל הוא איסור ממש ואילו הג' פסיעות הוא רק מנהג בפרט שנפסק להלכה דבעיקר יש לילך ג' פסיעות רק לפניו ואין צריך לחזור לאחוריו כדי לילך לפניו כמבואר במשנ"ב סימן צ"ה סק"ג ומה שהולכין לאחוריו הוא רק מנהג העולם ואין להתירו בחשש איסור.

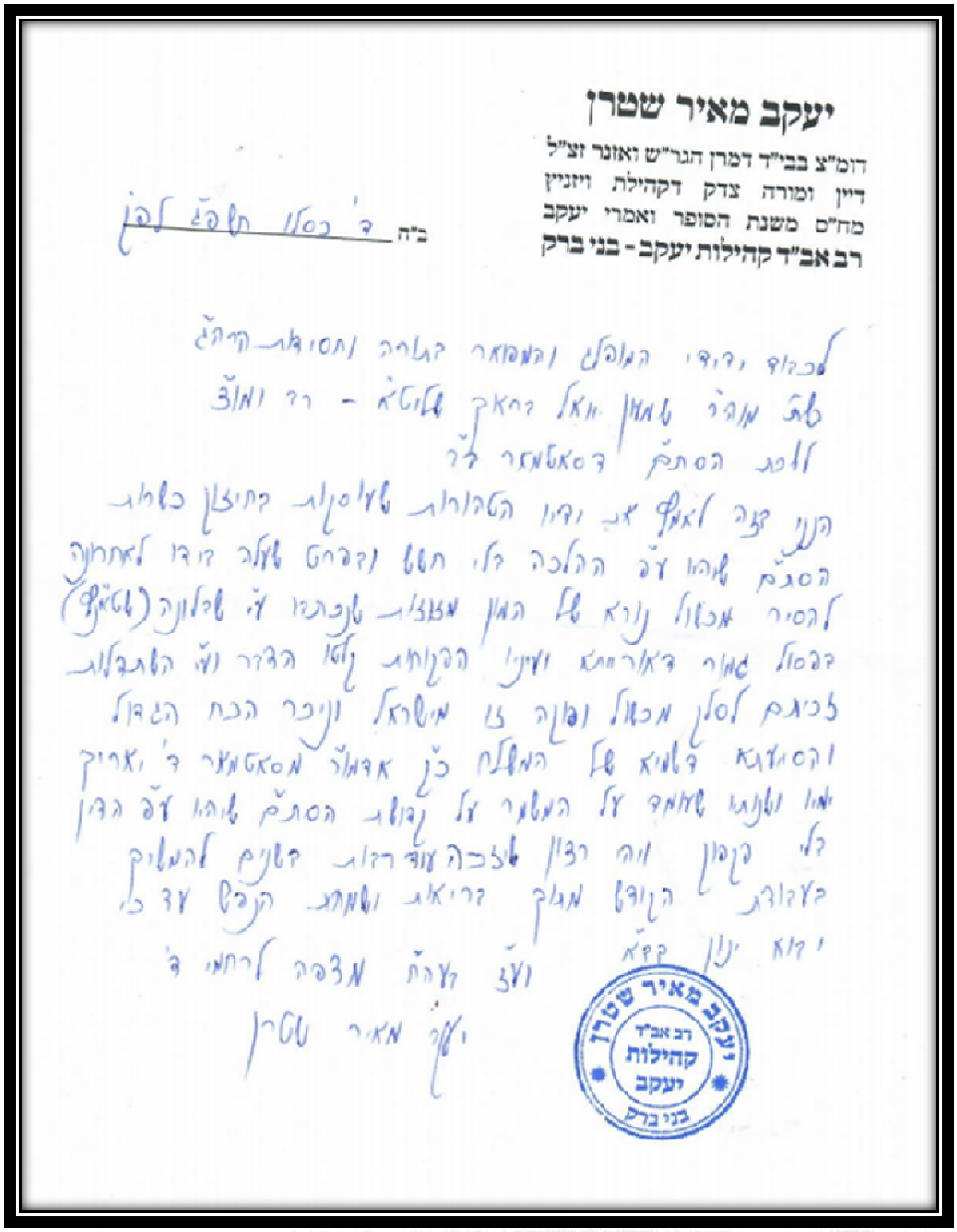
(כט) ובאופן שאין לו אפשרות לרמז לש"ץ להתחיל בתפלתו כי הציבור לא ישימו לב לרמיזתו ויהיה להם כפגיעה בכבודו של הרב.

(ל) ערוך השולחן סימן ק"ב סעיף י"ג

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל
מסאמאר
נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל נתן משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א
וְיִזְמְרוּן לָךְ שִׁירִין בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְשׁוּפְרֵיא
ברכת ד' מציון
יום זה מכובד מכל ימים, חבלים נפלה לנו בנעימים, לברך בברכה מרובה מאת צור כל העולמים, את האי גברא האוזר בגבור חיל, למען פריחת ושגשוג מוסדותינו הק' פעיה"ק לא ישבות יומם וליל, עומד על הפקודים ברוב פעולה, לעמוד בראש הנהלת מוסדות יטב לב לשם ולתהלה, ועמל קשות לארגן הסבומים הכבירים מידי חודש בחדשו, לעמוד לימין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א ולעשות רצון קדשו, ה"ה כש"ת
ה"ה הרה"ח המפואר
מוה"ר מאיר פערל הי"ו
מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק
לרגל נישואי בתו בסימן טוב ובמזל טוב
מה' יתן משאלותינו, מעמק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשכי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מעני צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דעים ורעננים, שנים נעימים, בשבר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים
הכו"ח בברכת ציו"ן וירושלים
ישכר בעל יאקאן
בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בענין המזוזות שנעשו ע"י סטענסיל (ב)

מצורף המכתב שכתב אלינו הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטערן שליט"א, אחרי שזכינו לברר האמת לאמיתו האופן שנעשה המזוזות. ואח"כ החתמנו הכותב המזוזות ששוב לא ישוב לכסלה עוד.

יעקב מאיר שטרן

רומ"צ בבי"ד דמרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
דיין ומורה צדק דקהילת ויזניץ
מח"ס משנת הסופר ואמרי יעקב
רב אב"ד קהילות יעקב - בני ברק

ב"ה

יעקב מאיר שטרן
רב אב"ד
קהילות
יעקב
בני ברק

סעיף כא – קריאת הפרשיות והגהתן.

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. צריך שיחזור הסופר ויקרא כל פרשה אחר שכתבה פעמים ושלש פעמים, כדי שאם ימצא בה טעות, לא ימשיך בכתיבת הפרשיות שאחריה. שהרי צריך לכתוב הפרשיות כסדר שכתובות בתורה. ואם כתב הפרשה שאחריה, ונמצאה טעות בפרשה הקודמת, כל מה שכתב אחריה נפסל.

קודם שיתן הפרשיות של תפילין של ראש בתוך הבתים, יחזור ויקראנה, כדי שיתן כל אחת בבית הראוי לה, ולא יתחלפו לו פרשה אחת בפרשה אחרת. ולפי טעם זה, אין צריך לקרות בדקדוק גדול, אלא סגי בהבטה בעלמא לראות איזה פרשה היא, כדי שלא תתחלף. אמנם בקסת הסופר (סימן כב ס"א) כתב כשהוא בא להניחם לתוך הבתים, צריך לחזור ולקרותם בדקדוק גדול ובעיון היטב, אם אין בזה איזה פסול. ולפי"ז יש לבדוק גם תפילין של יד.

ידיעות הסת"ם: **בענין חובת לתת למגיה מוסמך / ובדיקת קומפיוטער.** לפי המבואר כאן בש"ע, הסופר בעצמו יכול לבדוק פרשיות שכתב, ואין צריך לתתו למגיה. אמנם בספר קול יעקב (סימן לב ס"ק קטו) כתב שהמנהג בזמנינו ליתן למגיה, דאדם קרוב אצל עצמו. וגם כי החושים של בני אדם אינם שוים ואפשר שיראה זה מה שלא ראה זה.

והבט וראה מש"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"י ימן קנא אות ב) "ויש מכשול בהגה, שיש בעו"ה סופרים שאינם מוסרים תו"מ לידי מגיה מומחה יראי אלקים מרבים, כי הא בלא הא אי אפשר. **ומן הנסיון למדנו שלא די שהסופר בעצמו יבדוק. ויש בזה כמה סיבות מובנות להבקיאים בשטח זה".**

וכ"כ (בחלק ז' סימן ב', אות ג') "אמנם לפי המצב של היום גם בתפילין ומזוזות קשה לסמוך על ההגהה של הסופרים עצמם, והטעם מובן מעצמו, ובפרט חלק גדול מהסופרים שאינם בעו"ה מוחזקים כל כך ליראי ה' מרבים. שעי"ז גם הבדיקה וההגה"ה בתו"מ כדין ס"ת, וכבר כתב בדעת קדושים בסימן לב שם בזמנו, **דיד המרבה לבדוק הרי זה משובח. ובזמן הזה הרי הוא דרגה יותר חמורה מהרי זה משובח. אלא מעיקר ההלכה".**

ושם (באות ז) כתב עוד "ועוד למדתי מן הנסיון הרב, שגם תו"מ שיצאו מבית ת"ח ויר"א, וגם אפילו עברו הגהה פעמים ושלש כנהוג, נמצאו לפעמים חסרים ויתרים. עד שפשוט תסמרנה שערות ראש מההתרשלות שתמצאנה בשטח זה. **ועיני ראו ולא זר כבר מאות תו"מ בכתיבה יפה ואותיות כהלכה, אבל נלקו בחסר ויתר לפעמים תיבות שלימות. ובעליהן בוכים על מר גורלם שבמשך שנים היו קרקפתא דלא מנחי תפילין.**

ומזה למדתי להלכה שההגהה היסודית אחרי מעשה הסופר גם בתו"מ הוא מעיקר הדין. ואולי הצורך בזה הוא מגדר מיעוט המצוי שאז יש חיוב הגה"ה מדינא כמבואר כ"ז ביו"ד סימן לג ולט, ועוד כמה מקומות, וכו'".

בדיקת קומפיוטער

כתב בשו"ת שבט הלוי (שם אות י) "וכבר כתבתי שהכלי הנ"ל נבנה ע"י משמרת סת"ם, באופן שאינו לא פוסק ולא מכריע, לא להכשיר ולא לפסול, **ולא להחליף בדיקה הרגילה מימות עולם. אלא כלי אומנות מדוייק לאתר ולמצוא הטעיות בחסר ויתר,** שנעלמו על ידי טעות הסופר ושגגת המגיה. ולגרום ע"כ שיתרבו קרקפתי דמנחי תפילין. ולשמירת בתי ישראל ואריכות ימים ע"י מזוזות כשרות. ושהס"ת שלנו יהיה בגדר ס"ת כשרים ולא כחומשים. הן לענין קיום מצות כתיבת ס"ת, והן לענין קריאת התורה. ופשוט מאד דאין זה שום פגם נגד דורות הקודמים, דכל דאפשר לברר הוא לפי מציאות של אפשר לברר. וכיון דנולד אמצעי זה ואפשר לברר על ידו. **ממילא יראה דחל החיוב של אפשר לברר וכו', כיון דהשגגה מצויה ושכיחי פסולים.** וצ"ע. ובפרט בספרי תורה שגם לאחר כל ההגהות הנהוגות עדיין מתגלים תדיר טעיות בשעת קרה"ת וכידוע". עי"ש עוד שהאריך בזה הרבה".

סעיף כב – לנסות הקולמוס ועוד

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. קודם שיתחיל לכתוב יבדוק הקולמוס שאין עליו ריבוי דיו ויפול על הקלף ויפסידו.

בכל פרשה שכותב, כשמגיע לשם ה', יקרא כל מה שכתוב קודם לכן באותה פרשה, מפני שאם ימצא טעות במה שכתב כבר, לא יוכל לתקנו אחר שכתב שם ה'. ואין צריך לחזור ולקרוא אלא מה שכתב מאחר ה' שלפניו.

סעיף כג – דיני כסדרן

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. כתיבת תפילין ומזוזות צריך להיות ע"פ הסדר שכתובות בתורה [כסדרן], ואסור להקדים אפילו אות אחת לאות שקדמה לה, משום שנאמר 'והיו הדברים האלה', ודרשו חכמים 'והיו' בהוויתן יהיו. שצריך לכתוב הפרשיות כסדרן. ואם כתבן שלא כסדרן פסולה.

ולכן אם מצא שחסר אות אחת אין לו תקנה להוסיף האות החסרה, ופסולה.

אמנם אם מצא לאחר שסיים כתיבת פרשה שכתב אות יתירה, אם היה בתחילה או בסוף תיבה, יגרור האות המיותרת ודי בכך. אמנם אם האות באמצע התיבה, ואם יגררנה יהיה התיבה מחולק לשתי תיבות. מחמת המקום הריק שנעשית במקום הגרירה. אין תקנה בגרירה.

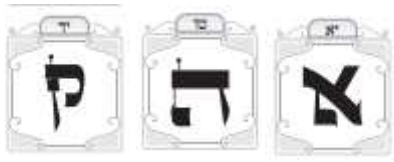
אמנם לפעמים מהני אפילו אם האות באמצע התיבה, כגון שכתב לאבותיך מלא בוא"ו, שאחר שיגרור הוא"ו ימשוך הבי"ת שלפניה, וכיון שהבי"ת כשר גם לפני שמשכה, אין בזה משום שלא כסדרן.

סעיף כד – לכתוב על מקום הגרר

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. כשבא לכתוב אחר שגרר ומחק תיבה או אות שנכתבה בטעות – ובתפילין ומזוזות היינו דווקא כשלא כתב עוד לאחר מכן, משום שלא כסדרן – מותר לכתוב על גבי מקום הגרר או המחק. ואפילו שם ה'. מ"מ לא ימחוק בעודו לח, אלא ימתין עד שיתייבש, ואז יגרור הטעות בנקל ולא ישאר שום רושם מן הטעות.

סעיף כה – בדיני שלא כסדרן

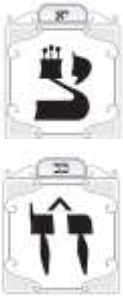
בסעיף זה יבואר כמה מיני ספיקות בדיני שלא כסדרן. באיזה אופנים כשיש חסרון באות וכבר המשיך לכתוב אח"כ – ופסול כמו שהוא– ומ"מ מותר לתקנו. ובאיזה אופנים אסור לתקן. והיות שיש בזה אריכות והרבה פרטים, ע"כ העתקנו לשון השו"ע. וחלקנו הסעיף לכמה חלקים. ובס"ד נסכם דבר דבור על אופניו.

כָּל אוֹת שֶׁהִיא כְּתוּבָה שֶׁלֹּא כְּתִקְנָהּ וְאֵין צוּרָתָהּ עָלֶיהָ, כְּגוֹן נָגַע רֶגֶל הָאָל"ף בְּגַג הָאָל"ף, אוֹ פְּנֵי הָאָל"ף בִּפְנִים בַּגַּג שֶׁתַּחְתֶּיהָ (ציור יא). **אוֹ שֶׁהָיָה רֶגֶל הַהֵ"א** (ציור טו), **אוֹ רֶגֶל הַקּוֹ"ף** (ציור יד) **נוֹגְעִים.**

באופנים הנ"ל לא מהני תיקון, אפילו אם התינוק יקראנה כהוגן. והיינו **משום דאופן התיקון ע"י שימחוק כל מה שנכתב בפסול.** וכיון שצריך לפסול האות. יש בזה משום שלא כסדרן.

וראוי להדגיש: דבנגע רגל האלף או פני האל"ף, דעת המשנה ברורה שלא מהני להוסיף ראש, **משום דחסרון איבר הוה שלא כסדרן.** ולכן אופן התיקון רק ע"י מחיקה וזה לא מהני.

אוֹ שֶׁהָיְתָה אוֹת אַחַת חֲלוּקָה לִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, כְּגוֹן צַדִּ"י שֶׁכָּתַב יו"ד נו"ן (ציור יא), **אוֹ שִׁי"ן, שֶׁכָּתַב עַי"ן יו"ד, אוֹ חֵי"ת, שְׁנֵי זַיְנִי"ן** (ציור כב), **וְאַחַר שֶׁכָּתַב לְפָנָיו חָזַר וְתִקְּנָם, הֲוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן וּפְסוּלִין.**

באופנים הנ"ל מירי השו"ע שיש הפסק בהאות, וע"י ההפסק נעשה לשתי אותיות. כגון צד"י שנעשה יו"ד ונו"ן, וכן הלאה. לפי הפמ"ג באותיות אלו אפילו אם אין ניכר להדיא פרידתן, אסור לתקנו. כיון שבמציאות הם ב' אותיות. אמנם דעת המשנה ברורה שהשו"ע מירי בניכר להדיא, דאז לא מהני תיקון. אבל באינו ניכר להדיא מהני תיקון. [ואפילו ללא תינוק. אבל עדיף להראותו לתינוק]. ומסקנת הביה"ל "ע"כ נראה לי דבמקום הדחק יש לסמוך על כל זה להקל שיהא מותר לתקן דלא כהפמ"ג".

צריכים להדגיש להכותבים ע"פ האר"י שהיו"ד של הצד"י הפוכה (ציור יב) אינה נעשה כב' אותיות. ובהפסק דינו כפי שיבואר לקמן בדיני האותיות שאינם נעשים ע"י ההפסק לשני אותיות.

אם ההפסק דק מאוד עד שאינו נראה רק כנגד השמש [או ע"י זכוכית מגדלת] כשר אפילו לפי הפמ"ג ואין צריך שום תיקון. והרוצה להחמיר בהפסק דק כזה, די שיחמיר להצריכו תיקון. אבל חלילה לפסול התפילין בשביל זה. (ביה"ל שם).

אֲבָל לְהַפְרִיד הָאוֹתִיּוֹת הַדְּבוּקוֹת אַחַר שֶׁכָּתַב לִפְנֵיהֶם, שַׁפִּיר דָּמִי, דְּכֵיוָן שֶׁהָאוֹת צוּרָתָהּ עָלֶיהָ כְּשֶׁמַּפְרִידָהּ מֵחֲבֶרְתָּהּ לָא הָוֵי כְּכוֹתֵב.

חסרון מוקף גויל, אין בזה לא משום חק תוכות, ולא משום שלא כסדרן, ומותר לתקנם אף כשכבר המשיך לכתוב אח"כ. אמנם לפעמים ע"י נגיעה לב' האותיות איכא בזה חסרון צורה. וכן אם הדיבוק בכל עובי האות. באופן כזה פסול משום חק תוכות.

וְה"ה שֶׁאִם לֹא הָיוּ מִקְצָת יוֹדִי"ן שֶׁעַל הָאַלְ"פִין (ציור יג) **וְהַשִּׁינִי"ן** (ציור יז) **וְהָעַינִי"ן וְרַגְלֵי הַתָּוִי"ן נוֹגְעִים בְּגוּף הָאוֹת, וְתִינוֹק דְּלֹא חָכִים וְלֹא טָפֵשׁ מַכִּירָם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לִפְנֵיהֶם יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְתַקְּנָם, דְּכֵיוָן דְּצוּרַת הָאוֹת הָיְתָה נִכֶּרֶת לֵיכָּא מִשּׁוּם כְּתָבָן שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן.**

באופנים אלו מירי השו"ע שע"י ההפסק באות אינו נעשה לב' אותיות. לכן מותר לתקנם. לפי הפמ"ג רק באינו ניכר להדיא פרידתן. ולפי רעק"א אפילו ניכר להדיא פרידתן מור לתקנם. וכתב בביאור הלכה (ד"ה מכירם) "ועכ"פ נראה לסמוך על זה בשעת הדחק להקל דמהני תינוק וכמו שכתב הגאון רעק"א בחדושיו דהורה כן למעשה בשעת הדחק".

הגדרה ניכר להדיא: שתיכף ומיד כשראה אותם ניכר ההפסק.

הגדרה ניכר לעין כל מרחוק, – מרחק אמה– שנאבדה צורתה לגמרי גם לרעק"א אסור לתקן.

וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּה"ה אִם חֲטָרָא דְּחֵי"ת לְמַעְלָה אֵין נוֹגְעִים זֶה לָזֶה (ציור כג), **אַדְּ אֵין נִכָּר לְהֶדְיָא פְּרִידָתָן, אַף עַל פִּי שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרֵא שְׁנֵי זַיְנִי"ן מֻתָּר לְהַדְבִּיקָם.**

לכאורה לפי רעק"א א"ש. שאע"פ שנעשה לב' אותיות, כיון שאינו ניכר להדיא מותר לתקנם. [אע"פ שאין התינוק מכירו, משום שאין התינוק מורגל בחי"ת כזו] אמנם לפי הפמ"ג למה מותר לתקן צריכים לומר שכיון שיש החטוטרת למעלה שמראה שזה אות חי"ת. ונקרא בפוסקים "גיד עליו ריעו".

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

י"ח כסלו

הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקי"ג (וי"א בשנת תקט"ז) לאביו הצדיק נסתר ר' יחיאל ולאמו האשה הצדקנית מרת אדל בתו של מרן הבעשטה"ק זכותו יגן עלינו, הרה"ק ר"ב הי' קדוש מרחם כפי שהעיד בעצמו, שפ"א כשבא מבית הספר שאל אותו זקינו הבעשטה"ק זי"ע מה הוא לומד בחדר, ענה בבא קמא, שאלו זקינו מפני מה דווקא בבא קמא, ענה הילד: כי בבא קמא ר"ת ב'רוך ב'ן א'דל ק'דוש מ'רחם א'מו, בעודו ילד קטן זכה ליצוק מים על ידי זקינו הק' הבעשטה"ק זי"ע שאהב מאד להשתעשע עמו, פ"א הושיב אותו זקינו על ברכיו והאכיל אותו, ואמר: כשיגדל לא יאכל לכן הנני מאכילו עכשיו, כשנעשה בן ג' שנה הביאו אותו להחדר והראה לו המלמד האותיות א, ב, ג, כנהוג, שאל הילד מפני מה נדפס בהסידור סדר האל"ף בי"ת בלא שום נקודות, אמר לו המלמד אמור אתה, ענה הילד למען נוכל לומר האותיות כאשר יהי' ברצונינו, וסיפרו זאת ליזקינו הבעשטה"ק, נענה הבעשטה"ק ואמר: מזה נראה שיהי' אדם גדול, כשהי' תינוק הי' ישן עם זקינו, פ"א לא רצה כ"כ ללמוד אצל המלמד, וסיפר המלמד לזקינו שאינו רוצה ללמוד, ושאלו זקינו על זה, ענה הילד וכי איני יודע שאתה הולך ממני בחצי הלילה ואתה לומד עם אחיה השילוני, וגם אני רוצה ללמוד עמו, ומאז והלאה לא לקחו עמו לישן.

בשנת תק"כ נחשחכו העולם בעדו עם הסתלקותו של זקינו מרן הבשטה"ק, אז עבר לתלמידו של זקינו ה"ה הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר פתח אז בית מדרשו בעיר אוסטראה, ושם נתגדל ונתחנך, עם כי עיקר חינוכו הי' אצל הרה"ק מקאריץ, גם הסתופף בצלם של גדולי תלמידי זקינו הק' ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש והרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" מפולנאה, זי"ע, בשנת תקל"ג אחר פטירת המגיד זי"ע הי' מעריצו של הרה"ק ר' מענדעלע מויטעבסק זי"ע, כל רבותיו העידו עליו כבר בהיותו ילד גדולות ונצורות, פ"א אמר הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע לאחד מבאי ביתו של הרבי ר' ברוך, באם הייתם מכירים את רבכם כמו שאני מכיר אותו הייתם יראים מלפניו כמו שאני ירא מפניו, וסיפר כי בהיות הר"ב ילד קטן הייתי אצל המגיד זי"ע ואמר לי המגיד בא ואראה לך "דבר חידוש" אשר לא ראית מעולם, הנה יש אצלי נכד הבעש"ט ה"ה הילד ברוך תראה אותו כי הוא דבר חידוש, ומדי דברי בו נכנס הילד אמר לי המגיד זה הוא הילד תביט בו כי הוא דבר חידוש, ולא הבנתי שום חידוש, אחר כמה שנים הייתי בק' אוסטראה אצל הרה"ק ר' פנחס ודברני ביחד, ובעודנו מדברים חלף מבעד החלון ר"ב עמד ר"פ ואמר לי לך במהרה ותראה את ר"ב כי הוא דבר חידוש אשר לא ראית מעולם, ונזכרתי בדברי המגיד והלכתי בחפזון לראותו, ואז ראיתי והבנתי שהאמת שהוא "דבר חידוש", פ"א ישן ר"ב על מטתו, אמר ר"פ מקאריץ למקורבים שלו בואו ואראה לכם עד היכן מגיע דביקותו של ר"ב בהקב"ה, ר"פ ניגש אל המזוזה וכיסה אותו בידו, מיד התחיל ר"ב להתונעע על מטתו כמקיץ משנתו, וכאשר לקח את ידו מן המזוזה, ישן ר"ב במנוחה, כך עשה כמה פעמים, אמר ר"פ: ראו עד היכן מגיע קדושת הר"ב שגם באמצע שנתו אינו מסיח דעתו אף רגע אחת מדביקות ה'.

ימי ההילולא

ט"ז כסלו

- רבי מנחם מאמשינוב ב"ר יעקב דוד מאמשינוב – תרע"ח

י"ז כסלו

- רבי דוד טבלי מווינא, חתן המהרש"ל - שכ"ז

י"ח כסלו

- רבינו אברהם החסיד בן רבינו משה (הרמב"ם) זצ"ל - ד"א תתקכ"ז
- רבי ברוך ממעזיבוז' ב"ר יחיאל מיכל ממעזריטש זצ"ל - תקע"ב
- רבי יוסף יצחק מאוריטש ב"ר מנחם מענדל מליובאוויטש זצ"ל - תרל"ז

י"ט כסלו

- רבי דוב בער (המגיד) ממעזריטש ב"ר אברהם זצ"ל - תקל"ג
- רבי שמואל יהודה לייב ב"ר גדליהו מליניץ - תקע"ח
- רבי ישעי' בנעט אב"ד קאליב ב"ר מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג - תרכ"ו
- רבי אלעזר רוקח (אב"ד סקאהל) ב"ר שלום מבעלזא זצ"ל - תרמ"ב
- רבי מנחם נחום מטאלנא ב"ר מרדכי זצ"ל - תרע"ו

האיש מקדש

שמה באוסטראה נשא את זיווגו הראשון הרבנית בתו של הנגיד רבי טובי' קצקש ז"ל מאוסטראה, הרב מפולנאה הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף"ה' השדכן, השידוך ה' נמשך שתי שנים ולבסוף נסעה אמו מרת אדל ע"ה עם בנה לאוסטראה, וה' על האכסניא, והרב מפולנאה הלך להצד השני וגמר עמהם, זמן קצר אחר החתונה נתדלדל הגביר, וירד מנכסיו, ונשאר הר"ב בלי משען, והי' בדוחק גדול, והי' שם הרה"ק רבי אהרן זי"ע הידוע בשמו "דאקטיר גארדן" מתלמידי המגיד זי"ע, וקיבל על עצמו מצוה זו לפרנס את ר"ב, וכל שבוע שלח עם חסיד אחד סכום כסף לאשתו של ר"ב, ור"ב לא ידע מזה, כשנפטר הדאקטיר גארדן, נתוודע לר"ב מן הדבר שעשה הדאקטיר גארדין, והי' לו קפידה על החסיד על שלא גלה לו מזה, שאם ה' יודע מזה ה' יכול לעשות לו טובה גדולה יותר מאשר נתוודע לו עתה, בזו"ש ה' חתן ש"ב בתו של הרה"ק ר' אהרן מטיטוב בן הרה"ק ר' צבי בן מרן הבעשטה"ק, זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקל"ח עם עלייתו של הרה"ק רבי מענדעל מוויטעבסק זי"ע לאה"ק, התחיל להתנהג באדמורו"ת, בשנת תקמ"א התיישב הר"ב בעיר טאלטשין, והקים את חצרו הק' בבחינת מלכות, ה' לו בית גדול ומפואר, והי' נוסע עם מרכבת שרים, ומטלאשין עבר לעיר זקנו מעזיבוש, ושם נהרו אליו אלפי חסידים, וגם צדיקי דורו הכניעו את עצמם תחתיו ויראו ופחדו ממנו יראת הרוממות, מסופר כאשר בא להתיישב במעזיבוש אמר: פה אשב כי אויתיה" (תהלים קל"ב) שזה מקום זקיני הק' הבעש"ט זי"ע, וכי תימא "ציידה ברך" מאין יקח ברוך מזון וצידה, "אברך אביוניה" אברך את העניים שיתעשרו, "אשביע לחם", וע"ז אקבל פדיונות ואתפרנס מכך לשובע, ואכן נהרו אליו אלפי חסידים והמון עם מי להסתופף בצלו לקבל רוחניות ומי להתברך ממנו בישועה ורחמים.

ימי ההילולא

כ' כסלו

- **רבי משולם פייביש מקרעמניץ ב"ר דוב בעריש** (משנת חכמים) - **תקל"ה**
- **רבי בנימין זאב וואלף הלוי מבאלטא ב"ר שמואל** (תלמיד הר"פ מקאריץ) - **תקפ"ו**
- **רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה** (דברי צדיקים, תלמיד החוזה) - **תקצ"ח**
- **רבי ברוך מוויזניץ ב"ר מנחם מענדל - תרנ"ג**
- **רבי חיים משה צבי מראחמסטריווקא ב"ר מרדכי דוב מהארנאסטייפל - תרצ"ד**

כ"א כסלו

- **שמעון בן יעקב משבטי יה - ב"א שי"ד**
- **רבי יעקב מאניפולי** (חתן ר' צבי בן הבעש"ט) **ב"ר מנחם מן** (ר' מנלי) **מקארלין- תקצ"ד**
- **רבי יעקב מאיר פאדווא אב"ד בריסק ב"ר חיים - תרט"ו**
- **רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא - תרכ"ד**

כ"ב כסלו

- **רבי אליעזר אשכנזי** (מעשי ד') **ב"ר אליהו - שמ"ו**
- **רבי משה רוקח אב"ד זלאטשוב ב"ר אלעזר רוקח מאמסטרדם - תקי"ד**
- **רבי פנחס מאוסטראה ב"ר יעקב יוסף** (ייבי) **מאוסטראה - תקס"ו**
- **רבי יואל אשכנזי מזלאטשוב ב"ר משה דוד מטאלטשאווא** (שו"ת מהר"י) **- תרמ"ו**
- **רבי יחזקאל פאנעט מדעעש ב"ר משה** (כנסת יחזקאל) **- תר"ן**

כ"ג כסלו

- **רבי דוד טעבלי כ"ץ שיף אב"ד לאנדאן ב"ר זלמן** (לשון זהב)**- תקנ"ב**

תורה

ה' תלמיד חכם גדול ובקי נפלא, הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע אמר שר"ב בעת שה' כבן י"א שנה ה' בקי בכל התורה, ש"ס בבלי וירושלמי וכו' וכשה' בן י"ב שנה כבר ה' בקי בכל חדרי סתרי תורה, והוסיף ואמר ששני צדיקים היו בעולם שלא שכחו התורה ממעי אמם הרבי ר' ברוך והרה"ק מריזין זי"ע, מספר שהרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטווקא זי"ע, כשעלה לא"י נתעכב בטערקיי אצל הגאון הגדול רבי דוד בכר זצ"ל בעמח"ס לדוד אמת, ודברי ונתפלפלו ביניהם בדבר תורה, ונתפלא הגאון על גדלותו בתורה של הרה"ק משפיטווקא, ושאלו אם השאיר בחו"ל עוד אחר כמותו השיב לו במעזיבוש נמצא צדיק אחד ושמו רבי ר' ברוך נכד הבעש"ט, אשר יודע כל התורה כולה כנתינתה מסיני.

עבודה

עבודתו שבלב זו תפילה ה' בהתלהבות ובתרגשות גדולה, פ"א באו אצל הרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע חסידים של הרה"ק ר"ב, הסב הפנים מהם ושאלם מאין אתם בודאי מפולין ובאתם לראות מופתים, ענו לו אנו נוסעים רק ליראת שמים, שאלו אותם מאין אתם יודעים שהרב שלכם הוא יראת שמים, ענו לו הגיד שאחורי האזן שידוע שזה לא דופק רק בשעת הגסיסה מחמת פחד המיתה רואים שהיא דופק, והגיד הזה דופק אצל רבינו כל פעם שהוא מתפלל, אז החזיר אליהם את פניו, וביקש מהם לישב, ידוע ומפורסם אמירת "שיר השירים" שלו בערב שבת קודש אחר הטבילה, שה' בוער באש ובהתלהבות גדולה עד שלא יכלו לעמוד שם מחמת גודל כח הקדושה שה' שורה שם, וידוע מה שסיפר

הרה"ק ר' צבי הירש מזידוטשוב זי"ע שפ"א החביא את עצמו בתוך החדר של הר"ב באותו שעה ביחד עם עוד חסיד אחד, והי' כאשר התחיל לומר שיר השירים בהתלהבות והשתוקקות אמר החסיד שאינו יכול להיות שם מרוב פחד, וכאשר הגיע להפסוק ודגלו עלי אהבה סמכוני באשישות וגו' כי חולת אהבה אני, ברח החסיד מהחדר כי לא הי' יכול לשאת האש הגדולה והנורא, ורצ"ה התחזק ואמר יהי' עלי מה הנני מוסר נפשי לה' באהבה לשמוע דברי אלקים חיים, עד שאמר הר"ב הכתוב כי עזה כמות אהבה וגו' רשפיה רשפי אש שלהבה י–ה, אז מפני גודל ההתלהבות והשתוקקות כמעט נתבטל במציאות וכמעט יצאה נפשו, וסיים הרה"ק מזידיטשוב, אבל ב"ה עזר לי הקב"ה שהתחזקתי עד סוף שיר השירים, וכל פעם שאני נופל בעבודתי מזכיר אני את אותו הרגעים ובזה אני מתחזק, ידוע שפ"א הי' ר"ב אצל המגיד ממעזריטש זי"ע, המגיד הי' ישן בחדרו, ור"ב הי' שם בהחדר החיצון והתחיל לומר שיר השירים, שלח המגיד לר"ב שיפסיק לומר שיר השירים שכל הפמליא של מעלה באים לראות איך שהוא אומר שיר השירים וזה מפריע לו לישון.

גבורה שבחסד

ידוע שר"ב הי' מסטרא דגבורה, ונהג עצמו בקפדנות דקדושה כל ימי חייו, ולפעמים התחיל לצעוק קולות על אדם ולפעמים גם חירף וגידף אותו, וידעו כבר שעל מי שהוא צועק או ששורה עליו דינים או פועל לו ישועה, פ"א בא לפניו איש עשיר אחד ור"ב התחיל לצעוק עליו ובזה אותו מאד וצוה שידחפו אותו החוצה, והי' שם הרה"ק רבי אברהם דוב מחמעלניק זצ"ל ואמר לר"ב מה נעשה עם הגמ' המלבין פני חבירו ברבים ופחד לסיים הסיום של המימרא, החזיר ר"ב אליו ואמר לו מה אומר הלמדן המלבין פני חבירו ברבים, מפני אינו מסיים אין לו חלק לעולם הבא, וסיים ר"ב ואמר ראיתי ששורה על האדם קטרוג גדול, הפקרתי את עולם הבא שלי כדי לעשות טובה לבר ישראל, כי בזה שבזיתי אותו בטלתי את הדינים ממנו, פ"א הי' אצלו אחיו הרה"ק בעל "דגל מחנה אפרים" והרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, וכבדם ביין שרף ושתו לחיים ור"ב בירך הרבי ר' אשר ואמר לו שיבוא משיח, ור' אשר בירך את ר"ב נלך לקראת משיח, והתחיל ר"ב לכעוס על ר' אשר וצעק לו איך תעיז פניך לומר להיפך נגדי, חזור בך, ואחר כך צעק לו עוד פעם חזור בך, ישלוכו אבותיך מקברם, בעל הדגל לא הי' יכול להתאפק ושאל את אחיו מקודם הבנתי דבריך, אבל עתה אינני מבין, מה לך ולאבותיו הקדושים, שאל אותו ר"ב מה הבנת מקודם, ענה לו, אמרת מקודם שיבוא משיח, והכוונה היא בין זכו ובין לא זכו בכל אופן יבוא, והוא אמר לך, נלך לקראת משיח, הכוונה היא שאם נזכה לכך, אבל מה שאמרת בפעם השני' אינני יודע, ענה ר"ב אמת הראשון הבנת טוב, אבל מה שאמרתי אח"כ היא ענין אחר לגמרי, להרבי ר' אשר אין בנים וברכתי אותו שיושע בבן זכר, וכפי שידוע באים האבות לברית (זוה"ק ח"ג רכ.) וברכתי אותו שיבואו אבותיו הקדושים מקברם אליו לברית, וכן הי' ולרבי אשר נולד בן זכר ה"ה בעל ה"בית אהרן" זצ"ל.

אשכבתי' דרבי

ביום י"ח חשון שנת תקע"ב נסתלק ר"ב לגנזי מרומים, מסופר שבשעת הסתלקותו מצאו אצלו את ספר הזוה"ק פתוח באותו דף בו נאמר: (זוהר כרך א (בראשית) פרשת וישב דף קפד עמוד א) אית רוגזא ואית רוגזא, אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא ואקרי ברוך, נטמן בחלקת זקינו הק' הבעשטה"ק, אשר כבר הי' טמון שם אחיו בעל ה"דגל מחנה אפרים", ולאחר זמן נטמן שם גם הרה"ק מאפטא שהי' דר בערוב ימיו במעזיבוש, ליקוטים מדברי תורתו נדפסו בספר "בוצינא דנהורא".

י"ט כסלו

הגה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

צור קודש מחצבתו

המגיד הק' ממעזריטש נולד בשנת תס"ח בעיר לוקאטש לאביו הרה"ק ר' אברהם שהי' נצר קדוש לאחרון הגאונים רב האי גאון והתנא ר' יוחנן הסנדלר מצאצאי דוד המלך. מסופר, שכשהי' ילד קטן בן חמש נפלה דליקה בבית אביו וראה הילד את אמו בוכה, שאלה כלום יש על מה להצטער כל כך על אבידת הבית, ענהו אמו לא על הבית אני מקוננת אלא על שריפת מגילת היוחסין שלנו המתחלת מר' יוחנן הסנדלר, ענה לה הילד: "אל תצטערי אני אמצא לך שלשלת יוחסין חדשה שתתחיל בי, ואכן קיים הבטחתו ויצר שלשלת יוחסין חדשה לאות ולמופת".

מתולדותיו

כבר מילדותו ראו בו סימני קדושה וטהרה, ועשה לילות כימים בעבודת הקודש בקדושה ובטהרה, בלוקאטש קיבל תורה מפי המרא דאתרא הגאון ר' שלמה דוב בער שניהל ישיבה במקום, ובהדרכתו השתלם במעלות התורה, וגדל מיום ליום עד כי הפך לת"ח גדול, כעבור מספר שנים עבר לעיר לבוב אצל ישיבת הגאון בעל ה"פני יהושע" שחיבבו וקירבו מאוד והחשיב לו כתלמיד חבר.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בתו של ר' שלום שכנא מטירטשין זצ"ל ועבר לגור שם בטירטשין ליד חותנו, וחותנו העמיד לו בית מיוחד כדי שיוכל לישב שם ולעבוד את בוראו באין מפריע כאשר עם לבבו, לימים התמוטטה פרנסת חותנו וכבר לא הי' יכול לפרנס אותו כי פרנסתו הי' מצומצמת מאוד ובגלל זה הי' חי חיי צער בדחקות נוראה, ופע"א נגע דחקותו לנפשו ונאנח אנחה, וגילו לו מן השמים, היות כי מדקדקים עם צדיקים כחוט השערה, ובגלל אנחה זו אבד חלקו בעולם הבא,

כשמוע המגיד הכריז בשמחה גדולה ואמר: "מעתה אעבוד את ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס", וגילו לו מן השמים שבגלל שעמד בנסיון קשה כזה מחזירין לו את חלקו בעוה"ב רק מהיום והלאה יהא נזהר שלא יעשה כזאת כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש.

עקב מצבו הדחוק נאלץ לעבור לכפר הסמוך ולהתפרנס שם כמלמד דרדקי, וכל תלמיד שהביאו אליו העמידו על במתי התורה בהשגה גדולה, ומסופר שכל ילד שבא אצלו ללמוד שאל אם עוד זוכר מעמד הנבחר של הר סיני שהי' שם כל נשמות ישראל, ובשאלתו צלל למעמקי נשמת הילד עד שנזכר הילד במעמד הנבחר, ואחרת לא הי' מקבל את הילד כתלמיד.

אח"כ עבר להתגורר בעיר קאריץ, שם נתמנה למגיד מישרים, ומשם עבר לכהן במגידות ראוונא, ומני אז התחיל לנדוד על פני ערים ועיירות להוכיח את העם ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

לאור שבעת הימים נסע ונלך

כשהתחיל להתפשט שמו ודרכו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, וגם הוא המגיד הק' שמע את שמעו של הבעש"ט וכל העם נוסעים אליו, והנה בהיותו חריף גדול ובקי בש"ס ופוסקים וגם הי' לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והי' מתמיה מאוד מדרכו של הבעש"ט ורצה לנסוע אליו לראות ולהווכח מסמוך, אבל היות כי הי' מתמיד גדול בכל פעם תיכף כשהתחיל לנסוע ביום א' או ב' התחרט על נסיעתו כיון שמתבטל מלימודו, עד שלבסוף בא אל הבעש"ט ע"י מעשה שהי': דהנה דרכו של המגיד הק' היתה להתענות ז' או ח' פעמים משבת לשבת רצופים, וחלה מאוד, פע"א בא ר' מענדל מק"ק באר לק"ק טארטשין, ונתאכסן אצל פרנס החודש, והמגיד הי' דר בבית קטן סמוך להפרנס, ונכנס ר' מענדל לפרוזדור להבעל הבית שלו, ושמע דברי המגיד שלמד עם תלמיד אחד, והוטבו בעיניו הדיבורים שלו, ונכנס אליו וראה שהוא חולה מאוד, ואמר לו: האם לא שמעתם שיש בעש"ט בעולם, יסע מעלתו אליו וירפא אותו, והשיבו: טוב לחסות בה' מבטוח באדם, וכשבא ר' מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד, ואמר: "הייתי בק"ק טארטשין וראיתי כלי יפה", אמר הבעש"ט: "ראיתי אותו מכמה שנים, ויש לי געגועים אליו שיבוא אלי".

ואכן לבסוף החליט המגיד לנסוע להבעש"ט כדי לנסותו וכשנכנס אליו סיפר לו סיפורי מעשיות מופלאים כגון איך שנסע דרך כמה ימים ולא הי' לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונזדמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנסו, ועוד סיפורים כאלו, וכך הי' שני ימים שהי' שם, ויהי ביום השלישי כשבא לבית מלונו אמר למשרתו שהוא חוזר הביתה, בחצות הלילה כשהכין לנסוע שלח הבעש"ט את משרתו אל המגיד שיבוא אליו, והלך אל הבעש"ט, ושאלו הבעש"ט אם הוא יכול ללמוד, וענהו כן, אמר לו הבעש"ט וכן שמעתי עליך שאתה יכול ללמוד, שוב שאלו הבעש"ט: האם יש לך ידיעה בחכמת הקבלה, ענהו כן, נטל הבעש"ט ספר עץ החיים, והראה לו מאמר אחד שיפרש אותו לו, המגיד עיין בו ואמר איזה פשט, אמר לו הבעש"ט הק' אינך יודע כלום, חזר ועיין בו, ואמר הפשט שאמרתי נכון הוא, ואם יודע מעלתו פשט אחרת יאמר לי, אמר לו הבעש"ט הק' עמוד על רגליך, ועמד, והנה במאמר הזה הי' כמה שמות מלאכם, ומיד נתמלא הבית כולו אורה, ואש הי' מלהטת סביבותיהם, וראו בחוש המלאכים, ואמר הבעש"ט הק' אמת הפשט היא כמו שאמרת אבל הלימוד שלך היא בלי נשמה, ותיכף ומיד ציוה המגיד למשרתו שיסע הביתה, והוא נשאר שם ללמוד אצל הבעש"ט הק' חכמות גדולות ועמוקות עד שנעשה ונהי' גדול תלמידי הבעשטה"ק.

מרן הבעש"ט הראה לו חיבה יתירה ועיכבו אצלו למשך תקופה ארוכה, בכל פעם שרצה לחזור לביתו מנע ממנו זאת, וכששאל אותו המגיד למה הוא מעכבו, ענה לו: שמוחו הוא כמעין הנובע, והמעין יותר ויותר ששואבין ממנו הוא נובע יותר, והבעש"ט אכן מסר לו ממעיינות חכמתו ולמד אתו סודות שמות הק' ויחודים וגם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה וגם הראה לו בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים, וכן למד אתו שיחת עופות ודקלים.

רק שתי פעמים ביקר המגיד הק' אצל רבו הק' במעזיבוז, ובנסיעתו השניה שהה למעלה מחצי שנה בבית הבעש"ט, ובכל ערב שבת היו הבעש"ט והמגיד הק' מתיחדים בחדר סגור כמה שעות, וכשנפרד ממנו בירכו הבעש"ט, ואח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו שיברך אותו ולא רצה, ולקח הבעש"ט את ידו של המגיד ונתן על ראשו ובירך אותו.

על כס ההנהגה

אחרי פטירתו רבו הבעש"ט הק' הוסכם בין גדולי התלמידים כי התלמיד שיספר איזה עובדא מרבם אשר שום תלמיד לא יודע מזה הוא יהי' המנהיג, עמדו וסיפרו בזה אחר זה עובדות אך איש אחד לא חידש כלום, עד שעמד המגיד וסיפר כי במו עיניו ראה בכל ערב שבת לפנות ערב כשהבעש"ט הק' זי"ע הכין עצמו לכבוד שב"ק, שהי' מתפשט מגופו ומתלבש בגוף אחר של שבת, וראה על הקיר למעלה ממטתו של הבעש"ט תלוי גופו של הבעש"ט, כמו שאחד תולה כתנתו על הקיר, והי' תלוי ועומד עד מוצש"ק, ולא נמצא מבין התלמידים אשר ידעו מענין המופלא הזה, מיד דבקו בו התלמידים, והכתירוהו כמורם ורבם, אבל בעיניו הי' זה לעונש מן השמים שהוצרך להתגלות שלא הי' יכול יותר לעבוד את בוראו בהצנע לכת, ופע"א נצטער על זה מאוד וגילו לו מן השמים, שפע"א נסע בחול המועד דרך שלא הי' צריך כל כך והיות כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, לכן חשבו לו זה כמבזה את המועדות ולכך נענש ונעשה מפורסם. וידוע שהרה"ק מפולנאה אמר פעם: כיון שנסתלק הבעש"ט הק' נטלה השכינה את מקלה ואת תרמילה ונדדה לבית מדרשו של המגיד הגדול למעזריטש.

אחרית ימיו

חדשים ספורים לפני הסתלקותו עבר לאניפולי, על סיבת עזיבתו את עירו מסופר כי לאחר שפרצה מגיפה רח"ל במעזריטש וכן בכל הסביבה גזר הדוכס מושל העיירה אניפולי שלא יתנו להכנס לאיש באניפולי, משום שבה לא שלטה המגיפה, הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהי' גר באניפולי שכר עגלה שהסיע את המגיד ממעזריטש לאניפולי בכדי להוציאו ממקום המגיפה, ומאחר שהעגלון חשש לנסוע בגלל איסור המושל והשמירה הרבה שהקיפה את אניפולי הפציר בו הרבי ר' זושא והבטיח לו כי איש לא ידע על כך, ובוודאי לא יזיק לו הדבר ולא יצא חלילה שום רע מזה, ואכן כך הוה, אלא שמלשין אחד שנודע לו הדבר מיהר להלשין ולמסור למושל, הלה הזמין את הרה"ק ר' זושא ושאלו אם הוא יודע על גזירתו שלא יבוא שום אדם, וכשענה לו שידע, שאלו שוב אם האמת היא שהבאת את רבכם לכאן, והודה לו על כך, חזר המושל ושאלו: האם ידעת שגזרתי כי העובר על כך יתחייב בעונש מיתה ר"ל, נענה הרבי ר' זושא ואמר: הנני מבטיח לך שאם חלילה ינזק איזה אדם באניפולי אזי תעשה כמו שגזרת, ואף הוסיף: בכוונה תחילה הבאתי לכאן את מורי ורבי בכדי שיגן בזכותו על העיר, המושל פטר אותו לשלום, ומסורת הי' בידי זקני אניפולי כי בכל אותה תקופה שבה גר המגיד באניפולי עד הסתלקותו לא מת שם אדם, ויהי לנס, ולעומת זאת המלשין והמוסר כשהגיע שוב להמושל, גירשו הלה בטענה שריחו רע ואינו יכול לשהות במחיצתו, והועד כי דבקה בו ובזרעו קללת חכם של הרבי ר' זושא, ואיש לא היה יכול לעמוד בקרבתם בגלל הריח הרע שהי' נודף מהם.

בתקופה זו גברה המחלוקת על רבותינו הק' המגיד ותלמידיו, והגיעו מים עד נפש כאשר הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכיהן כרבה של פינסק גורש ממקום רבנותו, ובכך לא הסתפקו הרודפים אלא הציקו למשפחתו, באותה שעה נסע הקדושת לוי לרבו הגדול, ובני ביתו שלחו אליו אגרת, ובה פירטו את הרדיפות, כשנודע הדבר להחבריא קדישא החליטו כי בסעודת יום השבת יקרא הרה"ק ר' לוי יצחק את האגרת לפני המגיד, וכן עשה אלא שהמגיד שתק ולא הגיב מאומה על כך, במוצאי שבת נתוועדו החבריא קדישא והחליטו לעשות כדין וכהלכה ולהפוך את החרמות שהחרימו אותם הרודפים עליהם, מאחר שהחרמות היו שלא כדין, נמנו וגמרו לצרף אליהם בתור עשירי (כי אז היו רק תשעה תלמידים) את הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, אמנם כיו שחששו שלא יסכים עמהם, פנו אליו בשאלה להלכה מה דינם של אלו הרודפים את חבירם רבה של פינסק, וכשהשיב שבוודאי חייבים לנדותם, אמרו לו: קרינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ולכן הצטרף לנידוי שהטילו על הרודפים אותם, בלילה ההוא שכבו התלמידים לישון ובתוכם גם הרה"ק הבעל התניא זי"ע, אך הוא הבין שבוודאי יתחדש כאן משהו הערב, ולכן לא נרדם והמתין לקראת הבאות, בתוך כך נשמעו פסיעותיו הכבדות של המגיד (שבסוף ימיו חלה ברגליו והלך עם קביים) מיד עשה עצמו כאילו הוא ישן, רבם הגדול נכנס ובידו נר, וכך עבר מתלמיד לתלמיד והסתכל בפני כל אחד מהם, וכשהגיע אליו אמר כמתפלא: יהודי קטן זה (הוא הי' הצעיר שבחבורה) עתיד להיות רבה של רייסין וכו', בינתיים הקיצו התלמידים, ואז נשאלו על ידו מה עשו הלילה, והשיבו כי כשל כח הסבל ולכן עשו מה שעשו, נענה המגיד זי"ע ואמר: "תדעו כי שבכך הפסדתם ה"ראש" שלכם כי נגזרה הגזירה על הסתלקותו, אך זאת הרווחתם שבכל עת שתהי' מחלוקת בין החסידים ומתנגדיהם תהי' יד החסידים על העליונה".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ואמנם באותה שנה ביום י"ט כסלו תקל"ג עלתה נשמתו הטהורה של המגיד הק' למקרומים, לפני שנסתלק מן העולם התעטר עצמו בתפילין, ופניו היו בוערים כלפיד אש, והחבריא קדישא הקיפה את מיטתו ודממה שררה בחדר, ואילו בחוץ הי' קולות של יללות ותחנונים שהתחננו לחייו, ודבריו האחרונים היו: "בניי ראו והשגיחו אשר אהבה ואחווה אמיתית תשרור ביניכם ובכח זה תתגברו על הכל, ואז יקויים הכתוב (איוב כ"ג, י"ג) והוא באחד ומי ישיבנו, היינו אם תהיה ביניכם אחדות אזי לא תשוב עבודתינו לאחור, אלא נלך בכל עת רק לפנים, כלומר, מעלה מעלה".

כ"ב כסלו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי [בעל "מעשי ה'"] זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל מעשי ה' נולד בשנת רע"ג לאביו ר' אלי' הרופא ז"ל, גדול בענקים היה בדורו שהיה דור דעה כהבית יוסף והרמ"א המהר"ל מפראג ועוד, מסכת חייו מאחדת בתוכה מזרח ומערב, כיהן ברבנות בקהילות רבות בכל רחבי העולם היהודי דאז, החל ממצרים, פוזנא, וכלה בקראקא, כמה השערות נאמרו על סיבת נידודיו ברחבי תבל, והוא בעצמו כותב וז"ל: "וכבר בימי חורפי נכספה נפשי לראות קצת מן הישוב, ורעי ומיודעי אשר ידעו כן שאלוני אם ראיתי או שמעתי אמתת ענין נהר שבתיון".

ואלה תולדותיו למסעותיו בשנת רצ"ט בהיותו בן כ"ו שנים עבר למצרים ונתמנה לרב ולדיין, ושפט כל קהילת מצרים כ"ב שנה, עד שהיה צריך לנדוד משם מפני עלילות דברים, והרבה אגדות נאמרו בסיבות ועלילות אלו.

ובס' ליקוטי חבר בן חיים מביא סיפור הדברים כפי ששמעם מרבו מרן החת"ס זי"ע, וז"ל: וסיפר לנו מרן זצוק"ל כי הגאון בעל מעשי ה' היה מהשרים הראשונים למלך מצרים בימיו ונתן לו המלך טבעת יקרה להראות אהבתו, ויהי היום יום הולדת המלך הלך להביא להמלך את ברכתו, וכשהלך על גשר אחד פגע בו אחד מהשרים, ושאל אותו השר אם לא שכח הטבעת בביתו, והראה לו אותה על אצבעו, והבליעל שלח ידו ורצה להשליכו אל נהר נילוס וכמעט שלא נפלה, תפסה הגאון

באוויר ובבואו אל המלך נתכבד ביותרת הכבוד יותר משאר השרים, ובהגיע זמן הסעודה הלך לביתו ולא מצא מנוחה לאמור כי יש "שבר גאון" מאחריו, ולקח אבנים טובות ומרגליות וישב על ספינה קטנה וברח אל הים, וכן היה כי בלילה הזאת הלשינו עליו השרים לפני המלך, ושלח המלך לתופסו ולהענישו ולתת אותו בבית הסוהר, ועל ידי הרגשתו צדיק מצרה נחלץ.

אמנם בעברו על הים נשברה האניה ובנס גדול שט על קרש אחד עד חוף קאנסטאנטינאפל, ובבואו שם בעירום ובחוסר כל פשפש במעשיו ותלה הכל בביטול תורה, וחיפש אחר דירה קטנה ולחם צר לעסוק בתורה, ואלמנה אחת לקחה אותו אל תוך ביתה והאכילתו מלחמה העוני.

ויהי היום הכריזו מבית המלך אחרי כי מת חברו של המלך המשחק בכל יום עם המלך בשחוק שקורין שאך, ומי שבקי בחכמה הזאת יודיע עצמו, והגאון הלך לשם, וכראות המלך רוב חכמתו בשחוק זה, הלבישוהו בגדי כבוד והלך אליו הגאון מדי יום ביומו לשחק איזה שעות, והיה נזהר למלאות שעות אלו בלילה בעסק התורה, ומחמת מניעת השינה בלילה אירע לו פעם אחת אשר בעת זמן המלך בעצה איך לשחק, נרדם הגאון מול פני המלך, ולא לבד אשר המלך לא קצף עליו, כי אם מיד לקח ממיטתו כר אחד ונתנו תחת ראש הגאון ועזב את החדר, וכשהקיץ הגאון וראה זאת, התנחם שוב לאמור: "אין כאן רק למעלה", ועזב את העיר.

אח"כ נתקבל לאב"ד בעיר פוזנא, ואח"כ עבר לקראקא שם שימש כאב"ד עד יומו האחרון יום כ"ב כסלו שמ"ו ונטמן שם בקראקא.

כ"ב כסלו

הגה"ק ר' יואל אשכנזי זי"ע אבדק"ק זלאטשוב

מתולדותיו

נולד לאביו הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי זי"ע אבדק"ק טאלטשווא (חותן מרן הייטב לב זי"ע) בערך בשנת תק"ע, ונתעלה בתו"ש על ברכי אביו, וכשנתגדל יצק מים על ידי רבו הגה"ק ר' יעקב מליסא זי"ע בעל חוות דעת וממנו סלל לו דרך בלימוד לברר האמת לאמיתו. רבו ראה בו כלי מחזיק ברכה, ובחר אותו לחתן לבת חתנו הגאון ר' צבי הירש תאומים זצ"ל האבדק"ק קאליש, והי' סמוך על שולחן חותנו כמה שנים אחר חתונתו, במשך שנים אלה עלה ונתעלה עוד יותר, ונתפרסם מאוד בתפוצות ישראל לגאון עולם. גם הי' כוחו גדול בחכמת הקבלה, חכמה זו קיבל מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקצ"ה נתקבל כרבה של גאליגארי, ובערך בשנת תרכ"ה נתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב לאחר מכן בשנת תרט"ו נבחר לכהן כרב ואב"ד זלאטשוב, עיר רבת מסורת של גאונים וצדיקים ומלאה לומדים מופלגים, ועל שם העיר הזאת נקרא, ושמו יצא למרחקים כגדול בתורה ומנהיג לעדתו, הקדיש את עצמו ללמוד וללמד, ובחורי חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו, והוא השמיע לפניהם את שיעוריו שהצטיינו בבהירותם ובצלילותם ובעמקותם, ולא פסק ישיבה מביתו. אחד המיוחד שבתלמידיו הי' הגאון הגדול ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל רבה של ברזאן המפורסם על שם ספרו שו"ת המהרש"ם, ומרבו זה קבל גם התרת הוראה.

קולו ברמה נשמע

הי' נחשב מגדולי המשיבים בדורו, ונודע בספרו שו"ת מהר"י אשכנזי, בנו הגאון ר' אשר אנשיל זי"ל כותב בהקדמתו שהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע אמר שכמו שפוסק המהר"י אשכנזי כן פוסקים בשמים. רבנים גדולים וגאונים מופלגים שבדורו העבירו אליו שאלותיהם, מספרו אנו רואים שפלפל עם שלשה גיסיו הגאונים ר' אברהם תאומים מח"ס שו"ת חסד לאברהם, הגאון ר' יוסף יואל דייטש אב"ד מאניסטשארץ, וכן עם גיסו מרן הייטב לב זי"ע וגם בא בדין ודברים עם הגאון ר' מרדכי זאב איטינגא זי"ע מלבוב, וגם ישנם תשובות בשו"ת דברי חיים המופנות אליו.

זרעו אחריו

הניח אחריו דור ישרים רבנים צדיקים, הגאון ר' ישראל שהי' אב"ד סערעט שלא על מנת לקבל פרס. הה"צ ר' אשר אנשיל זצ"ל שהי' חתן הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק זי"ע (חתן מרן הק' השר שלו' מבעלז זי"ע) ר' משה דוד אב"ד בכמה קהלות ודיין בסערעט, ר' אפרים יוסף דוב מלא זמן מה את מקום אביו בזלאטשוב עד שעלה לאה"ק, ונפטר שם בצפת.

שמו הנערץ

מבין בנותיו היתה מפורסמת בתו הגדולה מרת חנה שהיתה אשת חבר של מרן הגה"ק בעל קדושת"ט זי"ע – ואת שם בנם ה"ה רבינו הקדוש"ט זי"ע קרא אותו אביו על שם חותנו המהר"י אשכנזי שהתפרסם בכל אפסים בשמו הנערץ והנקדש יואל זי"ע.

אשכבתי' דרבי

בשנת תרמ"ב כ"ב כסלו השיב נשמתו הטהורה ומנוחתו כבוד בעיר זלאטשוב, העיר שכיהן בה בתור רב ואב"ד למעלה משלושים שנה. השאיר אחריו הרבה כתבי ידות וממנו נדפס ספרו שו"ת מהר"י אשכנזי כששהה רבינו הקדוש פה באר"י בא אחד ובידו תכריך מאת מהר"י אשכנזי והציע להר"ר יוסף אשכנזי משמש בקודש אצל רבינו הק' שיקנהו מאתו מאחר שהוא נכד המחבר, וכן עשה וכשאמר לרבינו שקנה כתבי ידות מזקינם אמר לו רבינו שגם הוא רוצה להיות שותף בזה ונתן לו מעות ע"ז והודפס לאחרונה בשם ספר מהר"י אשכנזי עה"ת.

בשבוע הבעל"ט יחול יום הצלתו של כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זי"ע או אז בימים טרופים אלו ראה ראינו את התמסרותו של מרן רביה"ק למען הכלל והפרט, וכאשר כל אחד ואחד היה שרוי בצערא דיליה, היה רבינו מגלה זרוע עוזו כ"מציל ומושיע" וכמנהיג ישראל לקח על עצמו לירד מן ההר אל העם ולמסור רוחו ונפשו עבור הכלל כולו. במדור זה ננסה לתאר לדור אחרון מקצת פעולותיו הכבירים אשר השקיע רבינו להחיות בני ישראל ולהוציאם לחירות עולם.

מאז פרוץ המלחמה שם לו רבינו למטרה העיקרית וראש דאגותיו היו לו את הצלת ישראל בכל מקומות מושבותיהם, כאשר נתאר באריכות אי"ה בשבועות הבאות על אודות פעולותיו למען הצלת יהודי פולין, סלאוואקיי, בורגנלאנד, ובהגיע תור הצלת יהודי אונגארין השתדל רבינו להצלתם אמנם נבצר ממנו לעסוק בזה, כי רבינו כבר היה אז כלוא בהגעטא ולא ידע דבר מניהול המשא ומתן של ראשי הקהל בעיר בודאפעסט.

אכן מלבד מה שפעל ועשה רבינו למען הכלל כולו, עסק רבינו בהצלת נפשות יקרות ומיוחסות בישראל, ועתה נשתדל קצת לספר מפעולות ההצלה וההשתדלות המרובה אשר השתדל רבינו למען הגה"ק רבי יצחק ישעי' מטשעחויב זי"ע בן זקוניו של מרן הגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע, וכמו כן משפחת באבוב וקאלאשיץ, ועוד.

הגה"ק רבי יצחק ישעי' מטשעחויב זי"ע

מאז שנודע לרבינו שהרה"ק ר' ישעי'לע מטשעחויב זי"ע כלוא תחת ידי הרשעים בפוילין בגעטא באכניע, הרקיע רבינו ז"ל שחקים בפעולותיו, ולא נח ולא שקט מהשתדלות יומם וליל להעביר את הצדיק הישיש למדינת אונגארין שהיה אז מקום הצלה, אך מהני כבשי דרחמנא לא אסתייע מילתא ולא זכינו להצלת הרב הקדוש זצ"ל, ונעקד על גבי המזבח בשנות הזעם ועלה על קידוש ה' כעולה תמימה הי"ד, רחמנא אידכר לן זכותא ד"יצחק" עקידתא זי"ע

כידוע שררה בין הני תרי צדיקים קדושים ידידות עזה, רבי ישעי'לע אמר פעם לרבינו: **"איהר ווייסט דאך אז מיר זענען ווי ברידער, ווייל איר זענט געבוירן געווארן פון אונזער טאטנ'ס ברכה"** וכשרבי ישעי'לע הי' פעם על אם הדרך ועבר את העיר קראלי, בעת שרבינו כיהן שם כאב"ד, קיבל רבינו את פניו אצל מרכבת הברזל, ורבי ישעי' מרוב התרגשות אמר לרבינו: **קראלער רב, איך ווייסט נישט פארוואס איך האבך אייך אזוי ליב"** ונשק את רבינו על מצחו.

כשהגיע הידיעה המחרידה מארץ פוילן לאונגארין שהרשעים ימ"ש הקימו את הגעטא בעיר באכניע וסכנה מרחפת לחיי היהודים בגעטא, נתעצב רבינו אל לבו, והיה בצער גדול נורא מאוד, רבינו עסק בפעולות שונות לסייע בידי אנשים להבריח את הגעטא ולנוס למדינת אונגארין, הרה"ק מטשעחויב שגם הוא נעצר בהגעטא הצליח לשלוח קארטל מהגעטא שכעת נשאר רק הזדמנות אחת להבריח אותו מהגעטא תמורת הרבה כסף, ואין לו במדינת אונגארין ריע כאח רק רבינו ז"ל, ומקוה

שבוודאי יעשה רבינו כל מה שביכולתו וירבה פעלים להביאו מהגעטא למדינת אונגארין וישתדל לטובתו.

אולם בתחילה לא נתנו הרשעים להכניס מבחוץ שום ידיעה אל הגעטא, אנשי הגעטא לא ידעו כלום מהמתרחש מחוץ לתחומי הגעטא, הגה"ק מטשעחויב שאל כל הזמן: "למה אין שומעין דבר מסאטמאר, למה לא אדע מפעולות הרב מסאטמאר והשתדלותו", אבל אחר זמן קצר התחילו אנשים מסויימים שהתחפשו כגויים להכניס ידיעות להגעטא, ואז נודע להרב מטשעחויב מפעולות רבינו להצלתו ונהנה מזה.

רבינו כינס את מקורביו ואנשי עצתו וטיכסו עצה ומזימה להציל את הרב מטשעחויב ולהוציאו מעמק הבכא להביאו לגבולי מדינת אונגארין אך אע"פ שהיו הרבה אנשים מגעטא באכניע שהצליחו לברוח את הגעטא ועברו למדינת סלאוואקיי ומשם גלו בגולה אחר גולה עד שהגיעו למדינת אונגארין, מ"מ דרך זה היה קשה מאוד להרה"ק מטשעחויב אשר כבר היה אז בעומק השיבה, לכן התוועדו חבורה של עסקנים ובראשם הרה"ח ר' ליפא לעפקאוויטש שהציעו בעד שכר מרובה לשכור אויטא מיוחד שיבריח שני צדיקים כאחד את הרה"ק מבעלזא זצ"ל ואת הרה"ק מטשעחויב זצ"ל, והאויטא הזה יקח את שניהם משערי הגעטא עד לתוך מדינת אונגארין.

[ר' ליפא היה אז לרגלי מסחרו בעיר בודאפעסט, ובביקורו בבית מסחרו של סוחר בדים בשם גאלדבערגער נקרא הלה לאסיפה דחופה, ר' ליפא נתלווה אליו והשתתף ג"כ בהאסיפה, והדיון היה באסיפה זו עבור הצלת הרה"ק מבעלזא זצ"ל, ר' ליפא הציע לכלול גם את הרה"ק מטשעחויב, מחיר הצלה זו עלה הרבה כסף, ר' ליפא קם ונסע לסאטמאר למסור לרבינו ז"ל שנמצא דרך הצלה להביא את הרב מטשעחויב לאונגארין, אולם נדרש לזה המון כסף, ואז נכנס רבינו בעובי הקורה להצלת הרה"ק מטשעחויב זצ"ל].

שותפים לדבר מצוה

הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש ז"ל אבדק"ק ווייטצען היה פעם בעיר בודאפעסט באסיפת הרבנים ודברו אז מענין הצלת הרה"ק מבעלזא זצ"ל, לשכור אויטא מיוחד להעבירו לאונגארין ומחיר האויטא עלה לסכום רב, ודיברו גם מהצלת הרה"ק מטשעחויב זצ"ל, אחר האסיפה קם הרה"צ מווייטצען ונסע במיוחד לעיר ראצפערט לדבר עם הרה"ק הישיש רבי שלום אליעזר"ל זצ"ל שיסע לסאטמאר לשחר פני רבינו שיחדיו יעוררו את לבב הנדיבים שיתרמו מהונם למען הצלת אחיו הרב הק' מטשעחויב זצ"ל.

כשהגיע הרה"צ מווייטצען ז"ל לראצפערט ויצא מבית המסילה נתפס ע"י הפאליציי שפשטו ממנו את כובעו, ומצאו סביבות הכובע מבפנים חתיכות נייר להקטין קצת את רחבו של הכובע, והיה זה איזה מכתב עת בלשון אונגארישׁ, דבר זה כבר היה די להפאליציי להכותו מכות רצח ולחשדו בריגול, שמסתיר ידיעות מהעיתונות בתוך כובעו ואסרוהו בבית האסורים, אמנם אחר החקירה שחררו אותו, הרה"צ מווייטצען הסתיר את סימניו על פניו מהמכות שספג ועבר לבית הרה"ק מראצפערט וסיפר לו שיש הצעה להציל את אחיו הרה"ק מטשעחויב וביקשו שיסע אתו לסאטמאר לרבינו ז"ל.

הרה"ק ר' שלום אליעזר"ל זצ"ל הסכים על אתר לנסוע לסאטמאר, ובקדרותא דצפרא שכרו אויטא מיוחד (טעקסי) ויצאו לדרכם, כשהגיעו לסאטמאר באשמורת הבוקר נבהל רבינו לראות בפתע פתאום את הרה"ק מהרש"א זצ"ל עומד בפתח ביתו בשעות המוקדמות לפנות בוקר, רבינו קיבל את פניו ושאל לו על מטרת בואו, הרה"צ מווייטצען סיפר לרבינו את כל הפרטים בהצלת הרה"ק מטשעחויב, רבינו שכבר עסק בזה נתלהב לעמוד בראש הפעולה יחד עם הרה"ק רבי שלום

אליעזר׳ל, הרה״צ מווייטצען הוסיף ואמר לרבינו שלדעתו מעיר סאטמאר לבד יכולים לקבץ חלק נכבד מהסכום הנצרך, והזכיר בשמו של נגיד אחד מעיר סאטמאר הנמנה על מקורבי רבי שלום אליעזר׳ל, ורש״א יכול להוציא ממנו סכום נכבד, רבינו אמר לו: ״אדרבה יביאו ממנו את נדבתו, ואני ארכוש אי״ה את מותר הסכום״.

הרה״צ מווייטצען יחד עם הרה״ק ר׳ שלום אליעזר׳ל עברו לבית הנגיד והקישו על דלתו והודיע לב״ב שהרה״ק מראצפערט עומד בשער החצר, הנגיד קם ויצא לכבוד הצדיק האורח והכניסם לביתו, ורצה להביא כיבוד לכבד את הרה״ק, אולם הרב מווייטצען אמר לו: לא עת כיבוד עכשיו, בשעה שהרב מטשעחויב בן זקוניו של מרן הק׳ בעל דברי חיים זי״ע נמצא בצרה ובשביה וצריכים להצילו, וכבודו מחוייב ליתן סכום נכבד של חמש אלפים פענגא, הגביר טען שזה סכום גדול מדי עבורו, אולם הרב מווייטצען בחכמתו הצליח להוציא ממנו את הסכום שנקב, ותיכף חזרו לרבינו ומסרו לו את הסכום.

פעולות ההצלה

רבינו ז״ל התחיל תיכף בפעולות נשגבות להתרים את הנדיבים והנגידים בעיר סאטמאר, ועל פי קריאתו של רבינו נתאספו נדיבי עם לביתו נאוה קודש של רבינו להתרימם למצוה רבה ונכבדה הדין, כמו כן כינס הגביר הרה״ח ר׳ לייבוש לעפקאוויטש מסאטמאר הרבה נדיבים בביתו למסיבה של מצוה, זקן הצדיקים הרה״ק מראצפערט זצ״ל הטריח את עצמו ובא לפאר את המסיבה, גם רבינו ז״ל בא במיוחד לביתו של ר׳ לייבוש ע״ה לדבר על לב הנגידים שישתתפו בההוצאות הגדולות להצלת הרב הק׳ מטשעחויב, הרה״צ מווייטצען זצ״ל שהיה ידוע כדרשן מפואר הרחיב את הדיבור לעורר את הנדיבים בעם ונשא מדברותיו בדרשה נלהבה למען המצוה הגדולה להציל את הרה״ק מטשעחויב זצ״ל, ואכן השתתפו נכבדי וגבירי העיר סאטמאר ותרמו סכומים הגונים, ורבינו נחלץ תיכף חושים יחד עם הגה״ק מהרש״א מראצפערט זצ״ל באיסוף כספים למען הצלת הרה״ק מטשעחויב זצ״ל.

רבינו הטיל עול על הנגידים החסידים לדלג על הערים ולקבץ על הגבעות לאסוף סכומים הגונים לצורך הצלת הרב מטשעחויב, הרה״ח ר׳ חיים יוחנן לעפקאוויטש ע״ה והרה״ח ר׳ דוד מאשקאוויטש מסאטמאר נשלחו על פי דיבורו של רבינו לעיר בערגסאז וקלויזנבורג וגראסווארדיין, בעיר קראלי התייצב לשורת הנדיבים והעסקנים הרה״ח ר׳ אהרן צבי ווייס ע״ה (חתן הגה״צ משימאני זצ״ל) וכן רבים, והביאו כולם את תרומת ה׳ לידו הק׳ של רבינו.

לאחד מאנ״ש שנקרא לבית רבינו לתרום תרומת ה׳, פנה רבינו ואמר לו: ״הנה לפני זמן קצר אספתי כסף עבור הצלת יהודי סלאוואקיי ואז לא לקחת חלק בהמצוה, לכן אבקשך כעת שתכפול לי את הסכום אשר היה בדעתך ליתן לצורך צדקה זו״, וענה הלה לרבינו: ״הנה חשבתי ליתן סכום לרבינו ל׳כוון׳ בשעת הנתינה לצאת ידי חובתי על שני המצוות בנתינה אחת״.

אמר לו רבינו בחיוך קל: ״כוונות ! כבר יש מי שמכוון״ (״עס איז שוין דא ווער עס האט אינזינען), והראה בידו על הרה״ק מהרש״א זצ״ל שהוא מכוון כבר את הכוונות הצריכים לכוון, ואולם אתה צריך ליתן בפועל ממש.

רבינו ז״ל והרה״ק רבי שלום אליעזר זי״ע אף כתתו רגליהם והלכו לבקר בבית כמה נגידים גדולים להתרימם להצלת הרב מטשעחויב, כשהי׳ רבינו בבית הנגיד ר׳ יוסף פריינד ע״ה הכניס את רבינו בחדר לפנים מחדר ששם מונח האוצר (קאסע), ואמר לרבינו אינני יודע לנקוב את הסכום שצריכים לזה, והנני נותן רשות לרבינו ליקח מהאוצר כסף כאוות נפשו, ור׳ יוסף בעצמו יצא מן החדר, אך רבינו ז״ל אמר לו שמעולם לא עשה כדבר הזה, וחלילה לו מנגוע באוצרו של אדם אחר, ואין אני מחליט את הסכום שרוצה ליתן.

בדומה לזה אירע כשהיה רבינו בעיר וואדקעט בבית הנגידים האחים דייטש, ופתחו את אוצרם ואמרו לרבינו שיקח כמה שרוצה, ואף רצו לצאת מהחדר, ואמר להם רבינו: לא יעשה כן במקומינו, וכשהתעקשו שרבינו יאמר להם את הסכום הנצרך, ענה להם רבינו וכי מה אוכל לומר לכם, הנה חכמינו ז״ל קבעו ליתן מעשר ותוכלו ליתן לי חשבון של מעשר.

רבינו ז״ל ושותפו למצוה זו הרה״ק מרצפערט זצ״ל שרכו רגליהם הק׳ ואף ביקרו בבתי נגידים יחידים, ובהרבה מקרים שבעל הבית הבטיח סכום כסף גדול אולם לא היה לו מזומן בידו למלא את דרישת הצדיקים, לקח רבינו על אחריותו שהנגיד לא ישנה את דיבורו והשתדל להשיג את הסכום בהלוואה עד שיתן הנגיד את נדבתו, ובהרבה מקרים לקח הרה״ק מראצפערט על אחריותו את הדבר הזה.

רבינו בעצמו יצא על פני המדינה לעשות את השבת בקרב אנ״ש בעיר נירדהאז והתרים את אנ״ש האמידים שיפזרו מהונם לצורך מצוה רבתי שנזדמנה לידם להצלת זרע קודש בן מרן הד״ח זצ״ל, ורבינו לא נח ולא שקט עד אשר אסף את כל הסכום, והיה אז שעת הכושר וההזדמנות להתברך מפה קדשו של רבינו בברכות וישועות כל אחד במה שצריך.

רבינו ז״ל נסע אז פעמים רבות לבודאפעסט ונפגש עם ראשים וסגנים בהקונסולאטן ממדינות שונות לסדר את דבר הברחתו של הרה״ק מטשעחויב והכנסתו למדינת אונגארין, רבינו ז״ל הקדיש הרבה זמן להצלת הרה״ק מטשעחויב בעיר בודאפעסט.

הגה״ק רבי ישעי׳לע מטשעחויב זי״ע היה בגעטא באכניע במצב קשה, ובתחילה היו דלתי הגעטא סגורים אין יוצא ואין בא, ולא היה להם שום קשר עם אנשים מחוץ להגעטא וגם לא ידעו מהמתרחש מחוץ לגעטא, והגה״ק מטשעחויב לא ידע כלל שרבינו עוסק בלב ונפש לאסוף סכומים להצלתו, ואמר פעם למקורביו שהיו אתו בגעטא: ״תמיהני על אשר אינני שומע כלום מהרב מסאטמאר הלא הוא ריע כאח לי״.

אח״כ כעבור זמן קצר כבר התחילו קשרים במחתרת, והגה״ק מטשעחויב זצ״ל ובנו הרב מסוכא זצ״ל כבר היה להם קשרים סודיים עם הרה״ח ר׳ שלמה גפן ע״ה מהעסקנים הדגולים שעמד בקשרים עם רבינו ז״ל, ועם הגה״צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זצ״ל ונודע אז להגה״ק מטשעחויב על פעולות צדיק לחיים רבינו ז״ל.

פאספארט ממדינת פאראגוואי

אחר הפסח של שנת תש״ג כתב הגה״צ רבי מיכאל בער זצ״ל להעסקן ר׳ חיים ישראל אייז ע״ה אודות הצלת השרידים בהגעטא באכניע בזה״ל:

ישנם שם כפי הנשמע הרב מבאבוב (הצעיר) (האדמו״ר ר׳ שלמה זצ״ל) הגה״ק ר׳ ישעי׳ בנו של רבינו בעל ד״ח, הגאון הגדול הצדיק ר׳ משה מבאיאן (הוא בטארנא) אם הגאון ר׳ מנחם זעמבא עדיין בחיים בווארשא אחר הנוראות שארעו שם בימים האחרונים, מי יודע, ימים אחדים לפני הפסח היה עדיין שם, ע״כ בקשתינו לקבוע סכום גדול תיכף ומיד בלי מו״מ ארוך עבור הצלת תלמידי חכמים וכו׳.

במכתב להעסקן ר׳ משה בלוי ז״ל מירושלים שם כותב הגה״צ רבי מיכאל בער זצ״ל שחותנו הגאון מנייטרא כבר קיבל את הרשות כניסה לישמעאל רק מבקש גם עבור משפחתו וכו׳ וכה דבריו במכתבו:

משתדלים להציל מפולין לסלאוואקיי ומסלאוואקיי לבודאפעסט את הגה״צ מבעלז והגה״צ ר׳ ישעי׳ בנו של בעל ד״ח, ורבי משה׳לי פרידמאן מבאיאן ור׳ מנחם זעמבא אם עודני חי, וכעת נזדמן

להם היתר יציאה ע"י הגר והעיקר הוא רשות כניסה לישמעאל (דהיינו טערקיי) וזה יש להמציא ע"י הציר הבריטי או ארה"ב וכו' והנה אפשר לנו להרכיש ע"י בערן פאספארט של פאראגוואיי, יהיה למי שיהיה השאלה היא שאלה של כסף, אולי אפשר לפעול ע"י הקאנזול הפאראגוואיי בישמעאל או אצל הציר הבריטי וכו' ויתנו את זה הרשות לבודאפעסט וכו'.

כפי הנראה מכך היה פאספארט של מדינת פאראגוואיי דרך בטוחה להנצל ואכן ר' חיים ישראל שהציל רבים ע"י רכישת פאספארט כזה כבר שלם ע"י שליחים את הפאספארט להגה"ק מטשעחויב זצ"ל וכבר היה בידיו כפי שכתב ר' חיים ישראל במכתבו.

כפי המדובר היה שאותה אויטא שתסיע את הגה"ק מבעלזא זי"ע להבריחו למדינת אונגארין, תסיע גם את הגה"ק מטשעחויב זצ"ל, אמנם על אף כל ההשתדלות והעסקנות בהצלת הגה"ק מטשעחויב זצ"ל, ואף שהפאספארט הפאראגוואי כבר היה בידו לא אסתייע מילתא בעווה"ר, והגה"ק מטשעחויב נשאר בגעטא באכניע, וכשהגיע האויטא לאונגארין ונודע לרבינו שהרב מטשעחויב אינו בין הניצולים לחירות בהאויטא לא היה קץ לצערו.

הצלת הגה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע

אולם הגה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע ואחיו הגה"צ רבי מרדכי מבילגורייא זצ"ל ברחו בגעטא באכניע ע"י אותה אויטא וקבעו משכנם בעיר בודאפעסט.

ארוכה מאוד פרשת הסבל והתלאה שעבר הגה"ק מבעלזא זי"ע והבריחה מגעטא באכניע לאונגארין וכו', עד שאמר שכל מי שזכה וניצל מידי הצוררים ברור לו ששני מלאכים ליוו אותו במשך כל הזמן.

יהודי אונגארין פעלו בלב ונפש להצלתו וכאמור שלחו הרב כסף לקנות לו מקום באויטא מיוחד שתסיע אותו בחשכת ליל לאונגארין, וגם רביה"ק שלח סכום גדול למחיר הטעקסי עבור הגה"ק מטשעחויב שהיה צריך לבוא באותה טעקסי.

באחד הימים בשנת תש"ג הגיע הגה"ק מבעלזא זי"ע באויטא מיוחד עם אחיו הגה"צ מבילגורייא למדינת אונגארין ותהי ראשית דרכם לעיר אונגוואר, השעה שהגיעו לאונגארין היה לפני הצהריים בשעה שיהודי אונגוואר חזרו מבית המדרש מתפילת שחרית, והנה נעצר האויטא ואחר יצא מהאויטא ועצר יהודי ברחוב ושאלו בסוד "מי בכאן נמנה על חסידי בעלזא", והראו לו על אחד שהוא מחסידי בעלזא, וניגש אליו המשמש ואמר: הנה באויטא זו נמצא הרב מבעלזא שהגיע זה עתה מבאכניע לאונגארין.

מחמת סיבת הבריחה מהגעטא והברחת הגבולים שלא יכירוהו לא לבש הגה"ק מבעזלא זצ"ל את האיצטלא דרבנן ולבש בגדי איכר שלא ניתן להכירו, החסיד הכניס את הרב מבעלזא לביתו, וכשנודע מפה לאוזן שהרב מבעלז נמלט מעמק הבכא ונמצא במינת אונגארין צהלו יהודי אונגארין על השמועה טובה כי באה.

סיפר הרה"ח ר' יחזקאל אייזדארפער מתלמידי רבינו מעיר אונגוואר, שכאשר נודע לו שהרב מבעלז נמצא בעירו, מיהר לקרוא ע"י הטעלעפאן לעיר סאטמאר להרה"ח ר' מרדכי כץ ע"ה וביקשו שיבשר תיכף ומיד לרבינו שהרב מבעלז הגיע, בשיחתו על הטעלעפאן לא רצה להזכיר את המילים "פולין" ו"בעלז" וכדומה מחמת פחד, וקראו בשמו ש"הרב ר' אהרן רוקח ואחיו ר' מרדכי הגיעו לאונגוואר", כשנכנס רבינו לבית מדרשו לתפילת מנחה ניגש ר' מרדכי כץ ע"ה ומסר לרבינו את הידיעה על הצלת הרב מבעלזא, רבינו קיבל את הידיעה בצהלת פנים ושאל: ומה חדשות נשמע

מהרב מטשעחויב האם נמצא גם הוא בהאויטא בין הפליטים, וכאשר השיבו לו בשלילה כאב לרבינו מאוד שהגה"ק מטשעחויב לא מילט את נפשו לאונגארין.

אח"כ עבר הגה"ק מבעלז לבודאפעסט שם התאכסן בבית ר' שלמה שטערן ע"ה שהיה לו בית מלון בעיר, רבינו היה בידידות עם הגה"ק מבעלזא ועם אחיו הגה"צ מבילגורייא וביקר אותם בגלותם בבודאפעסט.

גם לבש אז הגה"ק מבעלזא את התפילין של רבינו, וגופא דעובדא הכי הוי: עוד בימים כתיקונם בשנת תרצ"ד כאשר נחלתה מחברתו הטהורה של רבינו ז"ל בזיוו"ר הרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה והועברה לבית החולים בעיר בודאפעסט, ורבינו התאכסן אז בבית ר' שלמה הנ"ל כמשלוש חדשים עד אשר חזר לסאטמאר עם הרבנית ע"ה, ובאותו פרק קנה רבינו לעצמו תפילין חדשים מהרה"ח ר' איתמר טובי' שווארץ ע"ה בתים מאכער מעיר סאטמאר, ולאות הכרת הטוב השאיר רבינו את התפילין הישנים שלו אצל בעל האכסניא ר' שלמה שטערן בבודאפעסט.

עתה כאשר הגיע הגה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לאונגארין בעירום ובחוסר כל, וחפציו נשארו בפולין ואף טלית ותפילין לא היו לו רק בגפו יצא עורו על בשרו, וכאמור עשה את אכסנייתו בבודאפעסט בבית ר' שלמה שטערן שהתייצב בכל חום לבבו לאכסן את הצדיק הפליט בביתו, ואף הציע ר' שלמה ע"ה להגה"ק מבעלזא את התפילין של רבינו שהשאירם אצלו, והגה"ק מבעלזא נהנה מאוד מזה והניח תפילין אלו במשך שמונה חדשים, והיו אצלו בחשיבות גדול עד שרכש לו תפילין חדשים ואז החזיר את התפילין של רבינו לבעליהם ר' שלמה שטערן ע"ה.

אולם לא ארכו לו שם ימי שלוה וישב הגה"ק מבעלזא בעיר בודאפעסט בפחד גדול כי הגעסטאפא מפולין ביקשה ממשלת אונגארין להחזיר את הרב מבעלזא שברח מהגעטא.

סיפר א' מאנ"ש שיחיו שהוא נסע פעם לבודאפעסט להביא להגה"ק מבעלז בד של משי לתפור לו גלימה לשבת, כשבא לפעסט לא ידע איפה נמצא הרב מבעלז, כי מקום המצאו היה בהחבא ובסתר, והלך להרב מנייפעסט וסיפר לו שהוא רוצה ליכנס אל הרב מבעלזא, ואמר לו הרב מנייפעסט היה אראה לך את מקום מחבואו של הרב מבעלזא, ולקחו למקום סתר ונכנס להרב מבעלז, והרב מבעלז אמר לו שאל יספר לאף אחד שהיה אצלו.

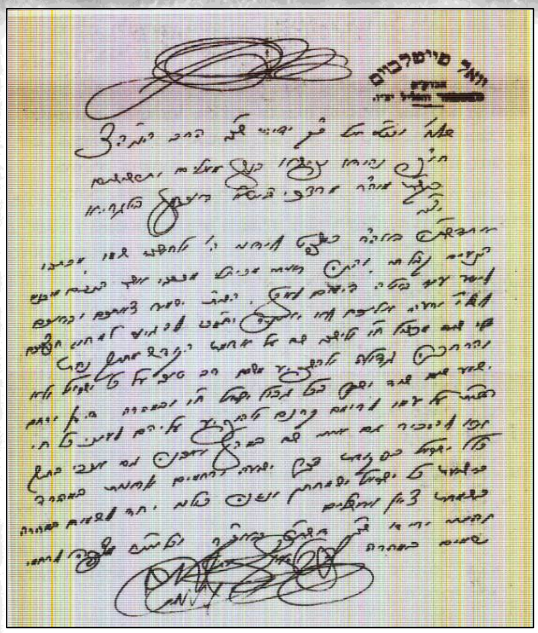
הגה"ק מבעלזא ואחיו הגה"צ מבילגורייא נסעו מבודאפעסט לארה"ק בחודש שבט שנת תש"ד, דבר עזיבתם את ארץ אונגארין נשמר בסוד שלא יתפרסם הדבר ולא יכשל ח"ו ע"י זדים, טרם הפרדם מאונגארין שלח הרב מבילגורייא זצ"ל מכתב לרבינו ז"ל שבו מזכיר ברמז להודיע לרבינו כי נוסעים הם לארה"ק בעוד כמה ימים, ומבקש מרבינו שיעתיר עליהם ויצוה את ברכתו הק' שיהא צאתם מאונגרין ובואם לא"י בלי מכשול ח"ו.

רבינו השיב להגה"צ מבילגורייא ומכותלי מכתבו ניכר כי קרובה יציאתם מבודאפעסט, וציוה להם ברכת קדשו לרגלי הנסיעה שיהא צאתם ובואם לשלום ויעבור בלי מכשול ח"ו.

וזהו העתק מכתב קדשו של רבינו ז"ל:

שלו' וכט"ס אל כ"ק ידידי ש"ב הרב הגה"צ חו"פ נהורא נפישא בנש"ק מאלים ותרשישים כקש"ת מוה"ר מרדכי שליט"א האבדק"ק בילגורייא יצ"ו.

אחדשתה"ר באה"ר כמשפט ליראי ה' ולחושבי שמו מכתבו הנעים קיבלתי, והנה ראיתי מכותלי מכתבו אשר הנכם מוכנים ליסע עוד באלה הימים לארה"ק, השי"ת ישמור צאתכם ובואכם לשלום ורעה אליכם לא יאונה, ותזכו להגיע למחוז חפציכם בלי שום מכשול ח"ו, ולישב שם על אדמת קודש מתוך נחת והרחבה גדולה, ולהשפיע משם רב טוב על כל ישראל, ולא ישמע עוד שוד ושבר בכל

גבול ישראל ח״ו ובמהרה דירדן ירחם השי״ת על עמו לרומם קרנם ולהופיע עליהם לעיני כל חי, ונא להזכיר גם אותי שם בארה״ק ואבנה גם אנוכי בתוך כלל ישראל בפקודת דבר ישועה ורחמים, ולראות במהרה בישועת כל ישראל ושמחתן, ונזכה כולנו יחד לשמוח במהרה בשמחת ציון וירושלים.

והננו ידידו ש״ב דושת״ה באה״ר ובלונ״ח מצפה לרחמי שמים במהרה.

הק׳ יואל טייטלבוים (-) חי״ק

נסיון אחרון להצלת הגה״ק מטשעחויב זי״ע

אחר שנכשלה הצלת הרב מטשעחויב זצ״ל והעברתו למדינת אונגארין לא נחו העסקנים ולא התייאשו, והמשיכו בכל ההשתדלות אולי יזכו ויעלה בידם להציל את בן זקוניו של מרן הקדוש בעל דברי חיים זי״ע.

כמה פעמים נשלחו אויטא׳ס להציל את משפחת הגה״ק מטשעחויב, אולם האויטא לא היה יכול להכנס אל תוך הגעטא, והיה עומד מאחורי הגעטא ומנהיג האויטא היה שולח שליחים למעונו של הגה״ק מטשעחויב, ועפ״י רוב עמדו אנשים קלי דעת שחטפו את האויטא ואמרו שהם משפחת הגה״ק מטשעחויב ונסעו לחירות, עד שהחליט הגה״ק מטשעחויב עם העסקנים שיסמנו איזה סימן עם השליח הערל מנהיג האויטא שהיה שולח פתקא שמחפש את הגה״ק מטשעחויב והיו משיבים לו את הסימן בכתב על פתקא, ורק באופן זה ישלמו את הכסף למנהיג האויטא.

הגה״ק מטשעחויב בחר את הסימן שמות שלשה רבנים ושם אמם שהיו גרים באונגארין, האחד היה רבינו ז״ל ושמו **יואל בן חנה**, והשני היה הגה״ק בעל מנחת אלעזר ז״ל ושמו **חיים אלעזר בן אסתר**, והשלישי היה חתנו הרב ר׳ ברוך אב״ד מונקאטש, וכשמסרו את הסימן למנהיג האויטא אז הכניסם אל האויטא, ובתחבולה זו ניצלו צאצאי הרב מסוכא זצ״ל שיצאו מן הגעטא והגיעו למדינת טשעחיי ומשם למדינת אונגארין ע״י הרה״ח ר׳ שלמה גפן ע״ה שפעל הרבה בזה, אבל להרה״ק מטשעחויב בעצמו לא עלה הדבר להנצל בדרך זה.

רבינו שעסק להצלתם של ישראל ובעיקר הרבה פעלים עבור הגה״ק מטשעחויב זצ״ל בן מרן הקדוש מצאנז זי״ע לא נתן מרגוע לנפשו, וכל ימי הקיץ דשנת תש״ג היה עסוק בפעולות שונות להצלת הגה״ק מטשעחויב זי״ע.

בחודש אב תש״ג נתעוררה עוד הפעם פתח הצלה ומבוא להוציא את הרב מטשעחויב זצ״ל ואתו עמו הרבה אנשים מגעטא באכניע, וגופא דעובדא הכי הוה שאחד מקציני העס עס בגעטא באכניע הרגיש באופק שקרוב קיצם של גרמניה ולא יתארך זמן רב וינחלו מפלה גדולה, לכן הסכים למלא מסילה מיוחדת להסיע קבוצה גדולה סמוך לגבול מדינת אונגארין באמתלא שמסיעים אותם למחנה ריכוז, ומשם יתגנבו ויבריחו את הגבול למדינת אונגארין.

הדבר כמעט היה מוכן, אמנם היו צריכים להסכמת ראש ממשלת אונגארין ״הארטי״ שיתן להם רשות לעבור את הגבול, וליתן להם אזרחות מדינת אונגארין לפי שעה.

הגה״צ ר׳ יעקב צבי האב״ד סוכא בנו של הגה״ק מטשעחויב זצ״ל רצה מאוד לנסות ולתור את הדרך האם יהיה אביו הקדוש והישיש ביכולת ליטול עליו נסיעה כזו, ושלח את בתו שתברח לאונגארין ותעבור את הגבולים, ותראה האם יכולים להטיל עול כבד כזה על הגה״ק מטשעחויב לעת זקנותו.

בתו של הגה״צ ר׳ יעקב צבי מסוכא הגיעה לעיר מעזשעלאבריץ ושם המתין עליה הרה״ח ר׳ שלמה גפן והוא הביא לה ניירות ותעודות מזויפות שהיא בתו, והעביר אותה תחת חסותו לעיר בארדיוב, ומשם שלחה מכתב סודי על ידי ערל אחד אל תוך הגעטא באכניע והודיעה לאביה זצ״ל שהגיעה בשלום לאונגארין.

כיפי שסימנה עם אביה הרב מסוכא שתכתוב לו במכתב סודי שפגשה את ״אברהם״ אז סימנא מילתא שהדרך נכונה ויוכלו לעבור בניקל, ואם תכתוב שפגשה את ״יצחק״ אז הדרך קשה אבל יכולים לעבור ולהגיע, ואם תכתוב שפגשה את ״יעקב״ אז הרי הדרך מסוכן, והיא כתבה לאביה שמצאה על אם הדרך את ״יצחק״, והיה זה משום סימן שהדרך אמנם קשה אבל יכולים לעבור בה.

הגה״צ מסוכא חזר ושלח מכתב סודי לבתו לבארדיוב שתדבר עם הגה״צ רבי שלמה׳לע האלבערשטאם זצ״ל האדמו״ר מבאבוב (שג״כ היה בגעטא באכניע ובחסדי ה׳ עלה בידו להנצל ונמלט על נפשו ונמצא כעת באונגארין, והוא יודע את הדרך להצלה על בוריו ואת כל הכרוך בהצלתם), שהרב מבאבוב זצ״ל יתקשר עם העסקנים הנמרצים העוסקים במלאכת הקודש להצלת היהודים מגעטא באכניע, ובראשם את דודו הרב מטשעחויב, וימהרו את עבודתם כי הזמן קצר.

ר׳ שלמה גפן ע״ה עמד בקשרים הדוקים עם להבחל״ח הרה״ח ר׳ ליפא לעפקאוויטש שהיה מגדולי העסקנים להצלת הרב מטשעחויב ובמכתב סודי הודיע את כל הפרטים שצריכים להזדרז חיש מהר להצלת הרב מטשעחויב, ובאם נחמיץ את השעה אז יש לחוש כי הרשעים יחסלו בקרוב את הגעטא, ואז כבר יהיה מאוחר מדי.

בשלהי דקייטא היה הרה״ק רבי שלום אליעזר׳ל מראצפערט זצ״ל בעיר סאטמאר ללינת לילה בבית רבינו ז״ל לעסוק בענין הצלת אחיו הרה״ק מטשעחויב, והוסכם ביניהם שרבינו יסע למרחץ טארנא וישהה שם שני שבועות, ויעמוד בקשר עם העסקנים שיביאו לו ידיעות בענין ההצלה, ומשם יסע לסיגעט ליומא דהילולא של מרן הייטב לב זצ״ל להשתטח על קברו, ומשם יעשה את דרכו לפעסט לעמוד על המשמר ולהתוודע מקרוב על פעולות העסקנים בפרטי ההצלה של הרב מטשעחויב זצ״ל.

אולם אחר שהיה רבינו שבת אחד בטארנא בא במרוצה הרבני ר׳ ליפא לעפקאוויטש מגראסווארדיין לנסוע לכפר טארנא לרבינו ז״ל, ופגש את רבינו כשעמד להיכנס לבית המדרש לתפילת שחרית, כשראהו רבינו פנה אליו תיכף ומיד, ורבינו האריך בשיחתו עם ר׳ ליפא כשתי שעות ויותר. ר׳ ליפא מסר לרבינו כל הפרטים שקיבל ידיעה שכעת הנהו ההזדמנות האחרונה להצלת הרב מטשעחויב, ובאם יאחרו כעת את המועד אז חלילה הרי זה לאחר יאוש, ומי יודע אם בכלל יוכלו להצילו.

רבינו נתרגש עד מאוד ולבו נסער עליו והחליט על אתר לשום לדרך פעמיו לעיר בודאפעסט ולהפסיק את שהותו בהמרחץ טארנא, שלא להחמיץ את השעה, ונזדרז תיכף ונסע במהירות לבודאפעסט.

גם הרה״ק רבי שלום אליעזר׳ל הגיע חיש מהר בדחיפות לעיר בודאפעסט, וטכסו עצה ביחד ועסקו שניהם בענין ההצלה, ואח״כ חזר רבינו לסאטמאר בצפיה שהפעולות יעשו פרי.

כשהיה רבינו בעיר בודאפעסט יחד עם הרה"ק רבי שלום אליעזר"ל זצ"ל עשה אז הרה"ח ר' חיים ראטה ע"ה מסיבת בר מצוה לאחד מצאצאיו, ורבינו ז"ל עם הרה"ק ר' שלום אליעזר הלכו שניהם לפאר את מסיבת הבר מצוה כאות הכרת הטוב לגודל פעולותיו בשטח ההצלה.

אמנם לא זכה דורינו שחד מזרעא קדישא יוצאי חלציו של מרן הקדוש בעל דברי חיים ז"ל ישרוד לחיים אחר החורבן, וביום ג' לחודש אלול שמו הרשעים הארורים קץ לחיי הרה"ק מטשעחויב ואתו עמו בנו הרה"צ מסוכא וכל משפחתם, וכן הרה"ח ר' אלימלך גרינפעלד מסאטמאר שהיה שם בגעטא, והרבה אנשים שהיו צריכים להיות על המסילה לצאת מהגעטא נספו כולם על קידוש ה' הי"ד זי"ע, ובשנה שלאחריה נשלח לאוישוויץ מאונגארין אחיו הקשיש הוא הרה"ק מהרש"א מראצפערט זי"ע ועלו שניהם בלהב אש השמימה, ונתערב דם קדושים וטהורים בדם כל הצדיקים והצדקניות שנספו על קדושת שמו יתברך, רחמנא אידכר לן זכותם של בני מרן הקדוש מצאנז זצ"ל ויושיענו בקרוב למען בן הנעקד על עצים ואש.

לב יודע

סיפר א' מאנ"ש שיחי' שבאחד הימים בתחילת חודש אלול היה רבינו נתון במצב של דכאון נורא עד כדי כך שפקד על אנשי ביתו שלא יתנו רשות לאף אחד להכנס אליו, והתבודד בחדרו כל אותו היום סגור עלי בריח ומנעול, ולא רצה לקבל פני איש, כשיצא רבינו מחדרו הטיל במראהו אימתה ופחד גדול, וניכר היה עליו שברון לבו ומרות רוחו.

ולימים אחרי כן נודע שבאותו יום נסתלק הגה"ק מטשעחויב זצ"ל בגעטא באכניע שהרשעים הארורים ימ"ש שלחו ידיהם בקדוש ה' ושמו קץ לחיי צדיק וקדוש זי"ע הי"ד, ואף שהידיעה לעיר סאטמאר נתאחרה לבוא, אבל הרגישו על רבינו ביום זה כי לבו מנבא לו ומזלי' של רבינו חזה שקשה היום לישראל כי לפי זכרונו לא היה רבינו אף פעם במצב כזה שלא הניח איש לבוא לפניו, רק ביום מר זה ג' אלול תש"ג שאז הרגיש כי עת צרה היא ליעקב, ואכן כך היה כי שר וגדול נפל בישראל ונהרג כהן ונביא, ה' יקום דמו.

וקשה יותר להצילו...

אף אחר שכבר נספה הגה"ק מטשעחויב זצ"ל בגעטא באכניע ביום ג' אלול, והידיעה האיומה על הסתלקותו של הגה"ק מטשעחויב זצ"ל טרם הגיע לאזני רבינו, כתב רבינו ביום ערש"ק פרשת כי תצא את מכתבו הנודע להעסקן ר' חיים ישראל אייז ע"ה בעיר צירייך ומזכיר בסוף מכתבו את ענין הצלת הגה"ק מהר"י מטשעחויב זצ"ל שקשה מאוד להצילו, וזה לשון קדשו:

...בענין הה"ק הר"ר ישעי' שליט"א בנו של מרן הדברי חיים זלה"ה הי' כמה סיבות וקשה יותר להצילו ואחר רוב ההשתדלות עדיין לא נעשה עמו דבר ולזה צריך להשתדל עבורו בפרטיות וד"ל.

כשהגיעו לאזני רבינו הבשורה הנוראה שהדייטשן תפסו את רבי ישעי'לע והרגו אותו, הספידו מספד גדול ומר בדרשתו בליל יום הקדוש בדרשת "כל נדרי" שנת תש"ד בדמעות שליש.

בין הדברים אמר רבינו לפרש הפסוקים והי' בשמעו את דברי האלה הזאת, ואפשר לומר שזה קאי על מיתת צדיקים, והתברך בלבבו לאמור שלום יהי' לי וכו', ולכאורה איך שייך לומר שלום יהי' לי על מיתת צדיקים, אלא הכוונה שכל זמן שהצדיק בעולם יש ממי ללמוד דרכי ה', וכל אחד בראותו את הצדיק מפחד תמיד שלא יצא ידי חובתו בעבודת ה', אבל כשנסתלק הצדיק מן העולם סר הפחד מלבו ולא יוסיף עוד בעבודת הבורא ויאמר שלום יהי' לי, וכן הרשעים שבדור בזמן

שהצדיק בחיים מפחדים ממנו, אבל כשהצדיק הדור נסתלק ואזיל גברא דמסתפינא מני', אזי שמחים הרשעים באומרם מי יאמר לי מה תעשה, וז"ש והי' בשמעו וגו' אין והיה אלא לשון שמחה, כי הרשעים שמחים בפטירת הצדיקים באמרם כי מעתה שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך.

וצעק רבינו: **"מען קען נישט אויסאלטן די גזירות רעות וואס מען הערט, מען האט צוגענומען פון אונז דעם היליגן רב'ס א קינד, אשר אמרנו בצלו נחי' בגוים".**

והמשיך רבינו ואמר: מי יעלה לנו את התקיעות ואת התפילות, כמו שידוע דברי ק"ז מרן הייטב לב זי"ע אשר אמר בהספידו על מרן הק' בעל דברי חיים זי"ע לפרש מאמר הכתוב ללמד את בני יהודה קש"ת...

ההשתדלות בעיה"ק ירושלים

בעשי"ת שנת תש"ד נתאספו בעיר הקודש ירושלים הרבה חסידים ואנשי מעשה לטכס עצה בהצלת הגה"ק מטשעחויב כי דבר הסתלקותו לא הגיע אליהם, והחליטו לפנות לר' חיים ישראל אייז שהוא ישתדל עבורו בהצלתו וכל האמצעים הדרושים להצלתו.

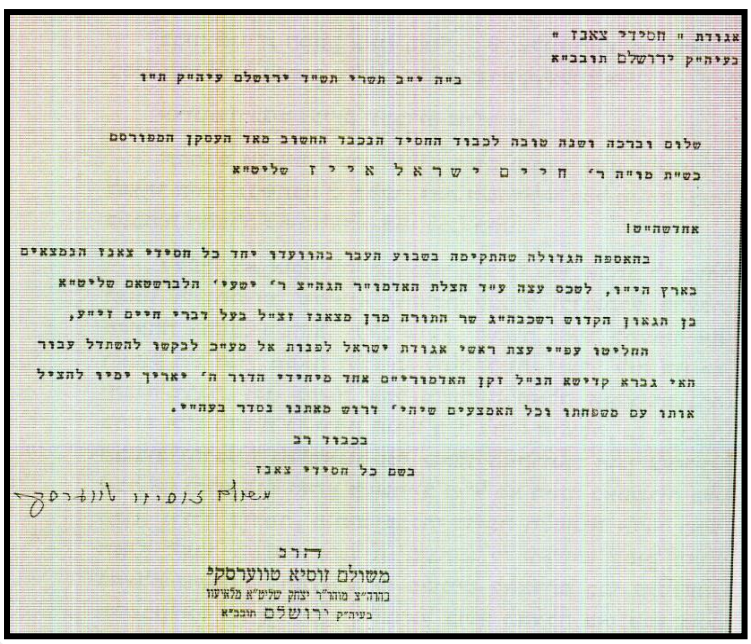
הרה"צ ר' זושא'לע טווערסקי זצ"ל בן בתו של הרב מטשעחויב כתב מכתב בשם "אגודת חסידי צאנז" והעתקנוהו פה:

ב"ה י"ב תשרי תש"ד ירושלם עיה"ק ת"ו, שלום וברכה ושנה טובה לכבוד החסיד הנכבד החשוב מאד העסקן המפורסם כש"ת מו"ה ר' חיים ישראל אייז שליט"א

אחדשה"ט ! בהאסיפה הגדולה שהתקיימה בשבוע העבר בהוועדו יחד כל חסידי צאנז הנמצאים בארץ הי"ו, לטכס עצה ע"ד הצלת האדמו"ר הגה"צ ר' ישעי' הלברשטאם שליט"א בן הגאון הקדוש רשכבה"ג שר התורה מרן מצאנז זצ"ל בעל דברי חיים זי"ע.

החליטו עפ"י עצת ראשי אגודת ישראל לפנות אל מע"כ לבקשו להשתדל עבור האי גברא קדישא הנ"ל זקן האדמורי"ם אחד מיחידי הדור ה' יאריך ימיו להציל אותו עם משפחתו וכל האמצעים שיהי' דרוש מאתנו נסדר בעזה"י.

בכבוד רב. בשם כל חסידי צאנז. משולם זוסיא טווערסקי בהרה"צ מוהר"ר יצחק שליט"א מלאיעוו בעיה"ק ירושלים תובב"א.

אגודת " חסידי צאנז "
בעיה"ק ירושלם תובב"א

ב"ה י"ב תשרי תש"ד ירושלם עיה"ק ת"ו

שלום וברכה ושנה טובה לכבוד החסיד הנכבד החשוב מאד העסקן המפורסם
כש"ת מו"ה ר' ח י י ם י ש ר א ל א י י ז שליט"א

אחדשה"ט!
בהאספה הגדולה שהתקיימה בשבוע העבר בהוועדו יחד כל חסידי צאנז הנמצאים
בארץ הי"ו, לטכס עצה ע"ד הצלת האדמו"ר הגה"צ ר' ישעי' הלברשטאם שליט"א
בן הגאון הקדוש רשכבה"ג שר התורה מרן מצאנז זצ"ל בעל דברי חיים זי"ע,
החליטו עפ"י עצת ראשי אגודת ישראל לפנות אל מע"כ לבקשו להשתדל עבור
האי גברא קדישא הנ"ל זקן האדמורי"ם אחד מיחידי הדור ה' יאריך ימיו להציל
אותו עם משפחתו וכל האמצעים שיהי' דרוש מאתנו נסדר בעזה"י.
בכבוד רב
בשם כל חסידי צאנז

דרוש
משולם זוסיא טווערסקי
בהרה"צ מוהר"ר יצחק שליט"א מלאיעוו
בעיה"ק ירושלים תובב"א

וכדאי להעתיק מענתו של העסקן הנמרץ ר' חיים ישראל אייז ע"ה שכתב לנכדי הגה"ק מטשעחויב זצ"ל לעיה"ק ירושלים תובב"א בנוגע להצלת הרב מטשעחויב זצ"ל, ומזכיר שם את השתדלותו המרובה של רבינו ז"ל בהצלת שלש משפחות חשובות בני קדושים

מנכדי מרן הק׳ מצאנז זי״ע שרבינו פעל ברכישת כסף להצלתם, הלא הם המשפחות המפוארות לבית טשעחויב, באבוב, קאלאשיץ, וז״ל:

ב״ה ציריך מרחשוון ב׳ לך לך ה׳תש״ד

כבוד אגודת חסידי צאנז בעיה״ק ירושלים תובב״א ובראשם הרב היקר בנש״ק משולם זוסיא טברסקי שליט״א.

אדונים ורבנים נעלים ונכבדים שליט״א. יקרתכם מן י״ב תשרי הגיעני היום וממהר הנני בתשובתי, למותר היתה בקשתכם כי בלעדי זאת השתדלתי בכל מאמצי כוחי בעבודת ההצלה לאותו צדיק כמו לבני ביתו.

לצערי לא אוכל להיות מבשר טוב כי כפי שכתב לי בעתו הגאון ר׳ יואל׳יש שליט״א שהרבה לעמול ולהשתדל בהצלת משפחת בובוב, טשחוב, וקאלישיטץ, שקשה מאוד להעביר את הצדיק ר״י זצ״ל מפאת חולשתו לימי זקנותו ונצרך לזה הון רב והכנה דרבה, ובה בשעה שכל משפחות מאלה הנמצאים ב״ה בחיים (כ״ג נפשות כן ירבו) **הגיעו ב״ה לחוף ההצלה, גם הרבנית מבובוב והרבנית מלימאנוב אף שאלו האחרונות אינן צעירות, אבל זקן וחלש כמו הה״צ מטשחויב זצ״ל לא היתה באפשרות בלי הכנה גדולה קודמת, בנתים קבלתי ידיעה טלפונית אחרי ראש השנה העבר מפעסט ששל״ח, והגה״צ ר׳ יואל׳יש עסוק מאוד בהצלת משפחתו, המצאתי לו סכומים להצלתם כפי שהודעתי החשבון אל בא כח אגודת ישראל בועד ההצלה באינסטאנבאל הר״י גריפל.**

כמו״כ שלחתי טלגרמה אל נשיא אגודת ישראל הר״י רוזנהיים והשיב לי שימציא לי בקרוב סך של חמשת אלפים דולר ואשר מקוה הנני לקבל בקרוב את הסכום הנ״ל והיתה הרווחה מועטת.

עומד הנני נכון בכל עת לשרת אתכם בכל עבודת ההצלה עד כמה שתהי׳ לא-ל ידי.

בעתו המצאנו מכאן דרכי-ה בעד הצה״ק מטשחוב זצ״ל ואשר הצילה אותו אז מהגולה אשר הגלה למזרח.

בהוקרה רבה ובברכת גאולה קרובה וישועה שלימה. חיים ישראל אייז.

לסיום פרק ההצלה של הגה״ק מטשעחויב זצ״ל יש להוסיף כי צאצאי הרה״צ מסוכא זצ״ל הגיעו למדינת אונגארין כבר בחודש אב תש״ג בהשתדלותו של הרה״ח ר׳ שלמה גפן ע״ה, ובחודש אדר תש״ד הגיעו לעיר סאטמאר לרבינו זי״ל, ואח״כ עברו לעיר קלויזנבורג ומשם לבודאפעסט, ועל פי שליחותו של רבינו זי״ל פעל למעניהם הרבני המפורסם ר׳ חיים ראטה ע״ה חבר ועד ההצלה בבודאפעסט, והעלה אותם על המסילה המיוחדת (זאנדער טראנספארט) שנשלחה לבערגן בעלזן שרבינו זי״ל ניצל בה, ומשם למדינת שווייץ והיו כל הזמן תחת חסותם של רבינו זי״ל והרבנית הצדיקת ע״ה שדאגה בכל לב לשלומם וטובתם, וכן אחר המלחמה היתה הרבנית ע״ה נאמנה ומסורה להצלחתם, ועמדה לימינם בכל עת.

במכתב שכתב רבינו זי״ל אחר המלחמה להרה״ח ר׳ ליפא לעפקאוויטש ביום כ״ו אייר תש״ה מזכיר רבינו את נכדי הרב מטשעחויב זצ״ל בזה״ל:

...והנה מכיר אני את נכדם של הה״ק מהר״י זלה״ה מקראקא בני הה״צ זי״ל שהיה אב״ד סאכי שהיה עמנו יחד בבערגן בעלזען ומשם באו עמנו יחד לשווייץ ותיכף ביום בואם התחיל דודם שבאמעריקע להשתדל עבורם להביאם לשם וכו׳...

לסיום הדברים נכון להזכיר שעל המסילה שיצאה מבודאפעסט עם רבינו זי״ל לבערגן בעלזן ומשם אחר כמה חדשים לארץ שווייץ, ניצלו בה יותר משתים עשרה נפשות זרעא קדישא מיוצאי חלציו של האי סבא קדישא מרן הקדוש בעל דברי חיים זי״ע.

המשך יבוא אי״ה

חלק מהוצאות הגליון

נתנדב ע"י

מוה"ר יצחק צבי קליין הי"ו

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי' למזל טוב

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרוות מכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה,
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וכל טוב סלה

חלק מהוצאות הגליון

נתנדב ע"י

מוה"ר יעקב הלוי וויזעל הי"ו

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי' למזל טוב

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרוות מכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה,
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וכל טוב סלה

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

מאכלי הסעודה (ג)

◇ קוגעל ◇

אכילת קוגעל זכר ל'מן'

במקצת מקומות נהגו לאכול מוליתא, שקורין פשטיד"א, בליל שבת, זכר למן שהיה מכוסה למעלה ולמטה.

(שו"ע - או"ח סי' רמב בהגה)

זכר ל'מן' שיהי' לעתיד לבוא

לכאורה מנהג זה תמוה לרבים, דמה ראו לעשות בשבת זכרון למן שלא ירד בו כלל, והתוספות בפרק ע"פ כתבו דמשום שלא ירד המן יש לעשות זכר לו, והוא דחוק.

ומה נמלצו אמרי יושר של התורת חיים, שכתב טעם הגון לזה, והוא לפי דשבת בראשית הוא דוגמת שבת שלעתיד לבוא שהוא יום שכולו שבת, ולכן אנו עושים כמה דברים בשבת זה דוגמתו, היינו לאכול בשר ודגים נגד סעודת שור הבר ולויתן, ומקדשין על היין נגד היין המשומר בענביו לצדיקים לעתיד לבוא, וכבר אמרו חז"ל דעל שם זה נקרא 'שחקים' שבו שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבוא, ולכך שפיר יש לעשות בשבת זכר למן ההוא.

(ביאור הלכה - סי' רמב ד"ה זכר)

מעיקר סעודה של שבת הוא

וקיגעל של שבת וכו' מעיקר סעודה של שבת הוא, והוא מאכל שכל ישראל אוכלין מאכל אחד ועובדים לאל אחד, ומי שאינו אוכל קיגעל בשבת במדינה זאת בודקין אחריו וכו'.

(שולחן הטהור, קאמארנא – סי' קעו ס"ג)

אוכלים מאכל אחד

יש להדר לעשות בשבת מאכל המיוחד לשבת כגון הקיגעל שמיוחד לשבת, וכן בליל שבת יש לאכול מאכל שאין דרכו לאכלו בימות החול.

(שולחן הטהור, קאמארנא – סי' רמב ס"ט ובור זהב סק"ו)

רומז ליסוד

בשם הרה"ק מרוזין זיע"א, כי אכילת פשטידא שקורין קוגעל רומז ליסוד.

(משמורת שלום, קוידינוב – סי' מה אות ז בהערה)

רמז למחול לצדיקים לעתיד לבא

ורבינו הרה"צ בעל עטרת יהושע ירושלים זיע"א, אמר פעם רמז לאכילת "קוגעל", לפי שהוא מלשון "בעיגול", והוא מורה על מחול הצדיקים לעתיד לבוא, שהוא בסיבוב בעיגול, וכמו שאמרו חז"ל (תענית לא.) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו. ובזה פירש עוד רבינו זיע"א הנוסח 'בעגלא ובזמן קריב', היינו שאנו מתפללים ומתחננים, שנזכה במהרה ובזמן קריב אל העיגול והמחול, שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבוא.

(זמירות עטרת יהושע – סדר השולחן בליל שב"ק מקורות והערות אות רכו)

הרה"ק המהרי"ד מבעלזא דיבר ממצב היהדות הירוד במדינת רוסלאנד, ונענה ואמר: אילו היו מנהיגי עדת החסידים ברוסלאנד מחלקים יותר 'קוגעל', היו פחות בולשעביקע"ן מבני ישראל, כי הרבה בחורי ישראל נסחפו אחר תעמולותיהם של הרוסען, ואם היו מחזיקים אותם גם בפעולות חיצוניות היו מצילים אותם מטמיון רח"ל.

(פניני חסידות - פרשת צו אות יב)

היכל אחד שבו נותנים שכר עליה

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זיע"א שמע מפי הרה"ק מציעשנוב זיע"א, שאמר בשם הרה"ק מלובלין זיע"א, שיש במרומים היכל אחד שבו נותנים שכר על אכילת קוגל בשבת, ואפילו האוכל את הקוגל לתאבון בשביל שנפשו מהמדתו, גם כן יקבל שכר על כך.

(זמירות לעטר פתורא – עמוד פב)

הקוגעל שוקלים עם הזכיות

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זיע"א, שמע מפי הרה"ק בעל צבי לצדיק מבלאזוב זיע"א, שזקנו הרה"ק בעל בני יששכר זיע"א אמר בשם הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימאנוב זיע"א, שאכילת קוגל יצרפו ויוסיפו בשמים על חשבון הזכיות של האדם.

(זמירות לעטר פתורא – עמוד פב)

א שאד אוועקצוגעבן

הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע הי' אומר: אמאל האב איך געגעבן צדקה אין מיטען די וואך, אז ס'זאלן נישט ארויף קימען יודען שבת, ס'איז מיר געווען א שאד אוועקצוגעבן פונ'ם קיגעל, היינט מ'איז מגושם מ'טיילט אהין אין אהער.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד פז / קונטרס אבות על בנים - עמוד עח אות כה)

מהפכין הקוגעל

נהוג אצל הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, שקודם שמביאין לו "הקוגעל" אצל השולחן, מהפכים את הקוגעל על צד השני ממעלה למטה, ואם אירע ששכחו להפכו קודם שהכניסו 'הקוגעל', אזי מהפכו רבינו בעצמו, ומה עמקו מחשבותיו הק'. והחסידים אומרים שמאחר שרבינו הוא 'שר הקוגעל', ע"כ עושה כזאת ומהפך בזה מדין לרחמים.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד פז)

מהפכין דין לרחמים

בקונטרס תפארת נפתלי מובא, שמעתי מפ"ק של הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, שאמר בשם הרה"ק מלובלין זי"ע, למה כל המאכלים כשנוטל אותם מהקדירה הוא ישר, וקיגל הוא להיפך, שהסדר הוא שמהפכים את הסיר ליטול ממנו הקוגעל, ואמר מפני שהקוגעל מהפך דין לרחמים.

(שיחתן של עבדי אבות - ח"ב עמוד נג)

להפך מדת הדין לרחמים

הרה"ק מוהר"ר יצחק'ל מפשעווארסק זצ"ל נהג לחתוך "קוגל" לאורך ורוחב באלכסון, כמדומני מקפידת עשיית שתי וערב. גם הי' רגיל לומר בשם החוזה מלובלין זי"ע להפוך את הקוגל כשמובא על שלחן האוכלים, ובזה מהפכים מדת הדין לרחמים.

(יפה שיחתן - ח"ב עמ' ד)

על כל קוגל יש חשבון מיוחד

סיפר הרה"צ מקיוויאשד זצ"ל, שזקינו הרה"ק בעל בני יששכר אמר פעם על השלחן הטהור בשבת קודש בשם הרבי מלובלין זי"ע שעל קוגעל יש חשבון מיוחד בשמים, ובנו הרה"ק ר' דוד מדינוב בשמעו הדברים הללו נתלהב לבו מאוד וקפץ מהשלחן ונכנס לבית התבשיל לחפש אם יש עוד קוגעל ואכל הכל.

(זמירות לעטר פתורא - ליום שבת קודש עמ' פט)

לא ציונים לא מזרחיים ולא אגודאים

נוהג הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, שהקוגעל בשבת קודש מחלק להילדים תחילה, ואומר להם רבינו, שלא יהיו לא ציונים ולא מזרחיים, ומוסיף בלחש ולא אגודה'יסטען.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד פח)

ידוע שהרה"ק ר' חנה מקאלאשיין זצ"ל אמר על הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זצ"ל, שהוא השר של קוגל, כידוע כמה ענינים חשובים בזה, ושמעתיו כמה פעמים, שאומר בעת חלוקת הקוגל של שב"ק, להמון ילדים שנאספו אליו בעת קידושא רבה, שבטוח הוא שאותן הילדים לא יהיו ציונים ומזרחיים, ואלמלא מוראו הי' אומר עוד.

(יפה שיחתן, ראדומישלא - ח"א אות קט)

לאכול קוגעל כדי שיכלו להתענות ביוהכ"פ

הרבי מלובלין זצ"ל היה אומר שצריכים לאכול פשטידא (קוגעל) בשבת, כדי שיוכלו להתענות ביום הכיפורים.

(שיח זקנים – ח"ד עמוד צו)

בכף הזכויות

שמעתי בשם כ"ק הצה"ק מהר"ש זצוק"ל האדמו"ר מסטראפקוב שאמר דבשעה ששוקלים הזכיות של אדם מוסיפים על כף הזכיות גם אכילת הקוגעל שאכל לכבוד שב"ק ובזה יכריע כף הזכות.

(שי למורא, פריעדמאן - ח"א עמוד סא)

במקום תקיעת שופר

בשם הגה"ק בעל התניא זי"ע מובא שאמר, דאין תוקעין בר"ה שחל בשבת כיון דממילא אוכלים קוגעל, וסוד ה' ליראיו.

(אוצר הלכות, פריעדמאן - סי' רפט ס"ק פח)

נתוסף על חשבון זכיותיו

שמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, שזקינו הרה"ק רבי איציקל זי"ע שמע מזקן אחד, שהגה"ק בעל בני יששכר זי"ע, אמר פעם משמי' דהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, שאכילת הקוגעל בשבת קודש נתוסף על חשבון זכיותיו בעולם הבא, וכאשר שמע זאת בנו הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע, הלך מיד לבית התבשיל ואכל כל הקוגעל שהי' מוכן להמסובים, עד כדי כך שכמעט נתעלף מרוב חולשה.

(אוצר הלכות, פריעדמאן –סי' רפט ס"ק צב)

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

במנחה של ער"ש מתעלין נשמות ישראל ומכניעין הסט"א

כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני אולי ישא פני, נ"ל ע"ד המוסר דהנה מנחה של ערב שבת היא שעת העלאת נשמות הקדושים, ומכניע מקודם הסט"א ודינין המתערין בימי החול, ואח"ז זוכה אדם לקבל פני שבת, וזה שאמר יעקב 'אכפרה פניו' היינו פנים טמא של הסט"א, ואח"כ 'אולי ישא פני', ר"ל **שאזכה שישא לי פנים ואזכה לקבל פני שבת.**

(רביד הזהב)

אכילת קוגעל משלשת אלפים הלכות שנשתכחו

אמר כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, בשם הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע, שהמובא בחז"ל (תמורה טז.) דשלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה רבינו ע"ה, חד מנהון הוא אכילת הקוגעל בשבת קודש.

(אוצר הלכות, פריעדמאן – סי' רפט סקצ"ב)

לאקשן קוגעל הוא הקוגעל שאוכלים לכבוד שבת

הגה"ק משינאווא זי"ע אמר, שלאקשען קוגעל הוא הקוגעל שאוכלים בשבת, ושאר הקוגלען הנם מאכלים טובים לכבוד שבת, שמעתי מכ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א בשם זקינו הרה"ק רבי איציקל זי"ע.

(פנים מאירים – עמוד קמג בשם ספר ארבעה אריזים)

כשיש אמונה בסגולת השבת לא יזיק המאכל

כשהיה החפץ חיים זיע"א בעיר ווארשא, בא לפניו אברך חסיד שסבל על קיבתו, ושאלו האם מותר לו לאכול קוגל בשבת. והשיב לו החפץ חיים שמותר לו לאכול, וחזר לשאול האכן כן הוא שמותר לו לאכול, וענהו שאסור לו לאכול, וחזר ושאל האכן כן שאסור לי לאכול, וענהו, הן, אסור לך לאכול. וביאור הדבר הוא, מה שמתחילה אמר שמותר הוא מצד האמונה שהיא מגינה ומצלת, אמנם כשראה שיש לו ספק בההיתר, והיינו שנחסר לו נקודת האמונה, ובאופן זה אין לו במה להגן על עצמו, ועל כן אסר לו לאכול שלא ינזק ח"ו.

(עבודת בנימין - שער השבת)

לא קשין

רמז על אכילת 'לאקשען קוגל' בשם החסיד ר' משה טרשצנסקי רבה של קרעמאנטשוגע, יש רמז לזה כי אותיות 'לאקשין' ביודיש הם אותיות של שתי מילים בלשון קודש 'לא קשין', והכוונה להדגיש כי אמנם קשין מזונותיו של אדם כקריאת ים סוף, אך זאת רק בימי החול, הואיל והן קצובות לו מראש השנה ועד ראש השנה, ולא יועילו לו שום השתדלויות, אבל מזונותיו של אדם לצורך שבת, 'לא קשין' כלל כי אינם קצובות לו מראש, ואם הוא מוסיף בהוצאת שבת אזי מוסיפין לו.

(נחלת צבי - גליון ז עמ' קנ)

לאקשן קוגעל היא מסיני

אמר הרה"ק ר' דוד משה מקרעטשניף, בשם דודו זקינו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן, שאמר בלשון קדשו, 'לאקשן קוגל איז מסיני'.

(פנים מאירים – עמוד קמג)

לאכלו קודם מאכל הבשר

רבינו היה מקפיד לאכול הפשטידא קודם מאכל הבשר דייקא, באמרו שכן נהג אביו הגה"ק זצ"ל, והטעם, כדי שיהא ניכר שנאכל כמאכל מיוחד לכבוד שבת קודש, ולא יהא נראה כלפתן הבשר.

(זמירות נועם אלימעלך, סקולען – ליל שב"ק)

בשמים שוקלין הקוגל שאכל לכבוד שבת

הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע, אמר פעם בשם רבינו החוזה מלובלין זי"ע, כי כמו ששוקלין אצל הבית דין של מעלה, המצוות והעבירות של כל אחד ואחד כן שוקלין הקוגל שאכל לכבוד שבת.

(מעשה ה', דינוב - עמ' תמ)

זכר למן

הקוגל שלנו הוא זכר למן, כשם שהמן היי' כלול בתוכו כל האוכלין ולא היי' ניכרין, כן הוא הקוגל כליל בתוכו כמה מיני אוכלין ואינן ניכרין.

(דרך צדיקים, פאריסוב – פ"ה אות מא)

פועלים באכילתה כמו בתקיעת שופר

הרה"ק הבעל התניא זיע"א אמר פעם, שמה שפועלים בראש השנה על ידי תקיעת שופר, פועלים בשבת על ידי אכילת "קוגל", ושאל אחד מהשומעים, אם כן מדוע תוקעים בשופר בר"ה, בשעה שניתן לפעול אותם הפעולות על ידי אכילת קוגל, השיב לו הרה"ק: הלא כך נהוג שאם חל ראש השנה להיות בשבת אוכלים קוגל ואין תוקעים בשופר.

(שמועות וסיפורים - ח"ב עמ 156)

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

בשבת יותר בקל להכניע את היצה"ר

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני, ופירש"י הגיע העת לומר שירה, ובספר עבודת ישראל פירוש דהיצר נברא לפתות בני אדם וכשלא ישמעו לו אז הוא עושה שליחותו וע"כ יכול לומר שירה וע"כ כשראה שאינו יכול לו אמר הגיע זמני לומר שירה עיי"ש, ונ"ל הענין דהמלאך פעל עכ"פ שיוצאי יריכו בקושי להם לגבור על יצרם מכל וכל ע"כ אמר והוא צולע על יריכ"ו, ויעקב אבינו הבין ג"כ זה ע"כ לא רצה לשלוח אותו כי עדיין לא הגיע לו זמנו לומר שירה כיון שיוצאי יריכו לא ניצל מידו והמלאך השיב לו **שלחני כי על"ה השח"ר ר"ת ש'בת ח'ודש** (הוא ר"ח) **ר'גלים ור"ל בימים המקודשים אלו יש לישראל עלי' ובזמנים הללו קל להם להכניע היצר ושפיר הגיע עתו לומר שירה ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני, ר"ל שתסכים שמזמנים המקודשים ישאר ברכה גם לימי החול שיוכלו להתגבר ולהכניע היצר כן יעזרינו על דבר כבוד שמו אמן.**

דביר המוצנע

מעיקר סעודה של שבת הוא

קוגל של שבת באמצע הסעודה אין צריך ברכה, כי מעיקר סעודה של שבת הוא, והוא מאכל שכל ישראל אוכלין מאכל אחד, ועובדים לאל אחד (רש"י דברים לג, יט), ומי שאינו אוכל קוגל בשבת במדינה זאת, בודקין אחריו, ולכן הוא עיקר יופי הסעודה, ונפטר על ידי הפת.

(שלחן הטהור, קאמארנא - סי' קעו ס"ג)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

סיפר הרה"ח מו"ה שמעון ווייס ע"ה, מנהג רבוה"ק עצי התמרים זי"ע אחר היאה"ך הגישו לפניהם בשר [צוואר] ממולא, ולא אכלו פשטידא (קוגע"ל) אחר בליל שב"ק, וביום שב"ק אכלו פשטידא העשויה מלאקש"ן, ולאחר שנשא כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל את הרבנית ע"ה בזוו"ש ביקשה לתקן לו מאכל פשטידא של לאקש"ן גם בליל שבת קודש, כפי מה שהיתה רגילה מבית אבותיה, ואמר רבינו שאינו רוצה להוסיף מאכל יותר ממה שראה אצל אבותיו הק', והסכים לאכול מאכל זה רק בתנאי שתהיה הפשטידא בקערה אחת עם הבשר, שבאופן זה הוא כמו מאכל אחת.

(מקראי קודש - שבת קודש)

פעם כשרבנו הגה"ק מהר"ש מבאבוב [הראשון] זי"ע חלה וכשל כחו מאוד, נתמלא לב אמו הצדקנית [בת הגה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע] דאגה לגורלו, נכנסו אליו ואמרה לו שאדיר חפצה לקבל על עצמה איזה עינוי או חומרא לטובת רפואתו, ושאלה בפיה מה לקבל, השיב לה רבנו מה בדעתך, אם תעניתים, הלא את בת הקדוש הרבי ר' אליעזר שהקפיד לבלי להתענות, אמרה תגיד נא לי אתה דבר מצוה אחרת שאקבל עלי, אמר לה: התדעי מה, תקבלי עליך לעשות לכבוד שבת עוד פשטידא (קוגל), ואמנם עד אז עשתה שתי קוגלען לשבת, ומאז נקבע המנהג לעשות שלש קוגלען, ולא היו ימים מועטים, ורבנו עמד מחליו.

(כרם החסידות - ח"ג עמוד קלו)

שמעתי מספרים שפעם אחת היה הרב הקדוש הר' שלמה קארלינער זצוק"ל, אצל הרב הקדוש בעל התניא זצוק"ל משובתי שבת, והרבנית אשת בעל התניא רצתה לבשל על שבת לכבוד האורח הקדוש, והמשרתת הקבועה טענה שהיא המבשלת לכל שבת, לכן גם היום מגיע לה משפט הבכורה, ואמר הרב בעל התניא, שגם אם נותנים מעט מלח לתוך הקדרה יוצאים בשימוש תלמיד חכם, ועשתה כן הרבנית, ונתנה מעט מלח לתוך הקדירה, אבל הרבה אנשים שמעו הדברים, ועשאו כן אחד אחד בלא ידיעת חבירו, עד שכשנתנו בשבת קודש המאכל לפני הרב הקדוש רבי שלמה קארלינער, לא היה יכול לאכול מרוב המלח, והבעל התניא אכל, וכשראה שהרבי ר' שלמה קארלינער אינו אוכל, סבר הרב בעל התניא שמחמת חסרון מלח אינו אוכל, ולקח מעט מלח ונתן לתוך התבשיל, ושוב לא אכל, עד שנתוודע כל הענין, שהוא מלא מלח עד שאינו נאכל מחמת מלחו, ושאל להבעל התניא אם אינו מרגיש שהיא מלאה מלח, השיב שבעת היותו אצל רבו המגיד הקדוש זצוק"ל, שמע ממנו איזה ענין גדול, היינו בעת אמירתו חדושי תורה דברי אלקים חיים בשלחנו הטהור, שהקשה על שאנו אומרים 'ואת מוסף יום הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה', איך יכולים היום בשבת להקריב מוסף, שעדיין אליהו לא בא ולא יבא בשבת, ותירץ, שעל זה אנו אומרים "באהבה" שעל ידי אהבה יכולים היום להקריב הקרבן, וכששמע בעל התניא דברים הקדושים אלו, נאבד ממנו הרגשת המאכל, ומאז אינו מרגיש שום טעם במאכל.

מעשה השם (דינוב - עמוד קא)

פנימי דע"ה בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר מבוחוש שליט"א
בבית כ"ק רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ג' פרשת תולדות תשפ"ג לפ"ק

רבינו קידמו בברכת שלום עליכם וכיבדו לישב

רבינו: כ'האב געהערט אז מ'איז שוין געווען דעם יעצטיגן שבת דא. איך בין נישט געווען דאהי, כ'בין נאר נעכטן נאכט אהיים געקומען פון מאנטריאל (רבינו שליט"א נסע בפ' חיי שרה לעיר מאנטרעאל, לעשות את השבת בקרב אנ"ש לרגל חנוכת ביהמ"ד המפואר דקהלתינו הק'.).

כ'שטעל מיך פאר אז ס'איז געווען דא א געהויבענער שבת.

האדמו"ר מבוחוש: ברוך ה', קרית יואל איז מקיים מצות הכנסת אורחים. במילא ווערט א געהויבענעם שבת.

רבינו: קרית יואל איז זייער א וואויילע שטאט, עס וואוינען אסאך וואויילע אידן דא.

האדמו"ר מבוחוש: כ'האב נעכטן געזעהן די כוללים דא, קיעה"ר.

רבינו: דעם היכל התורה (בביהמ"ד הגדול) האט מען אויך געזעהן?

א' מבניו: ס'איז א מורא'דיגער בילד צו זעהן, פארטאג'ס פאר זעקס אזייגער איז פיל געפאקט דער ביהמ"ד, יונגעלייט בחורים מיט קינדער, עלטערע אידן, אלעם, מ'זיצט און מ'לערנט.

האדמו"ר מבוחוש: ביידע מיינע זוהן זענען דארט געווען, ווען זיי זענען מיר געקומען זאגן כ'האב עם ממש נישט געגלייבט, כ'האב געהאט חשק אליינ'ס דארט צו גיין.

רבינו: ב"ה ס'זיצן אידן און לערנען.

די ג' עמודי עולם, תורה עבודה וגמילת חסדים, אלעם איז דא איז קרית יואל.

ושאלו רבינו: ווי אזוי שפירט מען זיך איז בריאות?

האדמו"ר מבוחוש: ברוך ה', כ'בין מודה על העבר וצועק על העתיד.

וציוה רבינו להביא כיבוד

האדמו"ר מבוחוש: מ'האט אבער נישט קיין ברירה מ'מוז ארוים קומען נאך געלט פאר די מוסדות.

רבינו: ביז ווילאנג בלייבט מען דא?

האדמו"ר מבוחוש: ביז קומענדיגן מאנטאג.

רבינו: דא אין קרית יואל?

האדמו"ר מבוחוש: אה, ביז דאנערשטאג נאכט.

רבינו: וואו איז די אכסניא?

האדמו"ר מבוחוש: ביי ר' שאול פערלמוטער.

רבינו: וואו האט מען געדאווענט.

א' הנוכחים: אין די זאלן כינור דוד, דארט האט מען געדאווענט, דארט איז געווען די סעודות, דעם גאנצן שבת האט מען דארט געפראווען.

רבינו: כינור דוד דאם איז א חתונה זאל פאר ביליג, כ'מיין ס'איז דאם ביליגסטע פלאץ פאר חתונות.

ושאל רבינו את א' הנוכחים: וויפיל קאסט א חתונה אין כינור דוד?

א' הנוכחים: זיבן א האלב.

רבינו: יא, זיבן א האלב טויזענט דאללער, ביידע צדדים צוזאמען, און אלעם איז שוין אריין געערבנט, שוין אריין געערבנט א בדחן, כלי זמר, אלעם, נאר די טבעת קידושין איז נישט אריין געערבנט... אבער חוץ פון דעם איז אלעם שוין אריין געערבנט.

האדמו"ר מבוחוש: אידן פון ארץ ישראל דארפן קומען חתונה מאכן דא.

רבינו: יא, אלעם איז אריין געערבנט, און מ'קען נישט אריין ברענגען גארנישט. זיי שטעלן אלעם צו.

האדמו"ר מבוחוש: ס'איז א מורא'דיגע אויפטוה.

רבינו: די זעלבע זאך האבן מיר אויף תנאים אויך, מ׳מאכט תנאים פאר ביליג, מ׳קען גארנישט אריין ברענגען, מ׳גרייט שיין צו און דאס איז עס.

האדמו״ר מבוחוש: ס׳איז א געוואלדיגע זאך, כ׳האב אמאל געפרעגט א איד א שיינער בעל בית, א עושר, פארוואס דארפסטו מאכן אזא גרויסע חתונה, אויסגעבן אזויפיל געלטן? זאגט ער, איך דארף דאס נישט האבן, נאר אויב איך וועל עס נישט מאכן וועט מען מיינען אז איך האב נישט קיין געלטן, מ׳וועט נישט וועלן מאכן מיט מיר קיין מסחר....

רבינו: ב״ה ביי אונז האט מען שיין צוגעשטעלט אזוי אויך, ס׳פעלט נישט דערפאר גארנישט.

רבינו כיבד את האדמו״ר מבוחוש בברכת לחיים, וגם כיבד את שני בניו ואת הגה״צ ר׳ לייבוש טוביאס שליט״א רב דחסידי בוחוש בבני ברק, שנתלוו עמו:

ושאל רבינו לחגר״ל: איר זענט פונעם קרני ראם׳ס משפחה?[1]

חגר״ל טוביאס: ניין, מיין זיידעם א עלטער זיידע איז געוואקסן ביי אים אין שטוב. האט מען זיך א נאמען געגעבן טוביאס.

רבינו: דער קרני ראם האט געהאט דעם נאמען, ער האט געהייסן רבי אהרן משה טוביאס.

האדמו״ר מבוחוש: דער קרני ראם איז געווען אין ראמעניא.

רבינו: יא, ער איז געווען אין יאס.[2]

האדמו״ר מבוחוש: דער אפטער רב איז אויך געווען אין יאס.[3]

רבינו: דאם איז א חידוש, ער איז געווען אין יאס אין ראמעניא. נאכדעם איז געווען אין מעזיבוש, דאם איז דאך אזוי ווייט איינם פונעם אנדערן. ער איז געווען קודם אין קאלבסוב, דאם איז גאליציע. נאכדעם איז ער געווען אין יאס, דאם איז ראמעניא.[4] ער איז נאך אויך געווען בעפאר

---

1 הגאון הגדול רבי אהרן משה טוביאס ז״ל הי׳ אבד״ק יאס במדינת ראמעניע יצ״ו, ומחבר ספרי קרני ראם עה״ת והגהות על הש״ס, שו״ת תואפת ראם, ועוד, גם חיבר פירוש על ספר הזוהר וספר יצירה. הי׳ מתלמידיו של ה׳ישועות יעקב׳ וה׳טיב גיטין׳ ועוד, נפטר בשנת תרי״ב לפ״ק, ובנו הגאון הגדול רבי שמואל שמעלקא ז״ל מה״ס ׳חיי עולם׳ [חותנו של הרה״ק רבי מרדכי׳ל מנאדבורנא ז״ל] מילא את מקומו.

2 להלן תצלום מספה״ק ״סידורו של שבת״ בו מביא ד״ת ממחותנו הרה״ק מאפטא ובתוה״ד כותב בזה״ל: ״ועתה הוא אשר הורם ואשר הונף אל קריית מלך רב ק״ק יאס הבירה יע״א״.

ה רשמעתי נזה דבר נפלא הפלא ופלא נעם תמותני ידיד ה׳ ויריד נפשי. הרב הגאון החסיד המפורסם נר הקודש מיט מלהיס קדוש מוה׳ מנחם יהושע העשיל נר״ו המצ״ב דק״ק מפטא. ועתה הוא מאר הורם ומאר הונף מל קריית מלך רב ק״ק יאס הבירה יע״א. ותוכן

3 הרה״ק מאפטא ז״ל נולד בשנת תק״ו לאביו רבי שמואל מזמיגראד חתן רבי יעקב מטיטשין בשנת תק״מ נתקבל לכהן כאב״ד בקאלבאסוב, בתקופה ההיא הסתופף בצילו של הרר״א מליזענסק בו ראה את רבו המובהק, כן הסתופף בצילו של הרה״ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, בשנת תק״ס נבחר לרב העיר אפטא, ולאחר תקופת מה בשנת תקפ״ח קיבל לידיו כתב הרבנות מהעיר יאס, בשנת תקע״ב עם הסתלקותו של הרה״ק רבי ברוך ממעזיבוש ביקשוהו בני הקהלה לבוא להתגורר בעירם מעזיבוש, ואמנם כעבור שנתיים ימים קבע את משכנו בתוכם, עד להסתלקותו ביום ה׳ ניסן תקפ״ח.

ועיין בהקדמת נכדו של הרה״ק מאפטא על ספרו הק׳ שהרה״ק מאפטא הבטיח לבני העיר אפטא כשעזב אותם, שלעולם הוא ייקרא ע״ש עירם.

4 ומן הענין לציין סיפור הפלא ופלא המובא בס׳ כתבי חסידים ראשונים לבית רוזין (ח״ב אות קכו עמוד מט) וז״ל: סיפר הגה״צ רבי מרדכי אריה הלוי הורוויץ אב״ד באנילא ששמע מאיש אחד שהיה נכד הרה״ק מאפטא זיע״א ועוד זכה לראותו בקטנותו וזה החזיקו על ברכיו, ופעם אחת שבת האיש אצל הרה״ק מריזין זיע״א, ואחר כך אצל הרה״ק מטשארטקוב, ובשעת עריכת השלחן שאל מרן הק׳ מטשארטקוב: ווער ווייסט וויא אזוי איז דער אפטא רב געווארן רב אין יאס, וענה הנ״ל שהוא יודע, וסיפר את הנ״ל.

ואחר כך שאל הרה״ק מטשארטקוב ומי יודע למה עזב את יאס וסיפר הנ״ל שהרה״ק בעל הבאר מים חיים׳ נתקבל לרב בעיר יאס, ובבואו לעיר הכין עצמו לדרשה ראשונה, וראה שאין עולה בידו להכין הדרשה, התחיל להתבונן בזה, עד שנזכר ששמע ממורו הרה״ק רבי יחיאל מיכל זיע״א מזלאטשוב שאמר על הפסוק את החזיר כי מפריס פרסה הוא וכו׳ וגרה לא יגר ׳מיינט מען מאלאדאוועג׳, כי מפריס פרסה, אריבער גיין דארטען מעג מען, וגרה לא יגר, וואוינען דארט טאר מען נישט, וכן גם מצא שעל המטבע שם היה צורת חזיר, לכן נפגש עם פרנסי הקהלה והודיעם שאינו יכול להיות אצלם, רב, אבל הם טענו שלא יוכלו לקחת רב אחר, אחרי שידעו שבעל באר מים חיים היה כמה ימים ועזב, אז אמר להם הבאר מים חיים אני אביא לכם רב את הרב מאפטא, בידעו שרק הוא שמע את הדברים מהמגיד מזלאטשוב, וכן היה שהרב מאפטא נתמנה להיות רב ביאס.

ואחר כך שאל הרה״ק מטשארטקוב ומי יודע למה עזב הרב מאפטא את יאס, וסיפר הנ״ל שהבאר מים חיים׳ בא פעם ליאס לאיזה דבר מצוה, ונכנס אל הרב מאפטא ודברו ביחד, ושיבח הרב מאפטא את אנשי יאס שיש ביניהם אנשי אמונה, אפילו שלפי דין תורה חייבים בשבועה יכולים להאמין אותם בדיבור פיהם וכדומה, נענה ה׳באר מים חיים׳ אני גם כן יכלתי להיות רב ביאס, ואז שאל וחקר הרה״ק מאפטא למה באמת עזב את יאס, עד שהוכרח לומר לו מה שאמר המגיד

איז אפטא, דאם איז פוילן. אבער ס׳איז נישט גאליציע, דאם איז פוילן. און אין מעזיבוש דאם איז שוין אוקריינא היינט.

האדמו״ר מבוהוש: אין ד׳ ארצות איז ער געווען.

רבינו: יא. און בימים ההם צו פארן, איז געווען א גרויסער מרחק. מ׳איז געפארן מיט א פערד און וועגעלע. בכלל ס׳איז דאך דא היינט שינויים אין די נעמען פון די אלע שטעט, מ׳האט שוין אמאל געריידט, טשערנאוויץ איז געווארן א גרויסע און ס׳האט אינגעשלונגען סאדיגורא. ס׳איז נישטא מער אזא שטאט אויף די מאפע.[5]

האדמו״ר מבוהוש: ביי די גוים. ביי די אידן איז עס נאך יא געבליבן סאדיגורא.

רבינו: יא, אויף די מאפע טרעפט מען עס נישט מער. ס׳איז געבליבן א נאמען פון אמאל, סאדיגורא.

כ׳האב שוין אמאל דערציילט, איך בין אמאל געווען אין סאדיגורא, שוין מיט דרייסיג יאר צוריק.

האדמו״ר מבוהוש: יא, דער רבי האט דאך געשריבן דעמאלטם דעם בריוו.[6]

מזלאטשוב, וכששמע זאת שכר תיכף בעל עגלה להעמיס החפצים והספרים, ותיכף עזב את העיר,עכ״ד.

אגב, עיין בס׳ עירין קדישין (פר׳ וישב) את הרדיפות שהרה״ק מאפטא סבל מחסידי ליבאוויטש בעיר יאס, והרה״ק מרוזין הסביר את סיבת הרדיפות, עיי״ש.

אמנם לתועלת הקוראים נציג שיש גירסא אחרת לעזיבתו של הרה״ק מאפטא את העיר יאס, ונעתיק את דברי הגה״ח רבי אליעזר דוד פריעדמאן ז״ל שהיה יליד העיר הערמנשטאט שבראמעניא המביא את הגירסא האחרת בספרו מפי ספרים וסופרים (על אבות עמ׳ צ״ג), וכה כתב: ....זכורות לי היטב אותן שנים קשים מנשוא עת שהיינו גרים בהערמנשטאט שברומניה, בני הקהילה החזיקו עמם באמונה שלימה שאלינו לא יבא המשחית מפני מעשה שהיה, מקובל לנו משנות דור מהבטחת הרה״ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי״ע, ומעשה שהיה כך היה הרה״ק מאפטא שימש תחילה ברבנות בעיר קאלבאסוב, אחר כך קיבל את הרבנות בעיר אפטא, ומשם קיבל את הרבנות בעיר יאס בגבול רומעניא שהיתה עיר גדולה יותר, אמנם מפני שבני הקהילה הפצירו בו ביותר שלא יעזבם, הבטיח להם ששמו ישתקע לדורות בשם ׳הרב מאפטא׳ על שמם, ואכן דבריו התקיימו במלואם עד היום הזה.

אך לא ארכו לו שם הימים ב׳יאס׳ כי הוצרך לברוח מאימת המלכות, כי לימים התעורר ריב בין אשת ראש הקהל לבין הרבנית של הרה״ק מאפטא, ולכן הלך ראש הקהל שהיה מקורב למלכות מתוקף תפקידו, והלשין על הרה״ק מאפטא שעשה דבר נגד החוק, ומשום הכי הוצרך לברוח משם, ואז התיישב בעיר מעזיבוש, ולא קיבל על עצמו עוד את עול הרבנות.

[חסידים נתנו את המילה ׳קאים׳ לסימן ולרמז לשמות המקומות ששימש בהם הרה״ק מאפטא ברבנות, הלא המה ק׳אלבסוב, א׳פטא, יאס, מ׳עזיבוז, מלשון המדרש (ויק״ר פרשה י, א) קושטא קאים].

כשברח מן העיר יאס, אמר אז למקורביו, באמת הייתי מקלל מדינה זו שהוצרכתי לברוח משם, אך היות ויודע אני שהיא תהיה מקום פליטה לישראל באחרית הימים, ע״כ הנני נמנע מכך, ומהבטחה זו ידענו שיהודי רומעניא יהיו לפליטה גדולה, ואכן ראו נפלאות שאע״פ ששלטו הרשעים ברומניא במלא עוזם, לא פגעו ביהודים היושבים שם להורגם.

5 יש לציין שבעבר היתה העיר סאדיגורא עיר בפני עצמה, והיא כ-6 קילומעטער לצד צפונה מהעיר טשערנאוויץ, ובמשך השנים נבלעה כפרבר בתוך העיר המחוז טשערנאוויץ.

6 כשהיה כ״ק רבינו שליט״א על ציונו של הרה״ק מריזשין זי״ע בשנת תשנ״ח לפ״ק נחרד לראות המצב השורה אצל הציון, ובחזרתו פעל בענין זה, וגם פנה במכתב אל כ״ק האדמורי״ם שליט״א נכדי בית ריזשין בבקשה לתקן המצב, וז״ל:

״היות שחזרתי זה לא זמן כביר מאלה מסעי שתלי״ת זכיתי להשתטח על קברי אבוה״ק בארצות אייראפע ואוקריינא, וגם הייתי בעיר סאדיגורא יע״א על ציונו הקדוש של אור ישראל וקדושו הרה״ק רבי ישראל מריזשין ובניו זי״ע, ובעת היותי שמה נבהלה נפשי בראותי את המראה הנוראה על אדמת קודש, כי שועלים הלכו בה, ועד כמה נעזב מצב הבית החיים, והיא ממש שטח הפקר שהכל דשים בה, והערלים מסביבות העיר מביאים שם בכל יום בקר וצאן למרעה, וכמו כן הדבר היא אצל מקום משכנו של הרה״ק זי״ע, ה״ה חצר הקודש של בית סאדיגורא מקום שהתפלל בו ועבד עבודתו בקדושה וטהרה היא נעזב, ובאו בה פריצים וחיללהו.

ובראותי כל זאת אמרתי לנפשי לא אוכל לראות כבלע את הקודש, אלא אסורה נא ואפנה אל נכדי הרה״ק מריזשין זי״ע שיעוררו את לב אנשי בריתם לחזק את בדק הבית, לבנות שמה את ההריסות ולתקן מחדש את הגדר מסביב, וגם לפעול אצל השלטונות דשם שיחזקו את המקום הקדוש בכבוד ולהעמיד שם שמירה מעולה, וכאשר היא היום בהרבה מקומות בערי אוקריינא והסביבה.

והאמת ניתן להאמר כי בעת שהייתי שם כבר דברתי אודות מצב הביה״ח עם הרב ר׳ נח קומענפאצקי שליט״א שהוא גר כעת בעיר הסמוכה טשערנאוויץ יע״א, והוא עסקן נמרץ שם להרבות פעלים לתורה ולתעודה, ולהשיב לב בנים נדחים אל אבינו שבשמים, וגם אמר לי שברצונו לעסוק בענין זה לשפץ ולהדר את הבית החיים וכל החצר הקודש, אבל אין בידו לפורטה כי גם בפעולתיו למען היהדות אין בידו מספיק, ולזאת ראיתי להעיר את שימת לבו של כת״ר שהיה מן הראוי ומהנכון להתקשר עמו, ויהיה שם לעזר רב לסדר הדבר על מכונו לתפארת הקדושים אשר בארץ המה.

וגם שלפי ראות עיני לא יעלה הדבר להון תועפות למעלה מן היכולת, כיון שיש כבר גדר סביב אלא שנפרצו בה כמה פרצות, ופירצה קורא לגנב, שעי״ז יש מקום שיסתובבו שם אלו הטמאים, אבל אם יסתמו אלו הפרצות ויעמדו שם שמירה הגונה יסתדר הדבר בעזהשי״ת על מכונו. ומצידי אני מוכן ג״כ לבוא לעזרה, עד כפי אשר ידי מגעת בעזהי״ת.

כ״ז ראיתי לכתוב אל כת״ר כפי מה שראו עיני ולא זר רוע מצב הביה״ח, ולבי סמוך ובטוח שישתדל בכל כוחותיו לסדר הכל על נכון״, עכ״ל במכתבו.

מ׳האט שוין געבויעט א נייעם אוהל דארט.

רבינו: אוי איז נעבעך געווען דעמאלטס, ס׳איז געווען ממש בושות, אויפן ציון בין איך געווען האמיר געזעהן בהמות האבן ארום געפאשעט דארטן אויפן פעלד, ס׳איז געווען א ווייטאג דאם צו זעהן.

אבער ס׳איז געווען דארטן אויפן פלאץ דארט וואו ס׳איז געווען דער קבר, איז געווען אויפגעבויעט, דאם האבן אידן געמאכט מיט מסירות נפש.

כ׳בין געווען אויך אין אניפאלי, דעמאלטס בימים ההם, איז נישט געווען קיין אוהל, ס׳איז נישט געווען קיין מצבות, ס׳איז געווען אויף דער ערד אויף מקום קבורתם איז געווען אויסגעגאסן אויף די קרקע בעטאן–צימענט,[7] אזוי דיק, א שטח אזוי ווי דער שטוב, און אין עק איז געווען א קליין טעוועלע אויף א קליין שטעקעלע, ס׳איז געשטאנען פ״נ דוב

בוצינא קדישא, איש מופת, הלא הוא מו״ה ר׳ דוב ב״ר אברהם זללה״ה, נפטר שנת תקל״ג י״ט כסלו״.

ועל מציבת הרר״ז כתוב לאמר ״פ״נ קדוש הזה, אדמו״ר הרב החסיד המפורסם, רשכבה״ג, עובד ה׳ מאהבה, ושמח ביסורים, ורבים השיב מעון, כ״ש מוה״ר משולם זוסיל ברא״ל זלה״ה, שנת תק״ס ב׳ שבט״.

---

7 עי׳ בס׳ אלה מסעי (עמ׳ ס) **כי בעת נסיעתו של רבינו בעל ברך משה ז״ל לקברי הצדיקים בשנת תשנ״ב, כשהגיע לעיר האניפאלי סיפרו האברכים העסקנים משם לרבינו, ששמעו מיהודי ישיש שהיה השו״ב בעיר סלאוויטא, שלאחר מלחמת העולם השניה נחרבו שלשת האוהלים [של המגיד הק׳ ממעזריטש, הרבי ר׳ זושא, ורבי לייב הכהן], ובא הוא היהודי השו״ב הזה בחשכת לילה במסירות נפש, ושפך צעמענט על מקום הקברים הקדושים לבל יתחללו בידי זרים תחת מלכות הרשעה, וככה נשאר מקומם המדוייק לפליטה עד היום הזה, ולאחרונה הקימו אוהל אחד על גבי שלשת הצדיקים, והקימו מחדש המציבות עם נוסחתם הישנה.**

ומן הראוי להעתיק נוסח המצבות אשר מועתקים הם בספרים, ונפלאים הם הלשונות אשר כתבו עליהם תלמידיהם הקדושים, והם המצבות היחידות מתלמידי הבעש״ט אשר נוסחתם הישנה נשאר לפליטה.

וזה אשר חרות על לוחת האבן מציבת המגיד, ״פ״נ אדמו״ר רשכבה״ג, המאוה״ג, הגאון בגלה ובנסתר, כל דו לא אניס ליה, הנשר האלקי,

בן אברהם (ה"ה המגיד הק' ממעזריטש ז"ל), משולם זושא בן אברהם (ה"ה הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ל), און נאך (הרה"ק רבי יהודה לייב הכהן מהאניפאלי ז"ל בעל אור הגנוז), עטליכע נעמען זענען געווען אויפגעשריבן אויף די טעוועלע.[8]

ס'איז אינטערעסאנט אז אזוי איז געשטאנען אויף יענע טעוועלע, משולם זוסיל בן 'אברהם', וויל בפשטות האט ער דאך נישט געהייסן אזוי, זיין פאטער.[9]

אבער עכ"פ דאס האבן אידן געמאכט דארט מיט מסירות נפש, מ'האט געקענט רח"ל באקומען א קויל פאר דעם, מ'האט ג'ענב'ט צימענט און ס'איז געווען אויפן פרייע פעלד, ס'איז נישט געווען קיין אוהל, נאר ס'איז געווען א גרוים פעלד, האבן זיי דאס געמאכט מיט מסירות נפש אזוי מ'זאל נישט פארגעסן וואו די מקום מנוחתם פון די צדיקים, זיי האבן געשאפט צימענט און זיי האבן דאס אויסגעגאסן ס'זאל בלייבן א זכר.

א' הנוכחים: ווער אלץ ליגט דארט?

רבינו: דער אור הגנוז, הייליגע אידן ליגן דארטן, ווער ס'ליגט נעבן דעם רבי ר' בער קענסטו דיך פארשטעלן, קדושים וטהורים ליגן דארט.[10]

א' הנוכחים: דער רבי ר' זושא ליגט אויך דארט?

רבינו: אוודאי, דער רבי ר' זושא ליגט דארט.

ס'איז פארקערט, דער רבי ר' בער איז טאקע נסתלק געווארן פריער, אבער ער ליגט נעבן דער רבי ר' זושא, ווייל ס'איז אין האניפאלי, נישט אין מעזריטש.

האדמו"ר מבוהוש: גראדע אין סאדיגורא האט מען געקויפט דעם צימענט ביי א גוי, שווארץ געקויפט אינטערן טיש, מ'האט דאך נישט געטארט, און מ'האט אים געכאפט, ער האט געזאגט ער וועט מסר'ן אויב וועלט געכאפט און ס'איז געווען א סכנה, האט מען געמאכט א תענית ציבור,

---

8

9

במגילת יוחסין שבסו"ס מים רבים (אות ט"ו) כתב, וז"ל: ודע כי זאת נודע בעולם שרבינו הקדוש רר"א ואחיו הרה"ק רר"ז זי"ע מאניפאלי היו אחים, ואמנם בהסכמת הה"ק הר"ר זושא על ס' נועם אלימלך דפוס לבוב שנת תרל"ו חותם בחתימתו בשם אביו 'במו"ה אברהם', ועל ס' גוני יוסף עה"ת חותם בחתימת אביו 'במ"ל', ועל ס' יכין ובועז חותם 'במוהר"י', וכתבתי להרה"ג ר' זלמן מרגליות שליט"א אבד"ק דק"ק אניפאליא וכתב לי שבהעתק מציבתו יש שם אביו 'ברא"ל'.

גם כתב לי שהוא מקובל מאיש זקן שעשה תפילת קל מלא רחמים בבית החיים דשם בשם 'אליעזר ליפא'... ומה שהתחכמו המדפיסים זה בכה וזה בכה, טעות הוא, וכמכתבי כן הוא ללא שום פקפוק.

וראוי לציין שעל המציבה החדש על הציון הק' באניפאלי חרות שמו הק' מוה"ר משולם זוסיל ברא"ל זלה"ה.

10

בס' מנורת זהב (נדפס בוואדשא תרס"ד) אשר בו מלוקטים דברי תורתו של הרבי ר' זושא, יש בראשו מכתב מן הרב רבי זלמן מרגליות האב"ד דעיר האניפאלי בעת ההוא, אשר כותב בענין קברי הצדיקים שבעירו, וז"ל: האהלים הם ג' זה אצל זה, של רבינו רשבבה"ג ר"ר בער זצוקללה"ה המגיד הגדול ממעזריטש, ושל רבינו הרר"ץ, ושל רבינו ר"ר ליב כהן, על הציונים לא כל אנשים הולכים רק אנשים מיוחדים, ובלא מנעלים ובטבילת מקוה, ורק האיש המשגיח על הג' אהלים הקדושים להדליק נר תמיד אשר דולק בקביעות, הוא הולך ג' פעמים ביום להעלות הנר תמיד במנעלים ובלא טבילה.

וכותב שם עוד ממה שאירע בשעתו, פעם באמצע הלילה ולא היה שום אדם על הבית עלמין, נפל הלעמטער (עד המאיר) אשר תלוי על הציון הקדוש של רבינו ר"ר משולם זוסיא זצוקללה"ה זי"ע, ובהלעמטערי היו עומדין ג' לאמפין דולקים, ונפל על הארון של עץ שהוא על הציון הקדוש, והארון היה נסגר בהדעק כנהוג, ובתוך הארון היו מונחים קוויטלך מבקשות למאות, ועל הארץ היה ג"כ אנפי אילנות ובלעטלעך, שכל אחד אשר הולך על הציון משליך על הארץ צוויגל עם בלעטלעך, ונשרפו כל הקוויטלך אשר בתוך הארון עם כל הענפים אשר בארץ, והיה אש גדול והבית והארון נשארו שלמים, והוא של עץ יבש מכמה שנים, לא שלט בו השריפה מבית ומבחוץ בזכות הצדיק הקדוש זי"ע.

וידוע מש"כ הרה"ק מטריסק בספה"ק מגן אברהם (במאמריו לפורים) וז"ל: "שמעתי מאאמו"ר הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל, שבעת שהיה בהאניפאלע על קברי הצדיקים הרב המגיד הגדול והה"ק ר' זוסיא והה"ק ר' לייב כהן, הריח שמה ריח של גן עדן", עכ"ל.

צעהן אידן האבן געפאסט אוז דער גוי האט נאך יענע נאכט גע׳פגר׳ט.

כ׳האב עם געהערט פון א איניקל פון אייגעם פון די צעהן אידן, וואס זיין זיידע האט געבויעט די צעמענט.

רבינו: דער רבי ר׳ בער האט געוואוינט אין מעזריטש, מעזריטש איז נעבן האניפאלי, ס׳איז שכינות׳דיגע שטעטלעך, אבער ס׳איז געווען א מגיפה, א אונטערגאנג, אוז מ׳האט אפגעשפארט, פון מעזריטש קיין האניפאלי האט מען נישט געקענט גיין, דער רבי ר׳ זושא האט געוואוינט אין האניפאלי, אוז ער האט געוואלט אז דער רבי דער מגיד זאל קומען צו אים פון מעזריטש קיין האניפאלי, אבער מ׳האט אים נישט געקענט ברענגען ווייל מ׳האט נישט אריין גלאזט, איז ער געגאנגען בעטן ביי די רעגירונג אז מ׳זאל אים אריין לאזן, האט מען געזאגט אז ס׳איז א אונטערגאנג אוז מ׳האט מורא מ׳זאל נישט אנשטעקן אנדערע אין שטאט, האט דער רבי ר׳ זושא גאראנטירט אז ביז ווילאנג דער מגיד וועט זיין דא וועט קיינער נישט שטארבן אין שטאט, האט ער אים אריין גלאזט, האט ער געוואוינט אין האניפאלי א יאר צייט, אוז איז דארט נפטר געווארן, אוז מ׳האט אים טאקע דארט אוועק גלייגט. אוז כך הוה, אין דעם יאר איז קיינער נישט געשטארבן אין האניפאלי.[11]

*

רבינו: וועז איך בין געווען אין סאדיגורא, דארט שטייט נאך דאם הויז פונעם היילינן ריזשינער, אזוי האט מען מיר געווייזן, דארט איז געווען א גרויסער בנין וואו ס׳איז געווען דאם ביהמ״ד, ווי א מיליטערישער פעסטונג זעהט דאם אוים, א גרויסער בנין, אוז נעבן דעם איז געווען א הויז, דארט האט דער ריזשינער געוואוינט. כ׳שטעל מיך פאר אז ס׳שטייט נאך יעצט.

האדמו״ר מבוהוש: דאם ביהמ״ד האט מען שוין איבער גענומען אוז מ׳האט דאם פארראכטן.

רבינו: דעמאלטם איז געווען אז קארס זענען אריין געפארן דארטן אינעווייניג, כ׳מיין צו זאגן אז עס איז געווען אזוי גרויס אז קארס אוז טראקס זענען אריין געפארן אין ביהמ״ד.

דעמאלטם וועז כ׳בין געווען אין טשערנאוויץ האבן מיר נאך געטראפן אידן דאוועגען דארט, כ׳בין אנגעקומען אינדערפרי אידן האבן געדאוועגט מיט טלית אוז תפילין אין טשערנאוויץ, דאם איז געווען פאר דרייסיג יאר צוריק. אפשר דרייסיג–פערציג אידן האבן געדאוועגט דארט.

האדמו״ר מבוהוש: אינטערסאנט, ווי אונטער די קאמוניסטן האבן זיך אידן געהאלטן.

רבינו: יא, דעמאלטם איז נאך געווען קאמיוניזם בתוקפו.

האדמו״ר מבוהוש: אוז זעמיר געווען אמאל אין וויען אינטערוועגנם פון ארץ ישראל, האמיר געטראפן א בחור וואס איז אנטלאפן פון רוסלאנד, ער איז געווען א בעל תשובה, ער האט וויניג געוואוסט אנדערע זאכן, אבער ויואל משה האט ער געקענט כמעט אויפן לשון, ער האט געזאגט אז ער האט געוואוסט אז קיין ארץ ישראל איז נישט כדאי צו פארן, איז ער געגאנגען אוז האט געלערנט ויואל משה, אוז דאם האט ער געקענט אויפן לשון, א רוסישער בחור.....

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

ויברכו רבינו: לחיים, יהא בואו לברכה, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט גרויס הצלחה.

והציג האדמו״ר מבוהוש את בניו וחתניו שנתלוו אתו

---

11 כן סיפר הגאון רבי ישראל גראסמאן זצ״ל מפינסק קארלין - ירושלים ששמע מפי יהודי שביקר לפני השואה בעיר אניפאלי, ובמהלך ביקורו הציץ ב׳פנקס הקהילה׳ ההיסטארי של העיירה, שם התגלה לעיניו מעשה פלא המסביר את סיבת קבורתו של הרה״ק המגיד ממעזריטש זי״ע בעיר אניפאלי, וכך הוי עובדה, בעיר מעזריטש פרצה ביום מן הימים מגיפה שהפילה חללים רבים, השטח כולו הוכרז מיד כמוכה אסון, על כל תושביו נאסר לעבור לגור בעיר אחרת שלא להעביר את המחלה המדבקת, הרבי ר׳ זושא זי״ע חשש לבריאותו של המגיד הקדוש ממעזריטש זי״ע, והצליח להעביר בהשקט את המגיד ומשפחתו לאניפאלי, ועבר הדבר מפה לאוזן והגיע לידיעת השלטונות, וסכנת מוות היתה צפויה להרבי ר׳ זושא בגין המעשה החמור, בתחילת משפטו פנה הרר״ז אל השופט ואמר לו כדברים האלו, הרי כל האיסור להעביר תושבים מעיר לעיר היא למנוע את התפשטות המגפה, מה יהיה אפוא אם אבטיה לשופט כי במשך שנה תמימה לא ימות אף אדם בעיר, לא צעיר ולא זקן, השופט שידע כי לפניו עומד אדם קדוש, שאל את הרבי ר׳ זושא האם מוכן הוא לחתום על הבטחה זו, הרר״ז נענה לבקשתו וחתם על ההבטחה בכתב, ובפנקס הקהילה היה כתוב תוכן ההבטחה המדויק ותאריך החתימה, ומחמת ההבטחה זו הורשה רבנו המגיד ממעזריטש זי״ע להתגורר בעיר ולאחר פטירתו אף נטמן בה.

אותו יהודי שסיפר את המעשה לא התעצל קם והלך לבית החיים דאניפאלי ובדק את המצבות מקרוב ונדהם לראות כי אכן אף מצבה

אינה נושאת את התאריך של אותה שנה, ואולם במהלך בדיקתו הבחין בדבר מופלא נוסף, בתחילת השנה שלאחר אותה שנה נסתלקו לעולמם בתוך זמן קצר שלושים יהודים, ומסתבר כי זמנם של יהודים הגיע במהלך אותה שנה, אך מחמת ההבטחתו של הרבי ר׳ זושא התעכבה פטירתם עד לתחילת השנה הבאה.

ואמר: איין זוהן איז אן איידעם ביים מאקעווער רב. און דער אנדערער איז אן איידעם ביי ר' אהרן אויערבאך, ער איז אן אייניקל פונעם קאפישניצער רבי'ן.[12]

רבינו: כ'האב געקענט דעם קאפישניצער רבי'ן, ער האט נאך געווואונט דאהי.[13]

האדמו"ר מבוהוש: יא, זיין שווער איז אן אייניקל.

רבינו: מ'האט אים געזופן אינדערהיים ר' אברהם'לע, כ'רעד אין וויען, וועז דער פאטער האט נאך געלעבט דעמאלטם האט מען אים געזופן ר' אברהם'לע, ער איז געווען א גרויסער בעל חסד דעמאלטם אין וויען,[14] וועז אידן זענען געקומען קיין וויען זיך היילן, ער האט ג"ע שם'ט פאר א בעל חסד אין די יונגע יארן.[15]

האדמו"ר מבוהוש: מ'פארציילט א מעשה אויפן קאפישניצער רבי'ן, אז דאם לעצטע יאר איז ער געווען שוין שוואך, אבער ער האט זייער געווואלט שלאפן אין די סוכה, און מ'האט פראבירט אים צו איינרעדן אז ער זאל נישט שלאפן אין סוכה, האט איינער געזאגט אז ס'איז דא דער איינציגסטער וואם וועט קענען פועל'ן ביי אים, איז אויב דער סאטמאר'ער רב (רביה"ק הדברי יואל ז"ל) וועט אים בעטן. האט מען געפרעגט אויב מ'קען בעטן אז דער סאטמארער רב זאל קלינגען דעם קאפישניצער רבי'ן און ער זאל אים אפרעדן פון שלאפן אין סוכה, האט דער סאטמאר רב געזאגט, 'ניין פארוואם דארף איך קלינגען, כ'קום אליין אריבער', איז ער אריבערגעפארן צו אים אין שטוב און אפשר דריי–פערטל שעה האט ער פראבירט הלכה'דיג מסביר זיין אז ער טאר נישט שלאפן אין די סוכה, נאך דעם גאנצן שמועם וואם ער האט געשמועסט מיטן רבי'ן האט ער אים געפרעגט, 'סאטמאר'ער רב וואם וואלט איר וועז געטוהן, איר וואלט וועז געווען געשלאפן אין די סוכה...?' האט דער סאטמאר רב געזאגט, 'א גוטע נאכט'... און ער איז אוועק געגאנגען... ער האט אזוי געלאכט....

סוכות אינדערפרי האט פארציילט א בחור דארט, אז ס'האט אים געלאזט רופן דער זוהן פונעם קאפישניצער רבי'ן, ער האט געהייסן ר' ישראל העשיל, און ער האט אים געפרעגט צי ער איז מוכן צו גיין קיין ווילי'אמסבורג אהין און צוריק, וואם איז געשעהן?, זאגט ער, אז דער סאטמאר'ער רב האט געזאגט דער קאפישניצער רבי טאר נישט שלאפן אין די סוכה, איז ער נישט געשלאפן נאר ער איז געבליבן זיצן, האט ער געווואלט שיקן א בחור קיין ווילי'אמסבורג זאל פרעגן דעם רבי'ן צו ער איז מסכים צוריק צו ציען פונעם איסור און ער זאל געבן א היתר אז ער מעג שלאפן אין סוכה....

ונפרד רבינו ממנו בברכה: א גוטן טאג, כ'וויל אייך וואונטשן הצלחה רבה מיט אלעם גוטן.

האדמו"ר מבוהוש: אמן, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיך טרעפן אויף שמחות מיט פרייליכע הערצער, א גוטן טאג, א גרויסן יישר כח און א לעכטיגן חנוכה.

---

12 הג"ר אהרן אויערבאך שליט"א הוא בנו של הג"ר מרדכי אויערבאך רב דקהל אביר יעקב ור"י הליכות שלמה, חתן האדמו"ר מקאפישניץ ז"ל.

13 כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל ז"ל מקאפישניץ כבר הגיע לארה"ב עוד לפני מלחמת העולם השני, משנת תרצ"ט לפ"ק ועד יום פטירתו בחודש תמוז שנת תשכ"ז לפ"ק.

14 עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה ברח יחד עם אביו האדמו"ר רבי יצחק מאיר ז"ל מקאפישניץ ועם משפחתו לוויען, ושם עסק הרבה בעזר וסיוע למען פליטי אחב"י.

15 תחת אחד השיחים סיפר רבינו כדלהלן: כ'האב געהערט אז וועז דער פאטער (כ"ק האדמו"ר רבי יצחק מאיר העשיל ז"ל) האט נאך געלעבט, און דער פאטער איז געווען דער קאפישניצער רבי, איז רבי אברהם'לע געווען א גרויסער בעל חסד, איידן זענען געקומען קיין וויען, מ'איז זיך געקומען היילן, ער האט אסאך ארויס געהאלפן, ער איז געגאנגען מיט אידן צו דאקטורים, - אינדערהיים האט מען געזאגט אז דער מלאך רפאל וואונט אין וויען, דער זיידע (מרן הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל) איז אויך געפארן קיין וויען, דארט זענען געווען די גרעסטע דאקטורים - בקיצור, וועז דער פאטער איז נפטר געווארן, איז ער געווארן דער קאפישניצער רבי אין וויען, און אז ער איז געווארן רבי האט ער שוין נישט געקענט טוהן די אלע זאכן אזוי ווי פריער, האט מען געזאגט א וועדטל 'א רבי'ן האבן מיר ווייטער...., אבער ס'איז שוין נישטא מער דער רבי אברהם'לע...'

ובשיחת קודש של מרן רבינו שליט"א עם האדמו"ר מראדוויל סיפר כדלהלן: כ'וועל פארציילן א מעשה וואס איז געווען מיטן סאטמאר רבי'ן ז"ל ביים אלטן קאפישניצער רבי וועז ער איז געווען מנחם אבל זיין (אצל בניו אחרי פטירת אביהם כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל ז"ל בחודש תמוז תשכ"ז שרבינו ז"ל היה עמו בדידות יתירה). **ער האט א זוהן רבי זושא – איך האב באגלייט מיין טאטן** (כ"ק האדמו"ר מבראד ז"ל) **מנחם אבל זיין – האט ער** געזאגט פאר מיין טאטן, 'א שאד וואס איר זענט געקומען אזוי שפעט, מיט פופצן מינוט פריער איז געווען דא דער סאטמאר רב', און רבי זושא האט אים געפרעגט 'סאטמאר רבי, זייט וועז קענט איר מיין טאטן?', האט ער געזאגט אז ער קען אים ערשט פון אמעריקא, 'אבער וואס [באמת כבר שמע ממנו מקודם], מיין ערשטע רביצין (הרבנית חוה ע"ה בת הגה"ק מספאנטש) איז געווען נישט געזונט און איז געלעגן אין וויען, זי איז געווען שטארק מסוכן, אינמיטן איז געקומען א נייער דאקטער וואס ער האט געזאגט אז ער האט א נייע ערפינדונג, האט מען מיר געזאגט אז דעם דאקטער האט פארשאפט רבי אברהם'לע דער קאפישניצער רבי'ן זוהן (כנו של האדמו"ר רבי יצחק מאיר ז"ל נלב"ע בשנת תרצ"ו בוויען, ובחיי אביו קרא אותו ר' אברהמעלע, והיה גדול במדת החסד שלו בלי שיעור) **האב איך פון** דעמאלטס שוין געוואוסט פון אים.

חלק מהוצאות הגליון
נתנדב
לעילוי נשמת

האה"ח

מרת שרה ביילא

בת הגה"צ ר' שלום יעקב שמחה

ברייטשטיין

ע"ה

נלב"ע כ' כסלו

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י בנה

מוה"ר צבי עקיבה ברייטשטיין הי"ו

מנהל מוסדותינו וקהילתינו הק'
בבית שמש יצ"ו

ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלקי ישעו
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל טוב סלה

דינער השנתי לטובת מוסדותינו הק' בבארא פארק יצ"ו

מוצש"ק פרשת ויצא תשפ"ג לפ"ק

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, **ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה.** די ספרים הקדושים זאגן, **ויצ"א** איז די ראשי תיבות ו'ירא י'עקב צ'ורת א'בותיו, יעקב אבינו האט געזעהן די צורה פון זיינע אבות אברהם און יצחק. עס קען זיין פארוואס די תורה דערציילט אונז אז יעקב אבינו האט געזעהן צורת אבותיו.

עס שטייט אין ייטב לב פרשת ויחי, שטייט אין פסוק, יעקב אבינו רעדט צו יוסף הצדיק, ויאמר ישראל אל יוסף, ראה פניך לא פללתי, והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, איז דער ייטב לב מדייק דאס וואס שטייט והנה הראה אלקים 'אותי', אותי איז טייטש מיר, עס וואלט וועז געדארפט שטיין 'והנה הראה לי', איך האב נישט געגלייבט אז איך וועל דיך זעהן, און דער אויבערשטער האט מיר געהאלפן אז איך זעה דיינע קינדער, איז לויט לשון הקודש וואלט געדארפט ווען שטייט 'והנה הראה לי', דער אויבערשטער האט מיר געווייזן דיינע קינדער, פארוואס שטייט והנה הראה 'אותי', אותי איז טייטש מיר.

ואגט ער אזוי, יעקב אבינו האט מורא געהאט ווען ער האט געהערט אז יוסף הצדיק לעבט, האט ער מורא געהאט טומאת מצרים איז דאך א שרעקליכע טומאה געווען, יוסף הצדיק וואוינט שוין אין מצרים אזויפיל יאר, חלילה צי עס האט געהאט אן השפעה אויף יוסף הצדיק, צי עס איז נשתנה געווארן זיין פנים, זיין צורה, די אידישע צורה, דער צלם אלקים האט ער נישט, וואס יוסף הצדיק איז געווען בן זקונים, זיי איקונין דומה לו, און יוסף הצדיק חלילה האט דאס אפשר פארלוירן אין מצרים, האט יעקב אבינו געזאגט פאר יוסף, ראה פניך לא פללתי, כ'האב מורא געהאט אז כ'וועל נישט זעהן דיין ריכטיגע צורה וואס כ'האב געזעהן ווען כ'האב דיך איבער געלאזט, ס'איז געווען בן זקונים הוא לו, ער האט אויסגעזעהן אזוי ווי יעקב אבינו, טאמער חלילה איז עפעס געשעהן און ס'איז נשתנה געווארן די צורה, והנה הראה 'אותי' אלקים, און דער אויבערשטער האט מיך געווייזן מיט דיינע קינדער, איך קוק אהן דיינע קינדער און איך זעה מיך אין דיינע קינדער, איך קוק אהן די לעכטיגע צורות פון מנשה מיט אפרים וואס זיי זענען אויפגעוואקסן אין מצרים, איך שפיגל מיך אפ, איך זעה מיך אין דיינע קינדער, עס איז אסאך א העכערע מדריגה, והנה הראה אלקים 'אותי', נישט דער אויבערשטער האט מיר געווייזן, נאר דער אויבערשטער האט מיך געווייזן, איך זעה מיך, די תכונה פון יעקב אבינו זעה איך אין דיינע קינדער, זיי זענען אויך זיו איקונין דומה לו, אזוי טייטש דער זיידע ז"ל אין ייטב לב.

די וואך אין די סדרה הייבט זיך אן, יעקב אבינו איז ארויס געגאנגען פון באר שבע און ער איז געגאנגען קיין חרן, און אין די תורה שטייט דער גאנצער סיפור ווי אזוי יעקב אבינו איז אנגעקומען, יעקב אבינו האט חתונה געהאט מיט רחל און לאה, ער האט גענומען די אמהות הקדושות, און ער

האט אויפגעשטעלט די שבטים, די עלף שבטים וואס זענען געבוירן געווארן אין חרן, דארט זענען זיי געבוירן געווארן אין שאטן פון לבן הארמי, דארט האט יעקב אבינו מעמיד געווען עלף שבטים, הייליגע קינדער, זאגט אונז די תורה, ויצא יעקב מבאר שבע איז די ראשי תיבות ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו, די תורה זאגט אונז וועז יעקב אבינו האט חתונה געהאט אין חרן, יעקב אבינו האט געהאט קינדער אין חרן, ער האט מגדל געווען קינדער אין חרן, ער האט געזעהן אין זיינע קינדער האט ער געזעהן צורת אבותיו. ער האט געזעהן אין זיינע קינדער וואס זיי זענען אויפגעוואקסן אין חרן האט ער געזעהן די צורה פון אברהם אבינו און פון יצחק אבינו, עס האט אפגעשפיגלט אברהם אבינו יצחק אבינו, דאס האט ער געזעהן אין די שבטים.

דאס איז א געוואלדיגער לימוד פאר יעדע צייט, מ׳רעדט שוין היינט צו אידן יונגעלייט וואס דער אויבערשטער העלפט זיי, זיי האבן חתונה, דער אויבערשטער בענטשט זיי מיט קינדער, מיט יונגלעך און מיט מיידלעך, מ׳וואוינט שוין היינט זיבעציג יאר אין אמעריקא, עס איז שוין פון די וואס זענען געקומען קיין אמעריקא, פון די אידן זענען שוין ליידער נישטא, די וואס האבן מיטגעמאכט די שוועדע זמנים אין אייראפע, דער דור איז שוין נישטא, ס׳איז שוין דורות וואס זענען געבוירן געווארן און אויפגעוואקסן אין חרן, זיי זענען אויפגעוואקסן אין אמעריקא וואו עס איז דא נישט איין לבן הארמי, נאר אסאך לבן הארמי׳ס דרייען זיך אין די גאסן, און מ׳איז מחנך קינדער אין אמעריקא. יעדער איינער דארף זיך אריינטראכטן, איך געדענק מיין זיידן, מיינע קינדער שפיגלען מיר אפ מיין זיידן? די יונגלעך און די מיידלעך שפיגלען מיר אפ די זיידע מיט די באבע? זיי שפיגלען דאס אפ? זיי זעהן אזוי אויס? דער זידע קען זאגן והנה הראה ׳אותי׳ איך זעה מיך אין די קינדער?

דאס איז א געוואלדיגע זאך, ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו, יעקב האט געזעהן אין זיינע קינדער די צורת אבותיו, און דאס דארף זיין די שטרעבונג, אז דער אויבערשטער העלפט מ׳האט קינדער, זיי זאלן אויסזעהן אזוי ווי די זיידעם האבן אויסגעזעהן, אזוי ווי מיין זיידע האט מיר פארציילט אז זיין טאטע האט אויסגעזעהן, אזוי ווי מיין עלטער זיידע, און מיין עלטער עלטער זיידע, דער איז געווען א שינאוער חסיד, דער איז געווען א סיגוטער חסיד, ער איז געפארן צום קדושת יו״ט, דער איז געווען נאך א דור פריער, ער איז געפארן צום הייליגן דברי חיים, צי דער איז געפארן קיין בעלזא, צום מיטעלן בעלזער רב, עס כאפט אהן א ציטער, מיינע קינדער זעהן אזוי אויס? זיי וואקסן אזוי אין חרן בצל לבן הארמי, און דאס דארפן מיר אונז צו זעהן, אין די קינדער זאלן מיר זעהן די צורת אבותיו, די צורה פון די אבות, פון מיין זיידע, מיין עלטער זיידע, מיין עלטער עלטער זיידע. זיי זאלן אויסזעהן אזוי ווי זיי אין אלע ענינים.

עס איז דא ליידער ירידת הדורות, עס טוט וויי דאס הארץ מ׳מוז דאס אבער ארויס זאגן, יעדער ירא שמים טוט וויי דאס הארץ וועז ער קוקט זיך אום ווי אזוי עס זעהן אויס דער חינוך הבנים און חינוך הבנות, עס איז ליידער זייער געוروקט פון די אבות, און פון אבות אבותם, נישט אין תורה, נישט אין יראת שמים, נישט ווי אזוי מ׳קומט אין ביהמ״ד, נישט ווי אזוי מ׳דאוועט, נישט ווי אזוי מ׳גייט אנגעטוהן, נישט מיט דעם שיינעם ריכטיגן ערליכן התנהגות, עס איז דא א קרירות, אמאליגע אידן האבן געהאט א ווארימקייט צו א מצוה, א ווארימקייט צו א דבר שבקדושה, א פשטות׳דיגע און א תמימות׳דיגע ערליכקייט, און מ׳דארף דאס שטארק אריין טראכטן, צי מ׳זעהט די צורה אדער ליידער א אנדערע צורה, און אויף דעם טוט וויי דאס הארץ.

דארף מען זעהן דאס צו טוהן, יעדער יחיד, יעדער דארף אריין טראכטן, איך געב א נאמען פאר מיין קינד נאך מיין זיידע אדער נאך מיין עלטער זיידע, דאס קינד הייסט נאך דעם עלטער זיידע, נו זאל דאס קינד אויסזעהן אזוי וויי דער עלטער זיידע, זאל מען פארציילן וויי אזוי דער עלטער זיידע האט זיך געפירט און וויי אזוי ער איז געווען, וואספארא חשובער איד דאס איז געווען. מ׳דארף זאגן פאר דעם קינד, דו האסט א פליכט אויסצואוואקסן אזוי, און דער טאטע האט א פליכט צו זעהן אז דאס קינד זאל אזוי אויסוואקסן, חסידישע אידן וואס זענען חסידים ואנשי מעשה וואס יראת ה׳ חופפת על פניהם.

במילא וויל איך ארויס ברענגען אן הכרת הטוב פאר די קהילה מיט די מוסדות דא אין בארא פארק, דער פעטער ז״ל האט מייסד געווען דעם מוסד, און עס איז ווייטער געפירט געווארן יארן לאנג נאכדעם דורכ׳ן טאטן ז״ל וואס האט דאס ממשיך געווען. אז מ׳זאל זעהן אנצוגיין מיט דעם דרך, אז ס׳זאל זיין ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו, מ׳זאל זעהן אז די קינדער זאלן זיין אזוי וויי די אבות נאך וועמען זיי

הייסן, זיי זאלן זיין חשוב׳ע ערליכע אידן, מ׳זאל זעהן זיי זאלן זיך אויסצייכענען, סיי וואס איז נוגע אין די לימודים, וואס איז נוגע אין יראת ה׳, ווי אזוי אן ערליכער איד דאוונט, ווי אזוי אן ערליכער איד פירט זיך, מיט אן התלהבות און מיט א ווארימקייט. סיי אין חינוך הבנים, און סיי אין חינוך הבנות און צניעות און ערליכקייט ווי אן ערליכע אידישע טאכטער דארף זיך צו פירן. סיי אין תלמוד תורה, סיי אין די ישיבה. די קלענערע בחורים און די עלטערע בחורים, עס שטייגן ברוך ה׳ אויס ערליכע אידישע קינדער, אויסגעצייכנט אין אלע ענינים, חשוב׳ע בחורים, אין ישיבה קטנה און אין ישיבה גדולה, זיי לערנען בהתמדה, און שטייגן בתורה ויראת שמים. **במילא איז א פליכט פאר די אלע אידן וואס זיי האבן א געפיל צו תורה, א געפיל צו ערליכקייט, און א געפיל צו האבן אייגענע ערליכע אידישע קינדער און אייניקלעך, מחזק צו זיין די הנהלת הגשמי, זיי טראגן א שווערן עול אז עס זאל קענען זיין ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו.**

און כ׳וויל זאגן ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו, ׳וירא׳ איז טייטש א לשון פון געפעלן, רואה אני את דברי אדמון, עס איז ליידער דא אזעלכע וואס עס געפעלט זיי נישט די צורת אבותיו, זיי זענען שוין קלוגער און זיי פארשטייען שוין אנדערש, מ׳דארף אנדערש זיין, עס איז נישט דאס וואס איז אמאל, ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו, יעקב אבינו איז געפעלן די צורת אבותיו, און דאס דארף מען אריין געבן אין די קינדער, אז מיר געפעלט צורת אבותיו, און כ׳וויל עס זאל ענק אויך געפעלן, עטץ זאלטס אויך וויסן דאס איז די ריכטיגע וועג.

דער אויבערשטער זאל העלפן, די אלע אידן זאלן טאקע זיין ו׳ירא י׳עקב צ׳ורת א׳בותיו, עס זאל געפעלן, עס זאל האבן חן, און זיי זאלן וועלן אזוי זיין, און מדריך זיין די קינדער און די אייניקלעך און די אור אייניקלעך אויף צורת אבותיו, זיי זאלן אויסזהן אזוי ווי אבות אבותינו, און אין דעם זכות וועט מען זוכה זיין צו אלע ברכות האמורות בתורה, די ברכה וואס הקב״ה האט מבטיח געווען פאר יעקב אבינו די וואך, הייליגע ברכות, מ׳זאל האבן געבענטשטע קינדער וואס וועלן זיצן און עוסק זיין בתורה ובמצוות מיט פרנסה בהרחבה אריכות ימים ושנים וכל מילי דמיטב תמיד.

*

אז מען רעדט ברבים, ווייל איך אויסנוצן דעם געלעגנהייט מעורר צו זיין אידישע קינדער, איך פיל אז עס איז דא א גרויסע הזנחה, א גרויסע נאכגעלאזטקייט, אין א מצות עשה דאורייתא וואס מען דארף מקיים זיין יעדן טאג, דאס איז די מצות מזוזה, עס איז דא א מצוה אז מען זאל לאזן שרייבן א מזוזה אויף יעדע טיר אין שטוב, וואס אויסער דעם וואס דאס איז א סגולה און א שמירה, איז עס א מצות עשה דאורייתא.

איך קען גארנישט זאגן - וועל איך רעד ברבים - די פראבלעמען וואס איז דא אין מזוזות.

יעדער איד וואס קויפט א הויז און איז מחויב מיט מזוזה מן התורה, און אפילו ער דינגט א דירה איז עס א מצות עשה מדרבנן, וואלט וועל געדארפט זיך אויסלערנען צו שרייבן א מזוזה, און זיך שרייבן א מזוזה, ער זאל וויסן אז ער האט א כשר׳ע מזוזה.

אבער דאס קען דאך נישט יעדער איינער, נישט די הלכות און נישט די אומנות, נעמט מען א מזוזה. פון וואו נעמט מען א מזוזה? מען גייט קויפן א מזוזה, פונקט אזוי ווי מען קויפט א באטל מילך אין געשעפט, אין א גראסערי סטאר, גייט מען און מען קויפט א מזוזה אין א געשעפט וואו מען פארקויפט תשמישי קדושה, מען פארקויפט טליתים קטנים, און מען פארקויפט מזוזות אויך.

האט עמיצער אריינגעטראכט פון וואו קומט די מזוזה?, ווער האט געשריבן די מזוזה? איז ער א תלמיד חכם? איז ער א ירא שמים? קען ער די הלכות? שרייבט ער על פי הלכה? ס׳איז א ווייטאג!

איך האב דא מיט געברענגט מזוזות, שיינע הערליכע מזוזות, אויף פארמעט, איך האב עס געווויזן פאר סופרים, זיי קוקן עס אהן, און ס׳איז הערליך, א שיינע מזוזה, א שיינע כתב, דאס האט נאר אין פראבלעם, אז דאס איז געפרינט!, וואס הייסט געפרינט?, ס׳איז א קאפי!.

מען האט געזומען א שיינע מזוזה, וואס א שיינער סופר האט געשריבן, און געזומען פארמעט, פארוואס דארף מען שרייבן?, דאס גאנצע שרייבן קאסט דאך צייט, און

אפשר געלונגט עס נישט, מען מאכט קאפיס דערפון אויף פארמעט, און דאס זעהט אוים ווי אן עכטע מזוזה, עס וועט קיינעם נישט בייגעפאלן אז דאס איז נישט געשריבן, נאר ס׳איז געפרינט, אדרבה איר קענט קוקן די מזוזות, ס׳איז אויף פארמעט א שיינע מזוזה, אבער ס׳איז נישט געשריבן.

ווי אזוי האט מען דאס געכאפט - יעדער איינער בלייבט שטיין - ס׳איז געווען סייעתא דשמיא אז דער מאשין האט זיך צובראכן, און מ׳האט געדארפט רופן א טעכנישן אז ער זאל קומען פארריכטן, און דער טעכנישן איז געווען א ערליכער און ער האט געטראפן די מזוזה. און דאס ווערט פארקויפט!

נישט אלע מזוזות זענען אזוי, אבער אויב מען גייט צו א סוחר, גייט עס אזוי, דער סוחר קויפט פון איין סוחר, פון א ערשטע האנט פון א צווייטע האנט פון א דריטע האנט, און מען מישט אריין אזא מזוזה, מכל הבא בידו. דאס איז די געפרינטע מזוזות.

אבער אפילו געשריבענע מזוזות, איז דא וואס שרייבן מזוזות, קלים ורקים וואס קענען נישט קיין הלכות, מען שרייבט מזוזות וויל ס׳איז א ביזנעס, מ׳ברענגט אריין פון ארץ ישראל און מען אימפאטירט שווערע טויזנטער מזוזות יעדע חודש, עס קומט אריין צענדליגער טויזנטער מזוזות א יאר פון ארץ ישראל, ווער ס׳האט אביסל א טאלאנט, צי ער האט יא קבלה, צי ער האט נישט קיין קבלה, טאמער האט ער א גוטע האנט שרייבט ער מזוזות, און ער געט עס אזוי, ס׳גייט פון איין סוחר צום צווייטן און ס׳קומט אן קיין אמעריקע, און דאס קויפן אידן.

איך האב דא נאך א סעט מזוזות, די סעט מזוזות איז אויך זייער שיינע מזוזות, דאס האט מען געמאכט אזוי, מען האט געמאכט א סטענסי״ל אויסגעשניטן, און געמאלן א בערשטל, איינגעטינקען אין טינט און געשמירט אזוי, און ס׳קומט ארויס א מזוזה. ס׳איז אנגעקומען דא א סוחר וואס האט געהאט פופציג אזעלכע מזוזות.

ווי אזוי האט מען דאס געכאפט?, ווייל עס איז דא א פראבלעם מיט א סטענסיל, אז אלע אותיות קען מען אויסשניידן, אבער מיט די מ׳ און די ס׳ האט מען א פראבלעם, האט געמוזט איבערבלייבן אין שפיץ וואס זאל מחבר זיין דאס מיטלסטע, ממילא האט דארט געפעלט פון די סטענסי״ל, דארט איז נישט געווען געשריבן, און דארט האט ער מיט א פעדער געמוזט צוענדיגן דאס וואס ס׳האט געפעלט, און דער סוחר האט באמערקט אז די מ׳ דארט איז אביסל דינער פון די אנדערע - ס׳איז דא א סאך מ״ס, וקשרתם וכתבתם - ער האט באמערקט אז אין איין ווינקל דארט איז דא אביסעלע א שינוי אין די קאליר, איז מען געקומען אויף דעם אז דאס האט מען געמאכט מיט סטענסי״ל, א שיינע מזוזה מיט א סטענסי״ל, און מאכן אזא מזוזה דויערט צען מינוט און ס׳איז א שיינע מזוזה.

איך וויל זאגן דא, א איד וועם דער אייבערשטער האט געהאלפן, די האסט געקויפט א הויז, האסט געקויפט א דירה, און א דירה קאסט, יעדער איינער וויסט אז א דירה קאסט אסאך געלט, סיי אין בארא פארק, און סיי אין וויליאמסבורג, און סיי אין קרית יואל, מען האט אויסגעגעבן אסאך געלט פאר א דירה, די דארפסט האבן א מזוזה, גיי צו א סופר און שרייב מזוזות, או די ווילסט האבן א כשר׳ע מזוזה גיי צו א סופר!

רבינו הראה את המזוזות ברבים, ואמר:

קוקט עס אן, ס׳איז א שיינע מזוזה - ס׳איז נאר אריינגעשניטן אינמיטן כדאי מ׳זאל עס נישט נוצן, ס׳זאל נישט קומען צו א מכשול, ס׳איז א שיינע מזוזה וואס איז נישט געשריבן, נאר געמאכט מיט א סטענסי״ל, און מען קען עס נישט באמערקן, אזוי קונצליך איז עס געמאכט.

עס איז אזא הפקרות אין ארץ ישראל מיט מזוזות, און דייקא מזוזות, ווייל דאס איז נישט קיין גרויסע זאך, מ׳שרייבט און מ׳שיקט קיין אמעריקע.

איך וויל זאגן דא, א איד וועם דער אייבערשטער האט געהאלפן, דו האסט געקויפט א הויז, האסט געקויפט א דירה, און א דירה קאסט, יעדער איינער וויסט אז א דירה קאסט אסאך געלט, סיי אין בארא פארק, און סיי אין וויליאמסבורג, און סיי אין קרית יואל, מען האט אויסגעגעבן אסאך געלט פאר א דירה, דו דארפסט האבן א מזוזה, גיי צו א סופר און שרייב מזוזות, אז דו ווילסט האבן א כשר'ע מזוזה גיי צו א סופר!

איז אזוי, דא די געשעפטן וואס זיי פארקויפן מזוזות, די קויפן במדריגות די סחורה, ער פארקויפט טליתים קטנים, אויב איין סוחר וועט אים רעכענען צען דאלער, און א צווייטער סוחר וועט אים רעכענען ניין דאלער, וועט ער קויפן ביי דעם סוחר וואס רעכנט אים ניין דאלער, וויל ער פארדינט מיט איין דאלער מער, און אלעס איז איינס, דאס זעלבע וועו ער גייט און ער קויפט מזוזות, אויב איז דא א סוחר וואס ער רעכנט אים הונדערט פופציג, און א סוחר וואס ער רעכנט הונדערט זעכציג, וועט ער קויפן ביי דעם סוחר וואס ער רעכנט הונדערט פופציג, וויל דאס איז 'סחורה' ביי אים צו האנדלן, ביי דעם סוחר איז עס נישט "איך קויף יעצט מזוזות", ביי אים איז דאס פשוט סחורה.

איך פיל עם פאר א פליכט, איך פיל אז דאס איז א היינטיגע פירצה, וויל דאס איז נוגע טויזנטער אידן, יעדע וואך האבן ב"ה יונגעלייט התונה, יעדער חתן לייגט ארויף א מזוזה אויף די טיר, פון וואו נעמט ער א מזוזה, ער גייט אין געשעפט ער גייט איינקויפן. אין געשעפט קויפט מען א באטל מילך!, תפילין און מזוזות קויפט מען נישט!, דאס לאזט מען שרייבן!, און אזוי וויסט מען אז דאס איז איז כשר.

און די זעלבע אפילו וועו מען גייט צו א סופר, קויף נישט פון א סופר נאר וואס ער האט אליין געשריבן די מזוזה, יעדער סופר וואס שרייבט א מזוזה וועט נישט פארקויפן - פאר א איד וואס קומט פון אים קויפן א מזוזה - נאר א כשר'ע מהודר'דיגע מזוזה, טאמער דער סופר קויפט פון ארץ ישראל - וואס דאס איז רוב מזוזות - איז דער סופר געווארן א סוחר, איר זאלט מיר מוחל זיין, ער איז געווארן א סוחר!

דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט פאר א איד, ער האט אים געזאגט מ'דארף האבן עפעס א השגחה, האט יענער געזאגט איך בין א ערליכער איד, האט ער געזאגט אויף זיך, 'וועו איך בין וועו א סוחר, וועו איך פארקויף עפעס, מוז איך האבן א השגחה', אזוי האט ער געזאגט אויף זיך.

יעדער סופר וועו ער שרייבט מזוזות איר ער א סופר, וועו ער שרייבט א פרשה פון תפילין איז ער א סופר, וועו ער שרייבט א ספר תורה איז ער א סופר, אין די מינוט וועו ער הייבט אהן צו פארקויפן אנדערע סחורה פון א צווייטן, ס'קומט פון ארץ ישראל, ער וואוינט דאך נישט אין ארץ ישראל, מ'דארף אים שיקן פון ארץ ישראל, גייט עס שוין דורך סוחרים. דער סופר זאגט: "א איך קען דעם סופר, ער איז אזא הימישער, און דער איז אזוי", דער סופר אין ארץ ישראל איז אויך שוין געווארן א סוחר - מ'כאפט זיך נישט, דער סופר אין ארץ ישראל איז אויך א סוחר, און יענער קויפט אויך פון וואו ער קען כאפן מזוזות, אזוי איז דער מסחר.

אז מ'וויל האבן א כשר'ע מזוזה איז איין וועג, קודם דארף מען אינזין האבן - נישט וועו מען וויל מאכן א חנוכת הבית, נישט וועו מען מופט אריין, נאר א יאר פריער, צי א האלב יאר פריער גיין צו א סופר און זאגן איך דארף צען מזוזות, איך דארף פופצן מזוזות, און באשטעלן. אזוי וויו וועו איינער וועלט בר מצוה באשטעלט ער תפילין א יאר פריער, ער וויסט זיין אינגל וועלט בר מצוה גייט ער באשטעלן פרשיות, ער באשטעלט דאס נישט א וואך אוו נישט א חודש פאר די בר מצוה, נאר ער גייט א יאר פריער, דאס זעלבע איז ביי א הויז, א הויז ענדיגט זיך נישט אין א וואך אין א חודש, דאס דויערט אויך לאנג, דארף ער אינזין האבן א יאר צי א האלב יאר פריער גיין צו א סופר, שרייב מיר מזוזות.

טאמער קען דער סופר נישט שרייבן אלע, זאל ער זאגן, גוט, שרייב מיר פינף מזוזות, איך וועל גיין צו א צווייטן סופר וועמען איך קען, דו האסט מיר געשריבן פינף מזוזות, דער צווייטער וועט מיר שרייבן נאך פינף מזוזות, אויב איז נישט גענוג וועל איך גיין צו א דריטן סופר, אבער מען 'שרייבט' מזוזות.

ס'וועט קאסטן טייערער, ווייל א היזיגער סופר רעכנט מער וויפיל עס קאסט א ארץ ישראל'דיגע מזוזה, ס'איז אבער וועדר, איך צאל הונדערטער טויזנטער דאלער פאר א דירה, איך גיי צאלן הונדערט דאלער מער א מזוזה, אבער איך בין זיכער אז דאס איז א כשר'ע, דאס האט ער געשריבן יעצט פאר מיר.

איך פיל עס פאר א פליכט, איך פיל אז דאס איז א היינטיגע פירצה, ווייל דאס איז נוגע טויזנטער אידן, יעדע וואך האבן ב"ה יונגעלייט חתונה, יעדער חתן לייגט ארויף א מזוזה אויף די טיר, פון וואו נעמט ער א מזוזה, ער גייט אין געשעפט ער גייט איינקויפן. אין געשעפט קויפט מען א באטל מילך!, תפילין און מזוזות קויפט מען נישט!, דאס לאזט מען שרייבן!, און אזוי ווייסט מען אז דאס איז א כשר.

איך פיל א פליכט - איך האב אנגעהויבן אביסל צו טוהן אין דעם אזוי ווי איר זעהט דא, און איך זעה אז דאס פסלנות איז איום ונורא, ס'איז שרעקליך!, ס'האט זיך קיינער נישט געקענט פארשטעלן אז ס'דרייט זיך אויפן מארק אזעלכע מזוזות, און דאס איז ביי היימישע סוחרים, היימישע סופרים איז דאס געווען.

ממילא וויל איך זאגן, דער אייבערשטער זאל העלפן, מען מאכט חתונה קינדער, און מען וועט אי"ה דינגען דירות, דער אייבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין אסאך שמחות אין אידישע היזער, און מ'וועט שרייבן מזוזות, כשר'ע מזוזות, אויף דעם זאגט די גמרא אטו גברא בעי חיי נשי לא בעי חיי, דאס איז משפיע אריכות ימים ושנים, אלע השפעות טובות, דאס איז א שמירה, יעדער איינער וויסט די שמירה פון א מזוזה, דער אייבערשטער זאל אפהיטן אלע אידישע היזער מכל מרעין בישין, און מ'זאל זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

מעמד יציקת הבורות
למקוה המפואר בביהמ"ד עצי חיים סיגעט
בשכונת עירמאנט - מאנסי יצ"ו

יום ג' ויצא תשפ"ג לפ"ק

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי.

עס שטייט אין מגלה עמוקות, אין פרשת ואתחנן איז דארט דא אסאך פשטים, און איינע פון די פשטים טייטשט ער, מקוה ישראל ה', זאגט ער, וואס הייסט מקוה ישראל ה'? אז מ'מאכט א חשבון שם הוי"ה איז בגימטריא כ"ו, מאכט ער דארט דעם חשבון, כ' מאל ו', און ו' מאל כ', און אז מ'מאכט דעם חשבון בהכאה, איז עס בגימטריא תתק"ס, דאס איז א רמז אויף תתק"ס לוגין, קומט עס אויס 'מקוה ישראל הוי"ה', דער שם הוי"ה דאס איז א רמז אויף א מקוה. כ' מאל ו' איז הונדערט צוואנציג, און נאכאמאל ו' מאל כ' איז נאכאמאל הונדערט צוואנציג, איז עס אינאיינעם ר"מ, ר"מ קבין איז דא אין א מקוה, און ער מאכט אויך א חשבון ווי אזוי מ'קומט אן צו תתק"ס, דער מגלה עמוקות זאגט אזוי, ער טייטשט מקוה ישראל הוי"ה.

אכן יש ה' במקום הזה, איז טייטש אז מ'בויעט א מקוה, איז אכן יש הוי"ה במקום הזה, דעמאלטס איז דא השראת

השכינה, הקב"ה איז טהור ומשרתיו טהורים, מ'קומט דאוועגען אין ביהמ"ד דארף מען צוגיין אין מקוה.

כ'האב געהערט פון ר' יחזקאל שטויבער, האט ער פארציילט, כ'מין ס'איז געווען זיין טאטע אדער זיין זיידע, ער איז געווען שוחט אין א שטעטל וואס איז נישט געווען קיין מנין, און ער האט זיך געוואלט אוועק ציהען פון דארטן, און ער איז געווען בים זיידן ז"ל דער קדושת יו"ט, ער האט געזאגט אז ווען עס קומט שבת האט ער נישט קיין מנין צו דאוועגען, האט ער אים געזאגט ער זאל בלייבן דארטן, ביז איינמאל האט ער אים געזאגט אז ער האט נישט מקוה, האט ער געזאגט אז ס'איז נישטא קיין מקוה ציה זיך אוועק, האט ער געזאגט, ווי אזוי קען מען זאגן שבת 'נשמת' אז מ'גייט נישט אין מקוה?

דא אין עירמאנט האט זיך געמאכט א שטארקער אידישער געגענט, און אידן קומען דאוועגען, און אידן זאגן נשמת שבת, האט מען געבויעט א ביהמ"ד וואו אידן וועלן דאוועגען, עס וועט זיין ביידע זאכן, ס'וועט זיין מנין, און מ'וועט גיין אין מקוה. אכן יש ה' במקום הזה, כל בי עשרה שכינתא שריא, איז דא צוויי זאכן, אכן יש ה' במקום הזה, איז טייטש אז ס'איז דא מנין, און אז ס'איז דא א מקוה.

עס איז א געוואלדיגער ענין, אידן באזעצן זיך עס שפרייט זיך אויס אידישקייט, מאנסי שפרייט זיך ארויס אויף די זייטיגע שטעטלעך וואו ס'וועט אידיש, און ס'וועט חסידיש, דארף עס טאקע צו זיין אמת'דיג חסידיש. דער מאור ושמש זאגט אז דער בעל שם הקדוש מיטן רבי ר' אלימלך זיי האבן אינגעפירט, דאס קומט פון זיי, אז מ'זאל גיין אין מקוה, פון בעל שם הקדוש מיטן רבי ר' אלימלך, נו אז ס'וואונען דא אין דעם געגנט חסידישע אידן, רובו דרובו זענען חסידים, דארף מען צו זהען אז עס זאל זיין א ביהמ"ד, א שיין ביהמ"ד צו דאוועגען, און א מקוה וואו אידן זאלן קומען דאוועגען בטהרה, אזוי ווי די אבות החסידות האבן געפאדערט און געמאנט אז אידן זאלן זיך פירן, די היילגע רבי'ם וואס כל בית ישראל נשען עליהם זיי האבן דאס געפאדערט.

דער אויבערשטער זאל העלפן, כ'וויל אנוואונטשן פאר מיין פלימעניק הרב ר' אהרן [בן הרה"צ מהרש"א שליט"א], דער רב פון דעם ביהמ"ד, בית המדרש עצי חיים, עס איז מיר אביסל נאנט, ביהמ"ד עצי חיים איז נאנט צום הארץ, דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל האבן גרויס הצלחה מיטן ביהמ"ד, ער זאל קענען זיצן מיט הרחבת הדעת לערנען און מרבין תורה זיין, פארלערנען שיעורים, לערנען תורה מיט בעלי בתים. און בכלל עס איז דא אידן אין דעם געגנט וואס זיי קענען דאס נישט צוקוקן, דארף מען צו וויסן אז ס'איז א גוטער סימן, אז יענע זהען אז עס קומט אן ערליך וויינקל וואו ס'וועט זיך פארשפרייטן ערליכקייט און חסידישקייט אויף דעם גאנצן ארום און ארום, אבער ס'וועט אי"ה זיין אידן וואס וועלן דאס איינערקענען און זיי וועלן זהען מכיר טובה זיין פארן אויפשטעלן א ביהמ"ד דא מיט א מקוה, וואו יעדער וועט קענען לערנען און דאוועגען, עס וועט אי"ה זיין א שיין וויינקל דא אין דעם געגענט.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן הצלחה בורא עולם בקנין השלם זה הבנין, כ'זעה אז עס שטייט שוין דער בנין אבער מ'דארף דאס נאך פארענדיגן, דער אויבערשטער זאל העלפן ישראל קדושים הן נתבעין ונותנין, אידן געבן געלט אידן וועלן מנדב זיין וועט מען מיטן אויבערשטן'ס הילף צוענדיגן דעם בנין און ס'וועט זיין לשם ולתפארת. אוודאי קומט זיך א גרויסער הכרת הטוב פארן חשובן נדבן ער לאזט זיך קאסטן אזא שיינעם סכום, א גרויסן סכום צו אויפבויען דעם ביהמ"ד מיט די מקוה, ישלם ה' פעלו ותהי משכורתו שלימה, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא און ער זאל מאכן אסאך געלט, דער אויבערשטער זאל העלפן דאס זאל זיין ביי אים קליין געלט, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט נחת און פריד, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן אלע זוכה זיין מקבל צו זיין משיח צדקינו.

כ'האב אזוי אינזין געהאט, וועז דער אויבערשטער וועט העלפן און מ'וועט זוכה צו ביאת המשיח, מ'וועט הערן אז משיח קומט, וואס וועלן די אידן טוהן די ערשטע זאך וועז מ'וועט הערן אז משיח איז דא? יעדער וועט לויפן אין מקוה, מ'גייט זיך טובל'ן ווייל מ'גייט מקבל זיין דעם מלך המשיח. אנדערש קען נישט זיין, מ'וועט נישט לויפן קענן משיח אזוי פראסט, אז מ'וועט הערן משיח איז דא וועט יעדער לויפן אין מקוה, און אזוי וועט מען מקבל זיין משיח צדקינו. אויב אזוי דארף דאך צו זיין א מקוה איבעראל, אז יעדער איינער זאל קענען לויפן אין מקוה און גיין. דער אויבערשטער זאל העלפן בקרוב וועט מען גיין מקבל זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

מעמד קבלת פנים

שמחת נישואי נכדת כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

בת בנו הגה"צ רבי יואל טייטלבוים שליט"א

רב דביהמ"ד בית בריוך בקרית יואל יצ"ו

יום ב' פרשת וישלח תשפ"ג לפ"ק | בביהמ"ד הגדול בקרית יואל יצ"ו

דוד המלך זאגט אין תהלים, **שמחתי באומרים לי בית ה' נלך.**

כ'האב געקלערט עס קען זיין אזוי אין די היליגע ווערטער פון דוד המלך, תהלים איז געזאגט געווארן מיט רוח הקודש, במילא איז עס סובל כמה וכמה פשטים.

כ'האב געזעהן אין פקודת אלעזר פונעם פאלטישאנער רבי'ן וואס איז געווען דא, ברענגט ער צו אזא מעשה, אז מ'האט געזאגט פאר הרב הקדוש רבי יהושע מבעלזא ז"ל, האט מען פארציילט אז הרב הקדוש רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב ז"ל - וואס ער איז א זיידע דא היינט ביי די חתונה - אז דער זידיטשויבער רבי איז געווען ביי א חופה און אזוי ווי דער מנהג ישראל איז אז מ'פירט די כלה אונטער די חופה און מ'דרייט זיך זיבן מאל ארום מיט די כלה, די אונטער פירער'ס גייען זיבן מאל ארום דעם חתן, און דער זידיטשויבער רב איז געשטאנען דארט ביי די חופה, און מ'האט זיך געדרייט, מ'איז אזוי געגאנגען, האט דער זידיטשויבער רבי געזאגט, אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלש, אזוי ביז אחת ושבע. אזוי האט מען פארציילט פארן בעלזער רב אז דער זידיטשויבער רבי האט געציילט אזוי ווי די עבודת כהן גדול אין יום הכיפורים.

האט דער בעלזער רב געזאגט א טעם א הסבר פארוואס ער האט עס געטוהן, האט ער געזאגט אזוי, בשעת עס איז דא א חופה קומען די אבות הקדושים פון גן עדן זיך משתתף צו זיין אין די שמחה, קומען זיי אראפ פונעם עולם העליון, און אין מסכת ראש השנה זאגט די גמרא, אז א שופר דארף זיין פון א איל, א שופר פון א פרה איז פסול, ווייל עם דערמאנט נישט גוטע זאכן, אין קטיגור נעשה סניגור, זאגט די גמרא, כיון דלזכרון כלפי ולפנים דמי, וויבאלד דער שופר קומט לזכרון, איז אזוי ווי לפני ולפנים, און דער כהן גדול ווען ער איז אריין געגאנגען אין קדשי קדשים איז ער אריין געגאנגען מיט בגדי לבן און נישט מיט בגדי זהב, אויך וועגן דעם טעם, ווייל אין קטיגור נעשה סניגור. זאגט די גמרא, אז שופר כיון דלזכרון, כאטשיג שופר איז דאך נישט אין קדשי קדשים, יעדער איד בלאזט דאך און מ'בלאזט איבעראל, אבער וויבאלד ס'איז לזכרון קא אתי, איז ער אזוי ווי לפני ולפנים, אזוי זאגט די גמרא.

האט דער בעלזער רב געזאגט, א חופה איז לזכרון, ווייל די אבות הקדושים קומען אראפ, אזוי האט ער געזאגט, אז די אבות הקדושים קומען אראפ איז עס לזכרון, במילא אז ס'איז לזכרון איז עס כלפי ולפנים דמי, אזוי ווי דער כהן גדול טוט די עבודה לפני ולפנים, און ער האט זורק געווען אחת ואחת, אחת ושתים, אזוי האט דער בעלזער רב געזאגט א הסבר אויף דעם וואס הרב הקדוש מזידיטשויב האט זיך אזוי געפירט.

זאגט דוד המלך, שמחתי באומרים לי, כ'האב מיך געפריידט באומרים ל"י, ווען מ'זאגט דעם 'הרי את מקודשת לי', און דעמאלטס גייט די כלה ארום זיבן מאל דעם חתן ביי די חופה, שמחתי באומרים ל"י מיינט מען דאך בשעת די חופה. ווייל עס איז 'בית ה' נלך', ווייל ס'איז אזוי ווי דער בית ה', כיון דלזכרון כלפי ולפנים דמי, עס איז אזוי ווי לפני ולפנים, עס איז בית ה' נלך, אזוי ווי דער כהן גדול שטייט לפני ולפנים און ער טוט די עבודת הקודש וואס איז געווען אינעווייניג פארן ארון.

דער כהן ווען ער האט געטוהן די עבודה, האט ער פיר מאל געטוהן די עבודה, צוויי מאל אין קדשי קדשים, און צוויי מאל פארן פרוכת ווען ער איז ארויס געגאנגען, פיר מאל האט ער געציילט אחת ואחת, און דעמאלטס האט דער כהן גדול מתפלל געווען א תפילה קצרה סמוך לפרוכת. האט ער

מתפלל געווען פאר גאנץ כלל ישראל, און דאס איז כיון דלזכרון, ער האט מזכיר געווען לטובה כלל ישראל, און ער האט מתפלל געווען פאר זיי.

די אבות הקדושים קומען אראפ מגן עדן העליון, זיי קומען צו די חופה, כיון דלזכרון אתי, מ׳איז מזכיר כלל ישראל פאר די אבות הקדושים, דער כהן גדול האט מתפלל געווען א תפילה קצרה, עס איז א תפילה קצרה, עס איז קורץ אפשר אין כמות, אבער ס׳איז גרוים אין איכות, דער כהן גדול האט מתפלל געווען א תפילה קצרה סמוך לפרוכת, האט ער אראפ געבראנגט גרויסע השפעות פאר גאנץ כלל ישראל. וועו די אבות הקדושים קומען אראפ זענען זיי אויך מתפלל, עס קען זיין א תפילה קצרה, אבער עס ברענגט גרויסע השפעות, געוואלדיגע גרויסע השפעות.

די אבות הקדושים זענען מתפלל אוו זיי בענטשן קודם די חתן כלה, דער זיווג זאל עולה יפה זיין, עס זאל זיין א קשר של קיימא אוו א בנין עדי עד, מיט שיינע ערליכע לעכטיגע דורות, הונדערט אוו צוואנציג גליקליכע יארן, אוו אלע ענינים וואס מ׳דארף צו האבן אין א אידישע שטוב, זיי זענען מתפלל פאר די עלטערן פאר די מחותנים פוו אלע צדדים, זיי זענען מתפלל פאר אלע קרובים, אוו פאר אלע אידן וואס זענען דא דערבי.

עס איז באקאנט דאס ווארט טאקע פונעם בעלזער רב, מ׳מאכט א ברכה בי׳ די שבע ברכות, שהכל ברא לכבודו, אוו רש״י זאגט אז די ערשטע ברכה איז לכבוד העם הנאספים, אוו דער בעלזער רב טייטשט לכבוד העם הנאספים מיינט מען די אבות וואס קומען אראפ פונעם עולם העליון, דאס מיינט מען לכבוד העם הנאספים. אין מקרא יוצא מידי פשוטו, לכבוד העם הנאספים מיינט מען די אלע אידן וואס קומען זיך צוזאמען, כפשוטו לכבוד העם הנאספים, דאס איז נישט קיין סתירה, נאר עס גייט צוזאמען, עס איז א ברכה לכבוד העם הנאספים, אז די וואס זיי קומען די צדיקים די אבות הקדושים וואס זיי קומען אראפ פונעם עולם העליון, זיי קומען זיך משתתף זיין בי׳ די חופה, אוו אז זיי קומען אראפ איז עס נישט קיין ביאה ריקנית, נאר זיי קומען אראפ אוו זיי לאזן איבער א גרויסע ברכה פאר יעדן איינעם, במילא אז זיי לאזן איבער גרויסע השפעות, הייליגע השפעות, הייליגע ברכות, לאזן זיי דאס איבער לכל העם הנאספים, איז טאקע כפשוטו וכמדרשו, שהכל ברא לכבודו איז א ברכה לכבוד העם הנאספים די אבות הקדושים, אוו אין די זעלבע צייט איז עס א ברכה, א גרויסע הייליגע ברכה לכל הנאספים.

כל העם הנאספים דארפן ישועות, זה בכה וזה בכה, דער מיט זיין דערביטערט הארץ, אוו דער מיט זיין שוועריקייט, אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט כמה וכמה ענינים, אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט קינדער, אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט פרנסה בהרחבה, אידן דארפן געהאלפן ווערן מיט ישועות, אידן דארפן געהאלפן ווערן צו האבן אריכות ימים ושנים, אנשים נשים וטף, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט גוטע שידוכים, מ׳זאל זוכה זיין צו בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, מ׳זאל זעהן ערליכע אידישע דורות, מ׳זאל זוכה זיין אידישע הייזער, עס לאזט זיך נישט זאגן, מ׳זאל זוכה זיין צו תענוג ונחת דקדושה, דורות ישרים ומבורכים, געבענטשטע אידישע דורות.

דער טאטע ז״ל פלעגט צו בענטשן די אלע וואס זענען געשטאנען נעבן אים פאר די חופה, האט ער ארויף געלייגט די הענט אוו ער האט געבענטשט אידישע קינדער, אינטערסאנט, דער טאטע ז״ל האט מיר אמאל געזאגט ערב יום הקדוש, ווען אידן זענען געקומען מיט קוויטלעך אוו ער האט עס אוועק געשטעלט, ער האט נישט געוואלט נעמען קיין קוויטלעך, ער האט זיך אויפגעשטעלט אוו געבענטשט, ער האט ארויף געלייגט די הענט אויף אידן, מ׳איז געגאנגען אין די רייע אוו ער האט געבענטשט, האט ער מיר געזאגט, איך בענטש אידישע קינדער אוו איך האף אז דער אויבערשטער וועט מיך אויך בענטשן, ער האט געזאגט ואברכה מברכיך, וועו עס בענטשט אידישע קינדער וועו עס געבענטשט פונעם אויבערשטן, אזוי האט ער מיר געזאגט ערב דעם הייליגן טאג, ואברכה מברכיך. דער טאטע ז״ל האט אויך פאר די חופה ארויף געלייגט די הענט אוו געבענטשט אידישע קינדער, איז אוודאי דא אויך ווען עס שטייט דא כל העם הנאספים, וזאת הברכה אשר ברך מש״ה, בענטשט ער דעם גאנצן ציבור, א ברכה בכלליות פאר יעדן איינעם, אוו א ברכה בפרטיות פאר יעדן איינעם.

דער אויבערשטער זאל העלפן אלע ברכות אוו אלע תפילות זאל נתקבל ווערן לרחמים ולרצון פאר״ן הייליגן באשעפער, אוו אידישע קינדער זאלן טאקע ווערן געבענטשט בכל מילי דמיטב, אלע גוטע ענינים וואס מ׳דארף צו האבן בכלליות ובפרטיות, מ׳זאל שוין זוכה זיין צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

עוֹלֶ"ה עַל שֻׁלְחָ"ן מְלָכִי"ם

ספר משולחן מלכים

חלק תשיעי // שנת תשע"ו

באריכערט אייער שטוב מיט דעם נייעם באנד פון

פאר די נדבה מיט'ן סכום פון

$500

נארוואס ארויס פון דרוק

רשימת השיחות פון 70 הערליכע און רייכע שיחות קודש

אוצר בלום ביקורי נימוסין ושיחות קודש מיט גדולי ישראל, אדמורי"ם מפורסמים, עיני העדה וראשי ישיבות מכל קצוי תבל בכל מקצועות התורה וענינים העומדים על הפרק להעמיד הדת על תילה

בהיכלא דמלכא קדישא פון

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פרד"ס התורה • פלפולא דאורייתא
בירורי סוגיות • פסקי הלכה תיקוני הדת
סיפורי צדיקים • מנהגי קודש • יסודות בחסידות
ענינים העומדים על הפרק • מלחמת ה' בעמלק
חיזוק ליראי ה' • לגדור גדר ולעמוד בפרץ

קח"ו ברכה אל תוך בתיכם מקח"ן של צדיקים

נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ
וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו
לְיִרְאֵי ה' וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר" ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

מיטוואך פר' וישב

בְּנָעֲרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ

